

ŞEWÇILA

kovara edebî hunerî zimistan 2014

Mehdi Özsoy

Qûmê yê m'îr sê lêya qebaxî
Qay yê ûncenû end of û axî

Alîşk yê mûnên sayûn Xelatî
Sînê yê mûnên qoyûn welatî

Çîm yê mûnênî çimûn xezalû
Bûrê yê mûnên aşmûn hîlalû

Lew yê mûnênî engmîn Dêrsimî
Nîna gurotîş pê zerd û simî

Zûn yê şîrîn û, sê şêkêr Şûmî
Tîm-tîm tezê ya sê darê çûmî

Engîşt yê rim û qalmê Rustêmî
Çarê yê aynê Îskendêr Rûmî

Mijag yê pyûr tîr Îsfendyari
Wa şar Cizîr pê mêw, nîkur yari

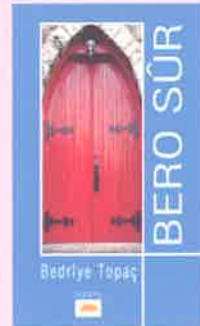
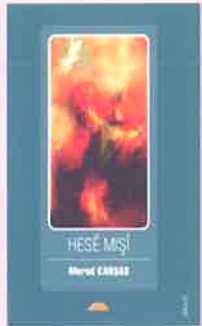
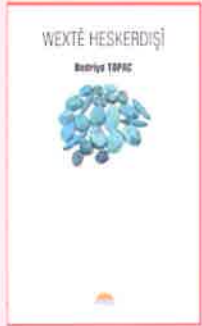
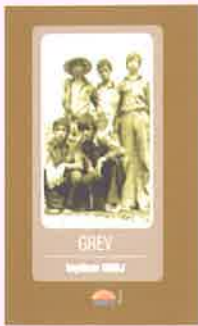
Yîn îr însûn a, m'îr sê melek a
Rînd a, nazîk a, neslê yê pak a

Kemêr yê mûnen kemênd Guhderzî
Îdrîs û hûrî kîncûn bîderzî

Dindûn yê mircûn, mîyûnebarî
Wa lomê nîkîr wezîr û mirî

Bêk zurkêr nûmê waştî nîzûna
Wayê Mîr Zêdîn, nûmê yê Zîn a

Mûnên marûn sîyû giley, wîr d' bîşk
Areq yê boy dûn sê ember û misk

ŞEWÇILA

Kovara Edebî Hunerî
Hûmare: 11, Zimistan 2014

Wayîr û Berpîrsîyar

Sahibî ve Sorumlu Müdür:

Sidqî Zilan

Editor-Redaktor

Mizanpaj:

Roşan Lezgîn

Pêardîşê Qapaxî:

Hebûn Okçu

Çap (Baskî):

Berdan Matbaacılık, Güven
Sanai Sitesi,

C Blok No: 239,

Topkapı / İstanbul

Tel: 0 212 613 12 11

Vaya/Fiyat: 5 TL

Adrese:

Elazığ Cad. Diyar Galeriya

C Blok, No: 9

Yenişehir / Diyarbakır

Tel: 90 (412) 223 03 69

E-mail:

riezgîn@hotmail.com

Berpîrsîyarîya

her nuşteyî ya
noştoxî/nuştuxe
bi xo ya!

Merheba wendoxê erjayeyî,

Ma resayî hûmara xo ya yewendesine. La çi heyf ke ma nêşkayî na hûmare sey hûmara payîzê 2013î vejîn. Coka hûmara yewendesine sey hûmara zimistanî ya 2014î vejêna.

Heta ke mi ra yeno, ez dîqet kena ke karê xo deqîq tam wext de bikerî la na hûmare de ma erey kewtî. Ez nêzana nika nê ereykewtişî senî îzeh bikerî. Heti bîn ra, beno ke ma ra ver zî ereykewtiş bibo. Coka nika ra ez xo rê yew behane peyda bikerî!

Zemanêk mîyanê şarê ma de qiseykerdişê serebutanê leşkerî zaf menşûr bi. Eke çend camêrdî ameyêne têhet, to hew ke dî yewî adirêko şenik yê serebutêka xo kerd we. Êyê bînî çend qirşik û darikî eşî ser, yewnayî kolîyêko mazêr na ra ser. Kile bîye kilhemoşe: Ha mi tirkî nêzanayne, ha mi wina lemata werde, hende nengê mi çînîyayî, ha mi wina wezîfeyê xo helal û pak ard ca, ha mi hende nobete girewte...

Şukir Homayî rê ke êdî mîyanê şarê ma de behsê serebutanê leşkerîya artêşa tirkan nêbeno, eyb o! La nika ez do behsê merdimêk bikerî ke ma demeyêk piya leşkerî kerdibî. Nameyê ey Heyatî bi. Îzmîr ra bi. Eslê xo rûm bi. Lajekêko semt, zanaye, kêrameye û zaf zî serenerm bi. Seba ke her kar dest ra ameyêne coka efseran nêverdayne ke lajek nefes bigiro.

Efserê bulike vatêne "Heyatî, lez cedwelê nobete amade bike!" Hema ke cedwel amade nêkerdo, binefsero ke ewnîyeno kar û barê qedemeyî ra, to dî ke nat-wet çarbulay gêreno, sey pisînga ke pay nîyayo boça aye ser, qareqar keno: "Heyatî ha Heyatî! Daktilo xeripîyayo..." Hema ke daktilo temîr nêkerdo, to hew ke dî qumandanê tabure vengê Heyatî da va "Lez nê muswedeyan daktilo de binuse." Zafê reyan Heyatî vêşan mendêne, pira nêresayne ke kincanê xo bişuwo yan rîyê xo bitaşo.

Kamî vengê ey bidayêne, çi kar dest de beno wa bibo, Heyatî caverdayne, bi vazdayiş şîyêne wezîfeyê neweyî ser. Coka zafê reyan Heyatî suçdar vejîyayne ke qey karê xo erey visto. Tew mirdîya xo kuwayiş zî werdêne!...

Ez vajî se, çîyo ke mi dî, Heyatî rê heyat-meyat çin bi! Guneyê mi pêameyêne. Mi ke firsend bidîyêne, ci rê ardim kerdêne.

Heto bîn ra, bulika ma de bi seyan leşkerî estbî. Nezan nêbî la qurnaz bî; xo nayêne ro nezanî û herîye. Xo wina nîşan dayêne seke tu huner û merîfetê xo çin bo. No semed ra efseran bawerî bi înan nêardêne, kar-mar nêdayne înan ver. Hema kar barê milê Heyatî bi: "Heyatî ha Heyatî!..."

Mi ra bipersê ke ti wazenî bibî Heyatî yan êyê bînî? Ez qet terdud nêkena, vana "Heyatî!" Kovare erey kewte wa bikewo!...

Mesrefê metbea yê na hûmare nuştuxa ma Nadîre Guntaş Aldatmaz da. Ma vanê keyeyê aye awan bo.

Heta hûmarêna bimanî huner û edebîyat de.

Diyarbakir, 01.01.2014

TEDEYÎ

Roşan Lezgîn, Mem û Zîna Kirdkî	3
Nadîre Guntaş Aldatmaz, Kirmanckî de Hîkayeya Moderne	16
Newzat Valêrî, Ezîza Mi	25
Şeyda Asmîn, Fotografê Eskerêk	27
Alî Aydin Çîçek, Adirê Ma Jû bî 35 / Domanê Warwayî	37
Yaqob Tilermenî, Îtîlafê Kitaban	38
Hacer Petekkaya, Goş Bide Mi	43
Adir Dêrsimij, Merdena Mi	44
Bedrîye Topaç, Payîz, Şewe û Ti	54
M. Mamet Qetekonij, Heme Çî Nomeyê Xoyê Raştken a Vatiş ... 56 / Veync û Wext ...	59
Seyîdxan Kurij, Ez û Di Dadîyî	60
Muhamed Deza Batur, Vengê To	64
Îsmet Bor, Bilbilî	65
Roşan Lezgîn, Fîhrîstê Şewçila (No: 1-10)	70

MEM Û ZÎNA KIRDKÎ

| Roşan LEZGÎN |

Reya verêne mi nameyê Mehdî Özsoyî şîra ey “Şêx û Mela” ke hûmara 3. ya kovara Çira de weşanîyaya ra şinasna. Çîyo ke a şîre de bala mi ant, her misraya şîre heşt heceyan ser o ronîyaybî la beno ke demeyê redaktekerdişî de yan zî newe ra nuştîş de tayê misrayan de heceyî zêdîyaybî. Çîyo muhîm, şîre ra aseyne ke şaîr hem wayîrê ferasetê edebî yo, terzê şîra gelêrî ya kurdî baş şinasneno û hem zî hakimê ziwanî yo. Yeno mi vîr, o wext mi xo rê xo de va, no merdim kam ke esto, muheqeq sewbîna şîrê ey zî estê. Çünke yew şaîro ke wina şîre rê serdest bo, wayîrê nê zewqî bo, qîmê xo tena bi yew şîre nêano.

Da-des serrî badê ke ez rastê a şîre ameya, mi Dîyarbekir de Felat Özsoy şinasna, çend rey têkilîya ma virazîyaye. Badê, nameyê Mehdî Özsoy ame mi vîr, mi Felatî ra persa. Ey va, “Babîyê min o”. Yeno mi vîr, verê ke ez vajî weş o yan rehmet kerdo, mi va sewbîna şîrê ey çin ê? Felatî va, estê. Hem di defteran de nuşte yê hem zî tayê kasetan de wendê. Mi va, eke ti ê defteran bidê mi, ez ser o xebitîna.

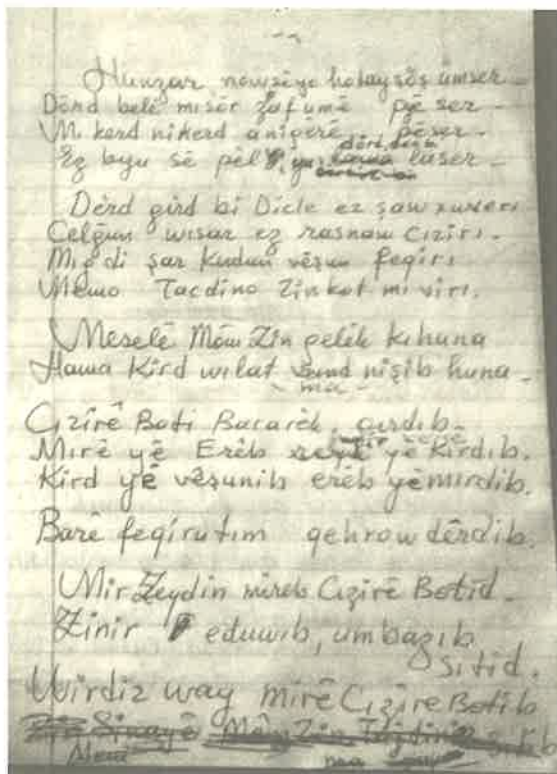
Epey zeman ser ra şî, mi çend rey Felatî ra waştî. Axir rojêk her di defterî ardî, teslîmê mi kerdî. Va, ti se kenî bike.

Defterî rewên bî. Heta ke mîyanê defteran de çend şîrî zî kaxidanê mektube ser o nuşteyî bî. Defteran ser o îbareya “Lise Defterî” nuşte bî. Yeno mi vîr, serranê hewtayan de nê defterî pîyase de estbî. Xora destpêkê menzûmeya Mem û Zîne de Mehdî Özsoy bi xo vano:

Hinzar now sêy û hotay şeş; imser

Dêrd-belê mi ser zaf ûmê pyêser

Na rêze ra zî fehm beno ke serra 1976 de dest bi nuştîşê menzûmeya Mem û

Zîne kerdo. Wina aseno ke şîrê bînî zî ê serran de nusîyayê.

Mi her di defterî ke Felatî dayî mi, sey emanetê muqedesî girewtî berdî keye. Ez çend aşmî ser o xebitîyaya. Çünke her di defterê Mehdî Özsoyî yê şîran wina biserûber û întizamin nêbî. Seke tirkî de vanê "karalama", eynen bi o qayde şîrê xo tede nuştîbî. Mesela, menzûmeya "Mem û Zîne" her di defteran de hîrê cayanê cîya-cîyayan de nuştîbî. Ancî zafê misrayan nuştê la begem nêkerdê qeleme anta ser yan zî misrayî cêr û cor kerdê. Şîrê bînî zî heme bi no qayde bî. Xulasa ganî merdimî zaf bidîqet, tekrar tekrar bala xo bi-dayne ser; heta ke qasê şaîrî konsantre bibîyêne ke bieşkeyne

mîyan ra vejîyo.

Şîrê xo bi alfabeya latînkî nuştê. Herfê "Êê, Qq, Ww, Xx" yê alfabeya kurdî rast şuxulnayê la herfê alfabeya tirkî "Ğğ, Öö, Üü" zî şuxulnayê. Axir çî ke estê, seke eynî şîrê mi bê, wina bi heskerdiş, bi şefqet ez ser o xebitîyaya. Mi heme komputere de nuştî. La newe ra nuştîş de mi tena pê alfabeya kurdan nuştî. Ancî hetê qaydeyanê gramerî ra zî problemê xo zaf bî. Mi goreyê qaydeyanê nuştîşê kirdkî nuştî. Mi qet muxdaleyê orijînalîteya vatişê ey nêkerd. Tena hetê tenzîmkerdişî ra, hetê rastnuştîşî ra mi biserûber kerdî.

Badê nuştîşî, mi çend rey biveng wendî.

Belkî yew-di hebî ne tede, şîrê Mehdî Özsoyî heme bêname bî. Heta Mem û Zîne zî bêname bî. Her şîre, mi name na pa. Labelê mi dîqet kerd ke name û şîre pêbigîrê. Coka mi name mîyanê şîre ra weçîna. Ancî, menzûmeya Mem û Zîne de, mi hem name na pa, hem zî mi des qisman ser o pare kerde. No teqşîmkerdiş zî wina elelûsul nêbi. Mi goreyê qiseykerdişê babetan ra teqşîm kerde. Heti bîn ra, seba ke des heceyan ser o nusîyaya, mi va wa hûmara heceyan û hûmara qisman pêqas bo.

Şîrê Mehdî Özsoyî heme bi hece û qafîye yê. Ey "Mem û Zîn" a xo eynen sey Mem û Zîna Ehmedê Xanî des heceyan ser o mûnita. Şîrê bînî zî qismêko muhîm sey şîranê Melayê Cizîrî û Feqîyê Teyran heşt yan zî hewt heceyan ser o pêardê. Ey

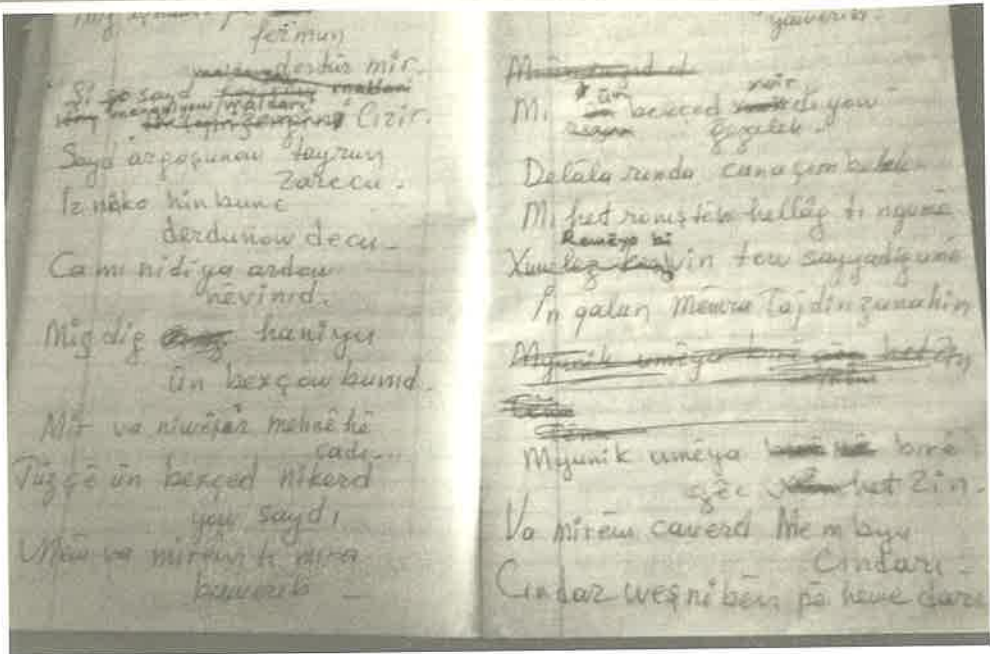
Mehdî Özsoy

(Pali, 04.04.1944 - Dîyarbekir, 24.01.2009)

bi fekê Çewlîgî nuştö, eke merdim goreyê qaydeyanê standardan yê rastnuştîş bi-nuso nuştîş de heceyî zêdîyenê. No semed ra mi zaf bidîqet misra bi misra bala xo da ser, tekrar biveng wendî, heme hece kerdî ke weznê heceyan de xeletî nêbo, mis-rayî hetê heceyan ra pêbigîrê.

Şîrê Mehdî Özsoyî hetê zerafet û letafetê şîre ra zaf baş ê. Goreyê fikrê mi, eke yew şîre erjêk nêdana zıwanê ke pê nusîyaya; eke dêsê edebîyatê xo rê nêbena kerrayêk; eke zerafet û letafetê zıwanê xo bineyna rindek nêkena; eke heml û kapasîte û hêzê îfadekerdişê zıwanê xo bineyna nêzêdnena; eke fikr û fehm û ferasetêko newe nêdana miletî, a şîre zaf zî hewce nêkena. Çîyo ke hewce nêkeno zî bîlase-beb ca gêno, qerebalix keno, zıblî zêdneno. Labelê senî ke her dês de ganî kerrayê bingeyî estbê eynî wina ganî şîrê klasîkî zî bingeyê edebîyatê ma de estbê. Ez bi zer-rîyêka rehetê vana ke şîrê Mehdî Özsoyî venganeyêkê muhîm yê bingeyê edebî-yatê ma yê klasîkî pîrr kenê.

Herçiqas şîrê Mehdî Özsoyî eslê xo de terzê şîra edetî (tradîsyonel) ya kurdî de bê, şîra "Mem û Zîne" ne tede êyê bînî hetê fikrî ra goreyê fehmê sîyasî yê şorişgêrî û sosyalîstî yê. Mesela, hema vajîn ke heme şîranê xo de tebeqeya serdeste ya ko-melê ma yê ê wextî, yanî şêx û mela û axayan, heta ke mutehîdan zî rexne keno. Zafê reyan zî kirdan ra hêrs beno, qehrîyeno ke çira kurdî hîşyar/aya nêbenê. Mesela, yew şîra xo de vano:

Tu kê nê her, pê qala nemir

Ti pê se kê nê ûna emir

Eg ti însûn, roc hêf memir

Sê cûmêrdû b' yow rê bimir

Mehdî Özsoy qaso ke çepgir û şorişgêr o, hende zî kurdperwer o. Şîranê ey de çekuyê "Kurdistan", "kird" û "welat"î zaf vîyarenê. Herçi qas ke tesîrê sîyasetê şorişgêrî û sosyalîstî estbo, seke mi va, eslê xo de neteweperwer o. Mesela, vano:

Zaf şêxûn û malûn kirdûn

Serbar na sêr barûn girdûn

Milet kowt mîn decûn derdûn

Kurdistûn bi zindûn kirdûn

Edebîyatê neteweyî yê kurdan de esero tewr muhîm "Mem û Zîn" a. Ma zanê ke Ehmedê Xanî şaheserê edebîyatê ma "Mem û Zîn" destanêkê kurdan yê qedîmî, yanî destanê Memê Alanî ver ra nuşta. Herçi qas ke versiyonê destanê Memê Alanî verên a bi kurmançî arê dîyayê û qeyd biyê la ma zanê ke no destan bi kirdkî (zazakî) zî esto. Seba ke kirdkî warê nuşteki de erey kewta, versiyonê kirdkî wextê xo de arê nêdîyayê. La nê serranê peyênan de çend versiyonê destanê Memê Alanî yê kirdkî vejîyayî meydan. Yanî ez wazena vajî, senî ke destanê Memê Alanî tena bi kurmanckî nîyo ganî "Mem û Zîne" zî tena bi kurmanckî nêbiyêne. La yew Mem û Zîna ke bi kirdkî ameya pêardiş zî çin bî. Nê hetî ra Mehdî Özsoyî karêko tarîxî kerdo.

Mem û Zîna Ehmedê Xanî tercumeyê dîyalekta soranî bîya la menzûmeya Mem û Zîna Kirdkî tercumeyê Mem û Zîna Ehmedê Xanî nîya. Mehdî Özsoyî newe ra, bi terzê xo, goreyê îmkananê kirdkî û bi ûsulê xo nuşt. Coka merdim eşkeno bi rehetî vajo ke Mem û Zîna Kirdkî versiyonêkê cîya yê Mem û Zîne yo.

Mem û Zîna Mehdî Özsoyî 195 beytî yanî 390 misrayî ya. Hetê muhtewa ra, helbet Mem û Zîna Ehmedê Xanî tena qiseykerdişê hîkaye nîyo. Qismê bînî yê mesnewîyan zî tede estê. Nê hetî ra Mem û Zîna Kirdkî nêşkena xo biresno Mem û Zîna Ehmedê Xanî. Mem û Zîna Mehdî Özsoyî de tena hîkaye qisey bena. La çî bena wa bibo, kirdkî de bi no qayde, bi no kalîte estbîyena Mem û Zîne hetê nasnameyê neteweyî yê kirdan ra zaf muhîm a.

Ez zaf zerrîweş a ke, reya verêne ez rastê nê eserê ma yê muhîmî ameya, ez ser o xebitîyaya û nê eserê ma yê erjayeyî pêşkêşê heskerdoxanê edebîyatê kirdkî kena.

Ez wazena tîya de yewna nuqta zî beyan bikî. Bi vateyêko bîn, ez wazena yew mijdîyane bidî. Badê ke mi newe ra nuştîşê her di defteran temam kerd Felatî yew gorozê bîne ya şîranê Mehdî Özsoyî mi rê arde. Înşalah ez do înan ser o zî bixebitî. Dima do yew esero gelêk baş, yanî kulîyatê eseranê Mehdî Özsoyî pêşkêşê edebîyatê ma bibo.

MEM Û ZÎNA KIRDKÎ

I

Hinzar now sêy û hotay şeş; imser
Dêrd-belê mi ser zaf ûmê pyêser

Mi kerd-nîkerd anîgêr dîc pyêser
Ez bîyo sê pêl sêr awkê lasêr

Dêrd gird bî, Dîcle ez şaw' xwu veri
Celxûn wisar ez rasnaw Cizîrî

Mi g' dî şar kirdûn vêşûn, feqîrî
Mem û Tacdîn û Zîn kot mi vîrî

Meselê Mem û Zîn gelêk kihûn a
Hama kîrd wilat ma nîşîb hûn a

Cizîrê Botî bacarêk gird ib
Mîrê yê erêb, reyê yê kird ib

Kîrd yê vêşûn îb, erêb yê mird îb
Barê feqîrû tim qehr û dêrd îb

Mîr Zeydîn mîre b', Cizîrê Botî d'
Zîn îr edûw ib, ûmbaz ib Sitî d'

Wir d' îz way' mîrê Cizîrê Botî b'
Waştîye Mêm Zîn, Tajdîn îz Sitî b'

Tajdîn bilbil ib, resa gulê xwu
Mem sîsperik ib, kot mîn çilê xwu

II

Wisar ig ûme, kêna a vil, gulî
Newrûz id kêf êst qey qulûn qûlî

In qeflê kênûn, ay ê lacûn û
Xortûn û kalûn, pîrûn û cûnû

Va, roşûn Newrûz darîy' decûn û
Mem îz darbic o, xort ay rocûn û

Roşûn Newrûz vîst yowê edar id
Mêm û Tajdîn; di ûmbaz Cizîr id

Roc Newrûz id kîrd vecên teberûn
Akerde verdên berûn, pencerûn

Şar Cizîr îz kot deştûn û baxçûn
Pê sepetûn û heqûn û boxçûn

Vatê vatoxan, zurî nîkenû
Mêm û Tajdîn xwu vistib bêlg kênu

Roşûn Newrûz id ez ûna zûni
Bêlg cûmîyerdûn d' îb Sitî yû Zîni

Tebêr Cizîr id ûmê verba cê
Vindêrt ûnyê yowbînû ra bacê

Şerabê eşq bî mest û serxoşî
Wîr d' xortû w kêne z' uca d' xwu ra şî

Gelêk zemû şî, wîr d' way bîy ayê
Yewbînû ra va, in çine b' wayê

Ma sinî zêrr kot kênu delalû
Biûnî g' kêna qay kêna binalû

Giştûnê xwu vêt, kêrd giştûn yîni
Sêr nuştîb nûmê Sitî yû Zîni

Zîn kêrd xo desti giştûnê Mêmî
Va, suend wûnen pê elîf û mîmî

Derdû ver rêng bî zerđ sê lêmûnû
Giştûnê Mêm îz kemênd mîl min û

Giştûnê Tajdîn bi nîşûn Sitî
Memî r' bi zindûn Cizîrê Botî

III

Sitî yû Zîn îz Newrûz ca verda
Vêr xwu da Cizîr, pê çî kul derd a

Peyser gêrê a, ûmê bacari
Qerbaşê yin a, pîra Kacari

Va, qey şîma lez ûmê, şêr kêyûn
Rêng şîma zêrd, rîy şîma nêwîyûn

Zîn vindert, ûnya waya Sitî ra
Zûna g' ûmbaza en hol hûnc pîr a

Va, ey pîrekê, ti zûnaye ya
To zaf gît vîyarnê; pîra vê ya

Ma êr ûmê raşt di kêûn rindûn
Newrûz ma r' bî şew, Cizîr bî zindûn

Ma nîzûnî in sinî gure bî
Nê kîrd ûna rînd, nê tirk û erebî

Pîr va, in gure nîkot m' îz sare
Ez gûn peynî d' in gurî bêr sere

Giştûnûn d' nuşte b' nûmê cûmêrdû
Pîrê şîma wa, hama nêmerdû

Helê şûnî d' hêf Cizîr id bigêr
Sabir bikîrên, siba heta êr

Ûna va û xwu vist bêlg doxtorû
Da ra û şî mîn qîşlê êskerû

Va, ez doxtor û, nîweşûn eşqî r'
Hê mi d' darî-dêrd, gêrenû feqîr

Va, ti zaf çîyû zûna, vind pîrê
Nîweş û bêhîş, ma ra di birê

Darbê yin bîya xidar û girûn
Eşkera weş ik, pê mal û perûn

Pîr şî zere, dî g' di tên hê kot' ê
Adîr eşqî ver vêşay' ê, pot' ê

Mûnên meyîtû mîn cilûn d' ay' ê
Giştûnê giştûn yin bedelnay' ê

Pîr va, gêl xortûn rindûn, ezebû
Şîma qey ûncên derdûn, ezabû

Giştûnûn wayûn Mîr Zêdîn bidên
Derdûn, ezabûn dec ra biqedên

—Tacdîn xwu gişt ra giştûne veti
Pîr da ra şî Mêm darbicî hetî

Mêm va, pîrê, ez derd û dec ûncen
Giştûnê Zîn xwu gişt ra nîvecen

Derdû ver rengê mi sê lêmûn û
Herindê Zîni d' giştûnê min û

Pîrê bê, mevac, Memo menali
Zûn ig mi nîdûn Zîna delali

Ti Tacdîn meûn, bayk yi wezîr û
Ez Mêm Alî yû, bayk mi feqîr û

Pîr giştûnê Zîn Mêmî r' ca verda
Mem û Tajdîn kot nivîn pê derda

Giştûnê Sitî têna tê ardi
Giştûnê Zîn îz sarê Mêm werdi

Feqîr tim vûnî, heywaxû ma rî
Mem lac feqîrî b' Zîn wayê mîrî

Feqîr maldarî r' xizmikar, kol' ê
Pê se kîr rindî w raştî û holê

Tajdîn dê waştîş Sitîya delal
Mîr mare birna, Tajdîn îr helal

Nîşka bid waştîş sê Tajdîn birê
Nê mehquî ya, nê mal û perê

Hendê şima ne mal û pere w text
Însûnî û eşq, cûmêrdî û bext

IV

Rocêk Mîr Zêdîn nivenda way di
Mem îz xwu vîr kerd, da ra şî saydi

Mêm da ra şî mîn bexçê Mîr Zêdîn
Aqil kerdê vîn, hela g' Zîn nîdîn

Bexçê mîr cenet, Zîn îz yow hûrî
Kot zewq û kêf û keykerdiş, yarî

Hîn helê şûnî b' roc şîb awûn ra
Mîr û şar Cizîr ûmêb saydi ra

Zîn ig eşnawut, vêng mîr şinasna
Kot pê paştê Mêm, xwu lez xelisna
Mîr ûme zere, dî g' yow ronîşte w
Ebaya ha sêr sarê yi, pişte w

Mîr va, ti kûm, in wext bê zemûn id
Bê fermûn, destûr, hê in mekûn id

Mêm va, mîrê m' ez nîşkenû warzî
Nîweşî r' çîn î, sunet û farzî

Mîrê m' t' îz rind zûn heta vîzêr ez
Nîşkên warz pay ra xwu r' rind bigêr ez

Mi g' eşnawit pê fermûn destûr mîr
Şîy sayd mehquî w maldarî Cizîr

Sayd argoşûn û tayrûn, zaracû
Ez nîşkû hîn bûnc derdûn û decû

Ca mi nîdîya, ard û nêvîn id
M' îz dî g' hanî yû in bexçe w bûn id

Mîr va, nîweşû r' mahnê hê ca dî
Tû z' cê in bexçe d' nîkerd yow saydi?

Mêm va, mîrê m' ti mi ra bawer ib
Êr bext min sîya m' îr zaf yawer ib

Mî in bexçe d' xwu r' dî yow xezalêk
Delal a, rind a, cûn a, çîm belêk

Mi het ronîştê b' hela g' ti nûmê
Remê, bî vîn, ti w seyyadî g' ûmê

În qalûn Mêm ra Tajdîn zûna hîn
Mîyûnik ûmya birê gêc het Zîn

Va, mîrê m' ca verd, Mem bi cindari
Cindar weş nîbên pê heme dari

Mîr îz ca verdê hîn Mem û qalî
Şem'î tavistê b', rakerdê b' xalî

V

Ûmê pêser yow dîwûn zaf girdi
Şerab şîmit û goşt saydî werdi

Tacdîn ûnya gi end zewq û kêf ib
Mem hûne bêhîş û zerd, bêkêf ib

Va gelo biraw Mem qay melul û
Şi Mêm het û va, bira çi hal û

Mêm dêst xwu vist bîn englê eba wa
Engle g' bi berz, dî g' bin d' yow gila wa

Zûna g' Zîn ha pê paştê birê yi d'
Xirabê zaf a mîn in gurê yi d'

Tajdîn nîvindert, warişt û da ra
Va pê se kena ez koşk û sara

Va, Sitî, tu r' lac, mal min o kîye
Astor pê se kîr gêrenû pêye

Mîn behrûn belûn d' bi sê yew gemî
Adir eşt kêy xwu qay Zîn û Memî

Kili g' bî berzi kot mîn Cizîri
Pê qerayîş û wax û hawari

Bî adîr Zerduşt kilê bûn Tacdîn
Adir nîbîn se, mîr Zeydîn Zîn dîn

Gazî lez ûmê koşkê Mîr Zêdîn
Va Tacdîn se kerd xwu zerî d' wir dîn

Mîr û wezîr ig da ra şî gazî
Zîn îz warişt şî mîn baxçe w rêzî
Mem ig têna mend zaf bi rahati
Tajdîn ig kot vîr hûnc yow ax ûnti

Pê se kîr birê, sê Tacdîn ig nîb
Wahar cûmêrdî w bext, wicdûnî g' nîb

Ûmbaz yowbînûn şîrin û tali
Xora gulûnê yin pel û teli

VI

Xizmîkar mîr îb, nûmê yi Bek ib
Bext û wicdan yi pîze û fek ib

Wa bizûn way û birê yo dêykî
Rî ardû seri çew hendê Bekî

Fesadê nîkerd qay pîz û fekî
Nîzûna bikur dubare w dekî

Bêk va, mîrê m' Mêm zêrr koto Zîni
Ti wazên Mêm ra hêf pers û vîni

Satranc nîzûnû Mem hendê mîrî
Wazeno g' mîrê m' ti kê bikirî

Qewl îz ûna wû: kûm ig kê viraşt
Wa xwu r' biwazû, zerrî g' çina waşt

Bîya pêser yow dîwûn zaf girdi
To g' kê da Mêm, vac, nûmê yê bidi

Ti o wext ca kên peynîyê gurûn
Nûmê mi Bekîr, nîkenû zurûn

Tûy pê mal, tûy pê cûmêrdî zêngîn
Cûmêrdo rind ib, nûme yi Girgîn

Nîmendên bayk xwu in lac Mîr Zêdîn
Dubarê Bêk ra xeber dêb Tacdîn
Wêzîr, bêg ûmêb, mîr fermû veti
Cemat bi tamûm, Mem ard xwu heti

Satranc waşt û va, bê nat a Memo
Ûnya g' Tajdîn tor birûn a ûmo

Ez ti ma kêy kên, qewl îz zêrwaştîş
Kê xwu bid Memo, ma ca vêrd vatîş

Memî g' hîrê kê pêser dê mîrî
Beşnawên se kerd fesad Bekirî

Va, mîrê m' in het tu r' sê bêyûmî
Mem bîyûr in het, t' îz şu hêt Mêmî

Bek îg cê mîr û Memî g' bedelnên
Mem pencira d' rî Zînê xwu vînen

Herindê filî d' astor xwu ramên
Mîr vûn, şah mat, Mem wêzîr xwu
remên

Dûn yow-di pê yin qela wû filî
Zûn yi nîgêrên, bên sêy yo lafî

Mîr ig şeş gêrîng kê dûnû Mêmî
Mem bên qîrbûnî ûnyayîş çimî

Vûn zêrwaştîş ib qewl min ti Memo
Sûnd wûnen Hûmay r' hinzar yow nûmo

Ti qay çinê kot in hal perîşû
Mi ra vac ig, wa Mêm mi nêveşû

Eg' îns ow cind ow, eg' horî w perî
Mal-milk Cizîr bîd tu r' yê bîyarî

Bêk îz pawitên, firsent ûme ca
Va, mîrê m' kenû dextralet rica

Waştîyê Mêmî g' mi çimû dîya
Ereba pîs a, lêw gîrd, sîya ya

Layîq behs waştîş Mîr Zeydîn nîya
Mem yers bi o wext, wîya, xapîya

Va, mîrê m, qesem tu r' sûnd wûnenû
Sê waştîyê xwu çew nîvînenû

M' îr adil a sê Newşîrewûnî
Zûnayê ya sê Fîrdêws Îrûnî

Ez yow birîn û, ya m' îr îlac a
Ez Keyxusrew îb ya m' îr yow tac a

Qûmê yê m' îr sê lêya qebaxî
Qay yê ûncenû end of û axî

Alîşk yê mûnên sayûn Xelatî
Sînê yê mûnên koyûn welatî

Çîm yê mûnênî çimûn xezalû
Bûrê yê mûnên aşmûn hîlalû

Lew yê mûnênî engmîn Dêrsimî
Nîna gurotîş pê zerd û sîmî

Zûn yê şîrin û, sê şekêr Şûmî
Tim-tim tezê ya sê darê çûmî

Engîşt yê rim û kalmê Rustêmî
Çarê yê aynê Îskendêr Rûmî

Mijag yê pyûr tîr Îsfendyarî
Wa şar Cizîr pê mêw, nîkur yarî

Yîn îr însûn a, m' îr sê melek a
Rind a, nazik a, neslê yê pak a

Kemêr yê mûnen kemênd Guhderzî
Îdrîs û hûrî kincûn biderzî

Dindûn yê mircûn, mîyûnebarî
Wa lomê nîkir wezîr û mîrî

Bêk zürkêr nûmê waştî nîzûna
Wayê Mîr Zêdîn, nûmê yê Zîn a

Mûnên marûn sîyû giley, wîr d' bîsk
Areq yê boy dûn sê ember û mîsk

VII

Bizûn birawo, vêrna tal û raşt
Mîr zî g' eşnawit ina qala raşt

Sûnd xwu vîr a kerd kê Mêm nîviraşt
Însûnê ca mênê, pîs yow gune kerd

Va, warzên gelê nûn-aw xenîmû
Mêm tebşên, bestên, bizûn kûm û

Mêm aqil kêrd vîn, kê vûn wêrd bengi
Berzên zindûn û çala en tengi

Wa zindûn id xêl zemû bimûnû
Bizûn mîrû het edeb sinîn û

Wa zincîrûn, qeydûn id binalû
Bizûn mîrû het bid yew-di qalû

Mîr vûn se ben, Mem bimir, la heyf û
Lingûn xwu derg kir, gorê leheyfû

Tacdîn û Çeko w Arif hê pay ra
Da b' ûmbazûn û dostûn û eşîr a

Dêst xwu êşt kalme w xincîr xwu bêstî
Vûn, gêl eskerû, şima çê meştî

Eger ma gûngêr şima y' gûnin î
Şima rind zûni g' dêst ma sinîn î

Rim û kalmê ma tim-tim gûnîn î
Qesem, şima yow nîzdî Mêm nînî

Heta g, şima Mêm têtîş ber vêr dar
Şima ra hîr' sê tên bên birîndar

Şima hîr' sê tên sarê xwu dûnî
Heta g' şima Mêm bêst qay zindûnî

Mîr Zeydîn vêr d' dêst ma girêday' ê
Mîr warişt Mem best, ma biber dayê

VIII

Mem ig yow serr mend zindûn û çali d'
Zîn îr şîrîn ib; mend jehr û tali d'

Mîn yow serr id bi sê hotayserrî
Bî sipye w rişê mûy sarî yû rî

Nîşka pay vindir, bar zaf girûn ib
Dêrd bîb rim û tîr, Mem zêrrbirîn ib

Zerê zindûnî d' ax ûnt û nala
Va, dinya bê Zîn engmîn ib, tal a

Sebêb yi mîrê Cizîrê Botî
Mêm Alî xwu kerd sayd wilat motî

Mîr berma û va ax mi nîzûna
Mem sîsperik a, çilê yi Zîn a

Zaf lez rasay Mêm Ezraîl û merg
Pê se kirî g' bîy poşmûn mîro beg

Xeberê mêrg Mêm kot mîn Cizîri
Mîr Zêdîn mîre b' Tacdîn wezîri

Hela g' xeberê mêrg Mêm rasê Zîn
Zîna g' derdû ver bîb la û dêrzîn

Ax ûnt û warişt, xwu şit û kerd pak
Qerbaşê xo ra va, senduqûn ak

En hal kincûn xwu girot pira wû
Xwu xemelna, va, mîro birawû

Êr vewê min o, mi xwu xemelnaw
Mêm mi dinya ra kê ma hewelnaw

Ez wazên ti pê zirna û defû
Mi bîd Mêmî pê govende w kêfû

Hê pawê min Mêm, xwundî w berbûrî
Şar cenêt; xwundî, berbûrî, hûrî

Va, gelê mîrûn, begûn, wêzîrû
Mezêl min û Mêm bacar Cizîr û

Cizîr pê se kê ez Mêm xwu dima
Gêl şar Cizîri xatir ib şima

Va, mi helal ik ey waya Sîfî
Tacdîn û tu r' mend Cizîrê Botî

Roşûn Newrûz id m' îz ver a bigêr
Mûninû g' şîr, hîn peyser anêgêr

Wa govend bigîr kêneyê û lacî
Zîn vew, Mêm zûma wû, ina vacî

Bîd feqîr Cizîr nûn û aw, hîr' cêm
Wa serxoş mest îb pê şerabê cêm

Ti wesêt waya Zîn ig nîar ca
Yên vew çimûn tu her hel û her ca

Darbê waya Zîn gird a girda ra
Zîn ûna va û warişt û da ra

IX

Mem ig kot zindûn, sînayê Memî
Zîn kerdib vîni vînayê çimî

Şî vew royê Dicle, berma w nalê
Nîşkê derd tûy kêr, şîrin kêr talê

Va, ey Dicle, ti hê cor di yêni
Rê-rê bermênî, rê-rê z' wiyênî

Dîyarek sinîn, m' îr vac, nîzûni
Tu r' vûn roy Dicle, mi rî z' vûn Zîni

Eg ti şî rasê bacar Bexdadî
Mûsil ra vîyêrt, bî mîn Muradî

Zîn îr çî, tu xw' îr ûmbaz, bira dî
Cizîrê Botî d' Mêm Zîn bêmrad î

Ez yew Murad û mi rî z' Mem behr û
Tersen behr mi kêr talê yû jehrû

T' îz sê mi wihar derdûn decûn ê
Yow ca d' nîvindên t' îz sê gêcûn ê

Bî dişmên Mêm mi mîr û wêzîri
Zîn ûna va wû ûmê Cizîri

Rasê g' mezêl Mêm Zîna delali
Va, Memo, gûnyê mi tu r' helali

Ez yew Bîlal û, ti dîn îmûn î
Ez Yaqûb û, ti roşn wîr d' çimûn î

Dicle w Muradî z' hê şîn behr Hîndî r'
Ez yow Murad û, nîşkênû vîndîr

X

Tajdîn ûn hay d', çim şê Bêk fesadî
Qertal wisarî b' ard yow kerra dî

Va, Bekow ti hîn mi ver ser a şîn
Sinî dêrd Mem û Zîn mi vîr a şîn

Bekîr fesadî z' nîvîndert vazda
Va hîn fesadê nîkenû, soz da

Tacdîn verrada kalme gina Bêk
Bek bi darbice, xwu eşt zerê wêk

Wêk ra vazda şî xwu eşt pê Zîni
Va, Hûmay nîzûn, ez êr tu zûni

Zîn va, bîd xatîr min a Bekîrî
Xirabê z' kerda, c' îr hol bikîrî

Roşn bîn bêqedir, tarî nîbîn se
Ma Mêm Zîn nîbîn, yî ra nîbîn se

Xortê bîn bêqedr, çew pîr nîbîn se
Wisar rind nîbîn, puk vor nîbîn se

Hol îz hol nîbîn, çînê b' xirabî
Nîşkên nûmê Mêm vîn kîr erêbî

Tacdîn va, Zînê tu r' sûnd qesemî
Gûn Bêk bikişî qay qesas Memî

Bek ig yow darbi d' gina er, mîl ser
Zîn xincîr dê xwu sîni r' mezêl ser

Herrê mezêl Mêm pê gwîn bî suri
Va Tacdîn, êz Mem hîn nîn pêser

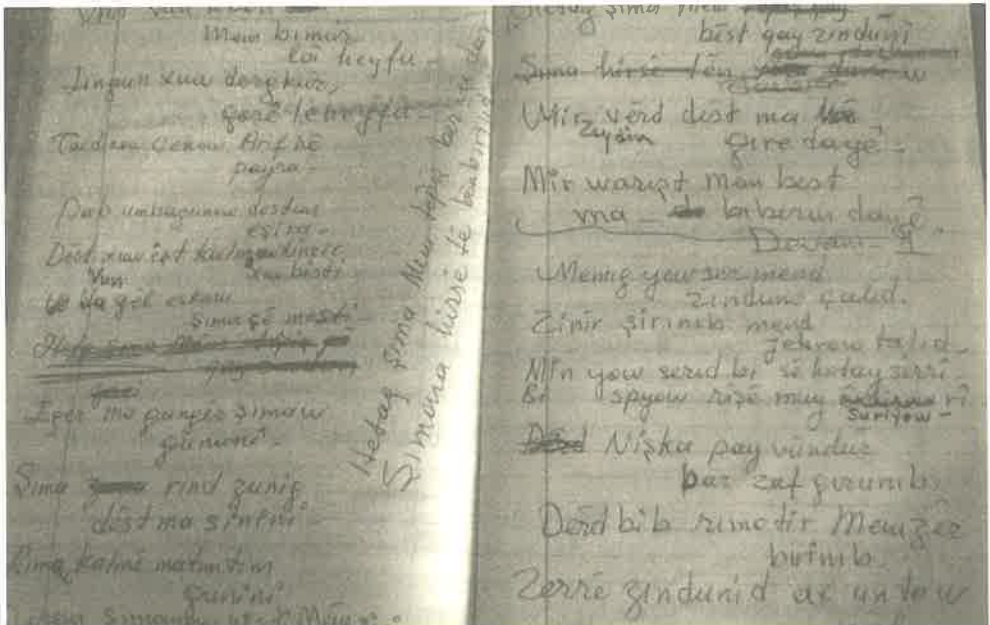
Eg ti wazên min û Memî şê kîr
Berûn cenêt xwu w Sitî rî z' akîr

Wa şar Cizîrî z' vatê tu bikîr
Bîn mezêlûn ma d' mezêl fîn Bekîr

Eg ez bizewcên sê waya Sitî
Bîn vîn nûmê ma w Cizîrê Boî

Heta g' kîrd wilat dinya d' hê gûnî
Meselê min û Mêm Alû vûnî

Zîn ûna va û şî resa Mêm xwu
Vatê verînûn, ma nîdyû çîm xwu

KIRMANCKÎ DE HÎKAYEYA MODERNE*

| Nadîre Guntaş ALDATMAZ |

Hîkaye zereyê edebîyatî de cayode muhîm der a. Meseleyê ke zereyê hîkaye der ê, mîyanê zemanêde kilmî de cereyan kenê. Yanî hîkaye zereyê heyatêde dergî de cayode kilmek gêna. La no ca winî muhîm o ke ge-gane îstîqametê heyatî negatîf yan kî pozîtîf vurneno. Coka meseleyê ke behsê ci beno layîqê nuşnayene bîyê, coka wendoxan kî gênê binê tesîrê xo. Çike rastkên ê. Çike zereyê heyatê min û to ra ancînê we yenê. Ma vajî, bextîyarî, yewbinî resayene, dejê merdene, dejê cêrabîya-yîşî, dejê eşqî, poşmanîye û rastîyê zê nînan ke ma her roje yenîme têrî û bi zîwanode edebî qelema nuştoxan ra vejînê, ci ra hîkaye vanîme. Helbet bitesîrbîyayîşê hîkaye de rolê zîwanê nuştoxan zaf o. Nuştoxî çiqas zîwanî weş û dewletî bişuxulnê, çiqas hakimê zîwanî bê, hende bitesîr benê.

Hîkaye kilmek a la eksê na kilmekîye wendoxan rê berê dinyayade girse û rengine kena ra. Nê beran ra her yew wendoxan beno ca bi ca fetelneno û heyatanê bînan rê keno mêmân.

Hîkaye kilm a la hetê kilmbîyayîşî ra wayîrê avantajî ya kî. Çike demo modern de merdim nêşikîno ke seba wendişî zaf zeman abirno. Coka însanê nê zemanî herinda nêzan çend sey rîpelanê romanî de hîkaye tercîh keno. No durum (yanî kilmîya hîkayeyan) seba nuştoxan kî avantaj peyda keno. Nuştox/e, çi ke wazeno/a vajo, mîyanê zemanêde kilmî de nuseno/a.

Edebîyatê Dinya û yê Tirkan de Hîkaye

Tarîxê edebîyatê dinya de Boccacio (1349-1353), temsîlkaro verên yê hîkaye yeno qebulkerdene. Kitabê ey “Decameron” kî kitabê hîkaye yo tewr verên o¹. Labelê hîkaye, esas seserra 19. de, çeşîtê edebîyatê bînan ra cêra bîye û zê çeşîtêde xoserkî dinyaya edebîyatî de ca girewt. Ê serran de, tayê romannuştoxê muhîmî kî bi hîkaye eleqedar bîyê. Mesela, êyê ke ma kî zaf rind nas kenîme ra Victor Hugo, Stendhal,

*No nuşte, verê cû Sempozyumê Mîyaneteweyî yê Dêrsimî yo Diyin ke hetê Ünîversîteya Tuncelî ra Mamekîye de rojanê 20-22 êlule 2013 de organize bi de sey teblîxî pêşkêş bîyo, la dima nuştoxe bi xo seba kovara Şewçila newe ra amade kerd.

¹“Dünya Edebiyatında Hikâye”, <http://www.edebiyatforum.com>

Balzac, Flaubert, Tolstoy, Gogol û Dostoyevski eynî wext de hikaye kî nuştê. Eleqeyê nuştexanê zê nînan, cayê hikaye kerdo berz û hikaye mavênê eseranê edebî de, ca kerda.

Termê "Hikayeya Moderne" kî verê cû hetê welatanê Rojawanî de, dima kî ma de, serê seserra 20 de vejîya meydan.

Edebîyatê tirkî de hikayeya moderne kî binê tesîrê Rojawanî de peyda bîya û avêr şîya.

Înan de kî temsîlkarê hikayeya moderne, Xalit Zîya (1866-1945) yo². Umer Seyfedîn, Seîd Faîq, Xaldun Taner û Sebahedîn Alî kî temsîlkarê verênî yê hikayeya tirkî yenê qebulkerdene.

Tirkî de tarîxê hikayeya moderne teqabulê wextê komare (cumhuriyet) keno. Yanî hikayeyê modernê tewr verênî serê seserra 20. de ameyê nuştene.

Tarîxê Edebîyatê Kurdan de Hikaye

Ma ke "edebîyatê kurdan" va, gerek qalê lehçeyanê kurdî pêrunê bikerîme (kirdaskî, sorankî, lurkî, hewramkî û kirmancî). Tayê lehçeyanê kurdî de eserê zaf muhîmî vejîyê. Hem kî wexto ke nê eserî vejîyayî, ê cayan de fariskî û erebkî zaf populer û qewetî bîyê, ancî kî nê eserê kurdî heta ewru ameyê.

Kurdî de eserê klasîkî yê tewr kanî, seserra 8. de, hewramkî û lurkî ameyê nuştene. Goreyê Antolojîyê Şîranê Kurdî ke Selîm Temoyî amade kerdo, destpêkê edebîyatê klasîkî yê kurdan seserra 8. ra dest pêkeno. (Behlulê Mahî (ss. 8), Babe Raxê Hemzanî (ss. 8.), Babe Xatemê Loristanî (ss. 8.), Babe Serhengê Dewdanî (ss. 8.), Babe Gerçekê Hewramî (ss. 8.), Babe Tahirê Uryan (935-1010))³

No mevzû de çimeyode bîn kî neqlkerdişê Alexander Jabayî yo. Çîyo ke Fehîm Işîk Jaba ra neql keno, heşt şairê ke lehçeyanê kurdî ra (a ke tewr zêde qisey bena) kirdaskî de eserê klasîkî dayê kî nîyar ê: Elî Herîrî (1010-1078), Cizîrî (1566-1640), Feqîyê Teyran (1590-1660), Bateyî (1417-1491), Ehmedê Xanî (1650-1706), Îsmailê Bazîdî (1654-1709), Şeref Xanê Hekarî (1682-1748), Murad Xanê Bazîdî (1736-1778).⁴

Seke ma nê melumatî ra kî vînenîme, edebîyatê kurdan o klasîk heta seserra 8. sono. Dêmek ziwanê kurdan, hezar serrî ra jêder o ke dinyaya edebîyatî der o.

"Ewru, leyçeyanê kurdî ra tena sorankî statuyêde xoyo resmî esto. Sorankî eynî wext de ziwanode zaf qewetî yê edebîyatî yo. Edebîyatê sorankî yo klasîk kî bi Nalî (1798 - 1878) dest pêkeno û şairê zê Hecî Qadirê Koyî (1815 - 1897), Pîremêrd (1867-1950) û Şêx Riza Talebanî (1831-1910) avêr sono."⁵

² Necip Tosun, Öykümüzün Kırk Kapısı, s.13

³ Roşan Lezgîn, "Aversîyayîşê Lehçeyanê Kurdî de Rolê Edebîyatî", Şewçila Nr. 9

⁴ Fehîm Işîk, <http://www.ilkehaber.com/yazi/klasik-kurt-edebiyati-368.htm>

⁵ Lezgîn, "Aversîyayîşê Lehçeyanê Kurdî de Rolê Edebîyatî", Şewçila Nr. 9

Mavênê nê eseranê klasîkan yê kurdan de, eserode kirmancî çin o. Ma ke edebîyato modern de nîyada kî durum eynî yo. Mesela, Mela Mehmûdê Bayezîdî, serra 1840 de, (rêça Mem û Zîne de) hîkayeya verêne bi kirdaskî nuştê. Dima serra 1912 de, hîkayeya ke Fuat Temoyî (Çîrok/Şewêş, Rojî Kurd) nuştê kî kirdaskî ya. Nînan ra dima hîkayeya "Le Xewma" ke Cemîl Saîbî (1887-1951) nuştê, a kî sorankî ya.

Vizêr û Ewroyê Hikayeya Kirmancî

Wexto ke ma konjokturê herême ard verê çiman vînenîme ke eserê klasîkî yê kurdî hende senik nîyê. Hereketê nasyonalîzmê peynîya seserra 18. û serê seserra 19., împaratorîyê ê wextî kerdî vila û zaf miletan dewleta xo saz kerde. Wexto ke nê dewletî saz bî, tabî ke ê cayan de tena yew millet çin bî, yew kultur çin bî. Milletê bînî yê ke zereyê sînorê dewletan de mendî ê kî zafê cayan de bi zor asîmîle kerdî yan kî qeyret kerd ke asîmîle bikerê. Dewleta Tirkîya kî zereyê nê konjokturî de saz bîye. Îdeolojiyê xo yew millet û yew zıwanî ser o însa kerd. Millet û kulturê bînî yê ke çend hezar serrî ra be nat tîya de ciwîyêne ge fîzîkî ge-gane kî kulturî qetl kerdî. Dewletê ke kurdan rê hukm kenê, kurdan asîmîle kenê ra tewr asîmîlasyonkara xo dewleta Tirkîya bîye. Kirmancîya ke tena zereyê sînorê Tirkîya de qisey bena û tarîxê xo de qet zıwanode nuşteki nêbîya, binê tesîrê na polîtîka de zaf manena û heta nê serranê peyênan kî fealîyetode nuşteki hama hama nêbeno.

Ma ke kirmancî veracerê lehçeyanê bînan kerd vînenîme ke tarîxê edebîyatê kirmancî yo nuşteki tewr newe yo. Coka kirmancî de edebîyato fekkî zê yê lehçeyanê bînan belkî înan ra kî zêde avêr şîyo. Ewru kî no edebîyato fekkî beno bingeyê edebîyatê nuşteki. Edebîyato ke bingeyê xo qewetin o û na qewete ra beno weye, gerek bi xo kî qewetin bo û xo rê îstîqbalode zaf rind bivirajo. Nika ra sînyalê na rindîye asenê.

Her çiqas ke mewzûyê nê nuşteyî hîkaye ya kî gerek merdim, heta ke qalê nuşteyanê tewr verênan nêkero, ranêvêro. Metnê nuşteki yê tewr verênî yê Peter Îvanoviç Lerchî yê. Ey çarçewaya gureyê xo de çend sanik û meseleyî arêdayê û nuştê. Çîyo ke ma zanenîme, Lerchî ra avêr metnode nuşteki çin o. Na mana de metnê ey muhîm ê.

Wextê herbê Qirimî de (4.10.1853 - 30.04.1856) tayê eskerê Osmanî sey hesîran kewtê be destê rûsan. Çend aşmî uca de hesîr mendê. Nê hesîran ra çend teney kî kurd (kirdasî û kirmanc) bîyê. Peter Lerch nê hesîran de qisey keno, sanik û meseleyê ke înan ra goşdarî kerdê serra 1857 de Petersburg de weşaneno. Metnê kirmancî yê tewr verênî bi no tore, bi tesaduf hetê merdimêde xerîbî ra yenê nusayene.

Metnê verênî yê ke kirmancan bi xo nuştê ra yew "Mewlûdê Kirdî" yê Ehmedê Xasî (1867-1951) yo, serra 1899 de Dîyarbekir de weşanîyeno. O bîn kî "Bîyîşa Pêxamberî" yê Osman Efendîyê Babîjî (1852-1929) yo û serra 1933 de Şam de hetê Ce-

û Gozêre) verî bi kirdaskî nusîyenê û tayê kovaran de weşanîyenê la dima nuşttox bi xo tercumeyê kirmanckî keno û unca kovara *Çira* de weşanîyenê.

Avêrşiyayîşê Edebîyatê Kirmanckî de Cayê Kovaran

Kovarê edebî, avêrşiyayîşê edebîyatî de zê mektebî yê. Çitur ke kovarê edebî, avêrşiyayîşê hikayeya tirkî de rolêde bingeyîn der ê, yê kurdî de, cayê xo di qatî dahîna muhîm o.

Mesela, kovara *Hawarî*, hûmara xo ya verêne serra 1932 de, Şam de vezêna û temelê hikayeya moderne nana ro. Kovara *Gelawêjî* hûmara xo ya verêne serra 1939 de vezena, a kî bena mektebê edebîyatê modernî yê sorankî.

Vate

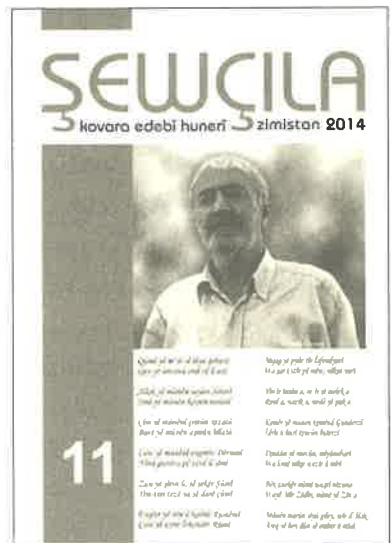
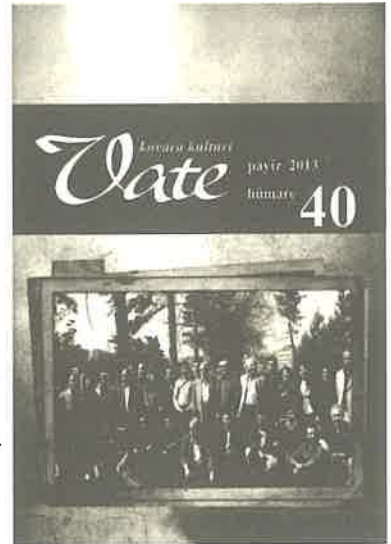
Kovara kirmanckî ya verêne *Vate* kî serra 1997 de, Swêd de dest bi weşanayîşî kena. Çitur ke kovara *Hawarî* seba kirdaskî, kovara *Gelawêjî* seba sorankî bîya derguşa edebîyatê modernî, kovara *Vateyî* kî seba kirmanckî bena derguşe, bena mektebê edebîyatê modernî.

Vate, seba hikayeya moderne kî cayode zaf muhîm der a. Heta ewru 39 humaranê *Vateyî* de 72 hikayeyî weşanîyayê⁸.

Şewçila

Seba avêrşiyayîşê hikayeya kirmanckî kovara zaf muhîma bîne kî *Şewçila* ya. Hûmara *Şewçila* a verêne wisarê serra 2011î de vejîye û heta nika des hûmarê xo kerdî temam. Des hûmaranê *Şewçila* de 82 hikayeyî weşanîyayî. Eve *Şewçila* zaf kesî dest bi nuştîş kerd. Zafê nê nuşttoxan hikayeyî nuştî. Cayo ke ewru hikaya kirmancî sayeyê *Şewçila* de resta ci, seba hikayeya kirmanckî ca-wode zaf berz o.

82 hikayeyê ke *Şewçila* de weşanîyayê ra 32 teneyî yê cinîyan ê⁹. Nê serranê pêyanan de nuştîşê

⁸ Roşan Lezgin, "Wêneyekê Giştî yê Edebîyata Kirdkî (Zazakî)", Teblîxê ke 7-9.11.2013 de Duhok de "Rojanê Edebîyatî" de pêşkêş bî.

⁹ Roşan Lezgin, "Wêneyekê Giştî yê Edebîyata Kirdkî (Zazakî)", Teblîxê ke 7-9.11.2013 de Duhok de "Rojanê Edebîyatî" de pêşkêş bî.

cinîyan ke bi *Şewçila*-dest pêkerdo kî seba kirmancî çîyode zaf newe yo. Cinîyê ma yê ke sey vatena Nazim Hikmetî "Êyê ke sifre de cayê xo gayê ma ra tepîya yeno..." dest est bi qeleme. Êdî cinî kî derdê xo, kederê xo ziwanê xo de nusenê. Edebîyatê kirmancî yo ke hona destê cinîke nêkewto ro ci, hona tey vengê cinîke berz nêbîyo, helbet kêmi yo. Na kêmiye hêdî-hêdî bena vîndî û cinî tîya de kî vengê xo kenê berz.

Tarîxê hikayeya ma de weşenayîşê hikayeya verêne ra 15 serrî tepîya a diyine û hîrêyine ra kî tepîya, serra 2002î de eve kitabê Roşan Lezgînî "Binê Dara Valêre de" çêverê edebîyatî, kirmancî rê ancî beno ra. Dima heta serra 2010, serre de, ge-gane jew-di kitabê hikaye vejînê, tayê serran de kî qet nêvejînê.

Ancax serranê 2012-13 de, yanî nê di serranê peyênan de eserê kirmancî zaf jêdînê. Sebebê nê jedîyayîşî yo muhîm:

1-Atmosfera polîtîk vurîya. Unîversîteyan de qismê ziwan û kulturê kirmancî û kirdaskî bî ra.

2-Kirmancî û kirdaskî mekteban de zê dersa weçinitîye ameyî qebulkerdene. Seba derse, kitabî amade bî.

3-Weşenayîşê kovaran (Vate, Şewçila).

Mordem şikîno ke vajero, tarîxê hikayeya kirmancî de cawo ewrûyên, cawo tewr berz o. Yanî performansê nê di serranê peyênan, se serra verêne ra jêder o.

Winî aseno ke serranê 2000î ra be na het, hikayeya kirmancî avêr şona. Kitabê ke serra 2000î be na het vejîyê kî nîyar ê:

1) Roşan Lezgîn, *Binê Dara Valêre de*, Çapa yewine, Weşanxaneyê Apecê, Stockholm 2002, 72 rîpelî / Çapa diyîne, Weşanxaneyê Vateyî, Îstanbul 2002, 75 rîpelî / Çapa hîrêyine, Weşanxaneyê Roşna, Diyarbakir, 72 rîpelî

2) J. Îhsan Espar, *Beyi Se Bena?*, Weşanxaneyê Vateyî, Îstanbul, 2004, 62 rîpelî

3) Deniz Gunduz, *Hikayeyê Koyê Bingolî*, Weşanxaneyê Vateyî, Îstanbul, 2004, 138 rîpelî

4) Munzur Çem, *Hewnê Newroze*, Weşanxaneyê Vateyî, Îstanbul, 2005, 135 rîpelî

5) Munzur Çem, *Antolojîyê Hikayanê Kirmancî (Zazakî)*, Weqfa Kurdî ya Kulturî Li Stockholmê, Stockholm, 2005, 158 rîpelî

6) Roşan Lezgîn, *Halîn*, Weşanên Komal, Îstanbul, 2006, 107 rîpelî

- 7) Huseyîn Karakaş, *Omîd Esto*, Weşanxaneyê Vateyî, Îstanbul, 2006, 65 rîpelî
- 8) Jêhatî Zengelan, *Gorse*, Weşanxaneyê Vateyî, Îstanbul, 2007, 109 rîpelî
- 9) Roşan Lezgîn, *Ez Gule ra Hes Kena*, Weşanxaneyê Vateyî, Îstanbul 2007, 84 rîpelî
- 10) Murad Canşad, *Xafilbela*, Weşanxaneyê Vateyî, Îstanbul, 2008, 85 rîpelî
- 11) Alî Aydın Çîçek, *Teberik*, Weşanxaneyê Vateyî, Îstanbul, 2010, 95 rîpelî
- 12) Roşan Lezgîn, *Tarîyîya Adirî de*, Weşanxaneyê Roşna, Dîyarbekir 2012, 80 rîpelî
- 13) Bedrîye Topaç, *Bero Sûr*, Weşanxaneyê Roşna, Dîyarbekir 2012, 72 rîpelî
- 14) Mehmûd Nêşite, *Çakêto Sipî*, Weşanxaneyê Vateyî, Îstanbul, 2012, 120 rîpelî
- 15) Abdullah Esen, *Kuçaya Hunerî*, Weşanên Avesta, Îstanbul, 2012, 87 sayfa
- 16) Şeyda Asmîn, *Zeman Sey Fekê Kardî Bî*, Weşanxaneyê Roşna, Dîyarbekir 2013, 152 rîpelî
- 17) Nadîre Guntaş Aldatmaz, *Pîyê Mi Kemane Cinitêne*, Weşanxaneyê Roşna, Dîyarbekir 2013, 96 rîpelî
- 18) Murad Canşad, *Hesê Mişî*, *Weşanxaneyê Roşna*, Dîyarbekir 2013, 80 rîpelî
- 19) Burçîn Bor, *Hêvîya Penabere*, Weşanxaneyê Roşna, Dîyarbekir 2013, 72 rîpelî
- 20) Umer Farûq Ersoz, *Berenge*, Weşanxaneyê Roşna, Dîyarbekir 2013, 80 rîpelî
- 21) Erkan Tekîn, *Sewdaya Belekine*, Weşanxaneyê Roşna, Dîyarbekir 2013, 80 rîpelî
- 22) Seyîdxan Kurij, *Grev*, Weşanxaneyê Roşna, Dîyarbekir 2013, 80 rîpelî

Şekl û Mahîyetê Hikayeya Kirmanckî

Çiqas ke hetê edebîyatî ra, cêrakerdena şekl û mahîyetî xelet o, ancî kî mahîyetê hikayeya kirmanckî tim verindîye der ro.

Problemê şarê kurdan henî zaf ê ke û henî nusnayene rê muhtacê ke verê şeklî gênê. Hetê ra kî kirmancan hona qeseyê xo nêvatê. Se serre ra jêder o ke ziwanê kirmancan kilît kerde yo. Waxto ke kilît bî ra kî, helbet verê cû vengê zemanê vîndbî-yayî yeno.

Mahîyetê hikayeya kirmanckî zîyade, kirmancan û dewlete ser o yo. Kirmancî û hepisxane, îşkence, surgin, qirkerdîş, pêrodayîş, nêzanayena tirkî, halê cinîyan, zulmê camêrdan û meseleyê zê nînan. Helbet hikayeyî tena nînan ser o nîyê. Çiqas ke hende hikayeyê polîtîk nêbê kî zobî mevzûyan de kî hikayeyî estê.

Kesê ke kirmanckî nusenê eynî wext de kesê polîtîk ê. Keso ke polîtîk nîyo, polîtîkaya dewlete rê vatena xo çin a, tehlukayê vîndbîyayîşê kirmanckî rê gos pa nêkewno, derdê xo yê nuştene kî helbet nêbeno. Ma vajîme nuşttoxê ke mi qalê ci kerd, tayê hona hepis der ê. Tayê bi serran surgin de mendê, heta ê ke koyan ra nusenê

bîle estê. Eke nîya bî, yanî nuştoxî bi xo ke orteyê sîyasetî de bî kî mahîyetê hîkaye zaf tebîî yo ke goreyê înan şekl gêno. Hîkaye de, leyê heyatê şarî de, rêça heyatê nuştoxan kî vînenîme. Xora kirmanckî nuştiş, bi xo, verê polîtîkaya asîmîlasyonî de vindetiş o. Yanî her çî rê razî nêbîyayen a. Coka merdim nêşikîno ke edebîyatê kirmancan, halê kirmancan ra cêra bikero.

Edebîyatê kirmanckî yo ke wendoxê xo zaf senik ê, mealesef hona hetê krîteranê edebîyatî ra krîtîk nêbîyo. Yanî kamcî eser çiqas edebî yo, yan kî çiqas edebî nîyo, hona krîtîk nêbîyo. Coka ma ke se vajîme tenê kêmfî maneno.

Ancax ma şikînîme vajîme ke mahîyetê hîkayeya kirmanckî tenêna vernî der o. Çike:

1-Qiseyê ke hîna nêvatê, zaf ê.

2-Problemê zîwanî zaf ê. (Ma vajî: Pakî û rastgurenayîşê zîwanî, kêmfîya çekuyan, problemê standardîzasyonî...)

Ziwan û Vatena Hîkaye

Metnode edebî, ziwan ke esto, esto. Eserê edebîyatê ê zîwanî, çiqas ke biresê wendoxan, hetê wendoxan ra biwanîyê û fam bibê, tesîrê xo hende beno zîyade. Coka avêrşîyayîşê edebîyatî de, viraştene zîwanêde standardî muhîm a.

Hîkayenuştoxê ke mi behsê ci kerd, hîkayeyanê xo, çiqas ke destebera ci amê, bi krîteranê Grûba Xebate ya Vateyî nusenê. Ma vajî, nuştoxê kitabê “Hesê Mişî” Murad Canşad, Pulur (Ovacixe) ra yo. Hîkayeyanê xo bi zîwanê standardî nuseno. Hîkayeyê Muradî, hem hetê mahîyetî ra zaf rind ê hem kî hetê zîwanî ra zaf pak û zelal ê. Her het ra kî, hîkayeyanê “zîwanê medenîyetî” ra cîya kî nêmanenê.

Şeyda Asmîn, hîkayeya kirmanckî de reng û vengode newe ya. Hîkayeyê ke bi nameyê “Hîkayeyê Koyî” nuştê, merdimî serê koyan de fetelnenê. Ê cayan de, kenê mêmanê serd û pukî, vêsaniye, ge-gane kî merdene rê kenê mêman. Merdimî ke hîkayeyê Asmîne bi zerrî ra wendî, vengê pêrodayîşî nê, nalînya cî-nîka ke şîware dana piro, hesneno. Seke no veng, na nalênî, tena no zîwan de hende rindek yena gosê merdimî. Seke zîwananê bînan de, seba nê derdî, çekuyî çin ê!

Hîkayeya kirmanckî de reng û ahengode bîn kî hîkayeyê Bedrîye Topaçe yê. A çekuyanê xo zê şîîre têdima rêz kena û seke vengê ê çekuyan kewno be orteyê vengê awa Mizurî, beno vengê cinîkade îsyankare. Bedrîye Topaç kî dêrsimij a. Ancî, a kî bi krîteranê Grûba Xebate ya

Vateyî nusena. Coka yew dêrsimij ayê çiqas ke fam keno, yew dîyarbekirij, yew çewlîgij, yew palîyij kî hende fam keno.

Nuştoxanê peyênan ra Burçîn Bore kî seba hîkayeya kirmanckî hêvîyêk a. Çike a 24 serre ya û hemserrê aye, embazê aye, tesîrê asîmîlasyonî de zaf mendê û zafê înan kî kirmanckî qet nêzanenê. Coka nuştêna gencan û yê Burçîn Bore, zaf muhîm a.

Hîkayeya kirmanckî de çîyode muhîm kî, hîkayeyan de klîşe çin a. Her kes xo ser o nuseno. Kes keşî teqlîd nêkeno. Çîyode muhîmode bîn kî karê redaksîyonî yo. Hîkayeyî, zaf pak redakte benê û winî weşanîyenê.

Kesê ke ez zanen, heta nika bi kirmanckî hîkaye nuştê kî 33 kes ê:

1. Adir Dêrsimij	18. Mehmûd Nêşite
2. Akman Gedîk	19. Memo Darrêz
3. Alî Aydin Çîçek	20. Mîrxan Takoranij
4. Alî Beytaş	21. Munzur Çem
5. Bedrîye Topaç	22. Murad Canşad
6. Burçîn Bor	23. Mutlu Can
7. Dilo Bargiran	24. Nadîre Guntaş Aldatmaz
8. Erkan Tekîn	25. Roşan Lezgîn
9. Ferat Roşna	26. Sebahedîn Bor
10. Hebûn Okçu	27. Seyîdxan Kurij
11. Huseyîn Karakaş	28. Sînan Sutpak
12. Îsmail Guven	29. Şeyda Asmîn
13. Îsmet Bor	30. Umer Farûq Ersoz
14. J. Îhsan Espar	31. Xeyrî Yaşar
15. Jêhatî Zengelan	32. Xurşîd Mîrzengî
16. Mehmed Alî Işık	33. Yaşar Baluken
17. Mehmet Uzun	

Qesewo Peyên

Tirkîya de xora kes zaf nêwaneno. Wendena kirmanckî kî tenêna zor û zehmet a. Zaf efor û fedakarîye wazena. Coka wendoxê kirmanckî, hama hama ê ke nusenê, ê bi xo yê.

Polîtîkaya perwerdeyî ke nêvuriyo, bi no tore heta kotî şono, belî niyo. Hetê ra kî averşîyayîşê teknoloji, wendişî rê negatîf tesîr keno. Yanî hem polîtîkaya perwerdeyî yê Tirkîya hem kî averşîyayîşê teknoloji, têkîlîya însanî û edebîyatî kena zeîf. Vernîya ma kirmancan de îlaweten manî zaf ê, çeşît bi çeşît ê. Ancî kî merdim gerek seba demokrasî, seba serbestîye hêvîyek weye kero. Belkî Tirkîya de rojê rejîmode demokratîk virazîno, û her kes bi ziwanê xo perwerde beno, ê kî vînenê ke serbestîya ziwani bêzerar a û kesî parçe nêkena.

EZÎZA MI

| Newzat VALÊRÎ |

I

Perperikê çendrojî ya kê ezîza mi
 No emrê min o melûl zî wina pereno û şino
 Sey duyê adirî tenik-tenik vîla beno.
 Ax gama kê awirê to ginenê çimanê mi ro
 Zerrî zirçena nimitkî
 Û ez helîyena sey gudê vewre
 Bexşê tîja to ver de.

II

Ez tik û tenya ya
 Mîyanê veng û rengê şarîstanî de
 Dem û dewran çi lez şi
 Dinya key bîya extîyare
 Na vîla talihê mi çira wina milçewt a
 Şayî çira ma rê teresî kena?
 Ez kê game erzena rayîrê to
 Deştî benê zêde û koyî benê berz
 Nîka karwanan dîma
 Ez pamende ya, ti dîr a!

III

Mi peyê hewt koyan
 Û çewres beran dîma
 Bi şûran bêrîya to kerdêne
 Mi şewanê dergan de
 Goştarîya tenayî kerdêne
 Beynateyê xeyalan û heqîqetî de
 Ez kê welatê xo ra dîr kewta
 Yew gêrayox bîya dorûverê şarî de
 Tî dîrî de nîka resmêko mehzûn
 Û bextêko şikîte ya mi rê...

IV.

Tenayîya şewanê xo yê xerîban de
 Mi hîn zana ke
 Her kes yetîmê xo yo
 Û bi dejê xo her kes xorînê xo yo
 Rîyê mi de
 Yadîgarê serran ra çiqîrî rêz bi rêz
 La teber de
 Reqsê rengan
 Û ahengê vengênê heme çîyan
 Aş zereyê mi de
 Gorîstanêkê tenayî
 Bêvengîya wextê vîndîbîyayî.

V.

Ey gul û vîla ruhê mi
 Tî ça de ya,
 Nîka kama de ya lîlîkê çîmanê mi,
 Nazîk û bejnbarîya mi,
 Waştîya min a çîmsîyaye,
 Tî şîya
 Sênayê mi de kerrayêka şîya menda.
 Yew cûya nêmcete de
 Ereymendeyê miradê xo bîya.
 Aş êdî bê to bîyene bîya milîkê mi
 Wayîrê nê milîkî ti ya, yarê.

VII.

Ezîza mi, delala mi
 Perperîke çendrojî ya ke hevala mi
 Tî zana wextê bêbext o,
 Nê rojê min ê hûmarteyî çî yê ke
 Ge ma estê ge ma çîn ê
 Aş ez tersena wisar zî biqedîyo
 To ra dûr ez dest pîstan de bîmanê
 Bêmirad bîmirî
 Ezîza mi, de vaje, perperîke çendrojîn a ke!..

FOTOGRAFÊ ESKERÊK

| Şeyda ASMÎN |

Serre 1994 bî. Taburêk hevalî mintiqaya Qilabanî de vinetêne. Qomutanê yewî-neyêk heval Ekrem Goyî bî. No heval şer de zaf xurt bî. Pêro qayîdeyê şerî zanitêne. O tenê şer de nê, hetê cuye ra kî xeylê zanaye bî. Her kesî hem cuye hem kî şer ey ra musayêne.

Serra 1994 de operasyonî zaf bî. Operasyonî bê mabên domîyayî. Hona di rojî verê cû operasyonêk ra vecîyaybî. Xo eştîbî dewa Filan (dewa armenîyan). Werdê înan kî qet nêmendîbî. Na dewa armenîyan de hona hîrê-çar çeyeyî estbî. Mabênê înan kî xeylê rind bî. Seba ke dewade koyî bîye, şarê na dewe gerîlayan ra teber kes nêdîyêne. Çünke raya kesî nêginêne na dewe ra. Ne kerwanî estbî ne kî kerwansa-rayî. Xorînîya birrî de, pêro rindekîyanê xoza ra mîyanê ahengêk de bêveng û bêvaj bîye. Ne asîmîlasyon ne kî entegrasyonê modernîte estbî. Yanî çîyo ke şima fam bikerê cinawirê şaristanî *Leviathan* qet nêameyo nê cayan. Nê mordemanê armenîyan seba ke xo tertele ra bixelesnê ra, nê cayê asêyî weçînaybî.

Dewade zaf rindek a. Poştîya xo daya Kela Memê. Kela Memê koyode zaf girs o. No ko înan rê hem pawitox hem kî heval bî. Naye ra kî înan xo teyna hîs nêkerdêne. Taybetmendîyêka nê dewanê koyî esta ke mordemî efsun kena. Înan de çîyode cîya esto. Tawo ke mordem înan de nîyadano beno mest. Mordem vano hama a vîsta bêpeynî bo, hertim xo rê înan de nîyado. Xeyalê mordemî bese nêkeno ke mordem bawer bikero ke ê dewî bi keda mordeman ameyê viraştene. La her çî bi destê mordeman ameyo viraştene.

Na dewe kî henên a. Her çî bi destê mordeman ameyo viraştene. Bax û baxçeyê xo. Banê xo, hênîyê xo. Darê xo yê meyweyan. Şima çî meywe wazenê şikînê na dewe de bivînê.

Kela Memê mintiqayêka zozanan a. Darê xo qet çin ê. Vewra xo hertim esta. Tîja xo dijwar, vayê xo huşk o. Vayê xo hende huşk o ke şima nêşikînê hamnan û zimistanê ucaî cêser bikerê. Naye ra kî mordem hînî hîs keno ke tenê jû mewsim esto. Vewra ke helîyena dereyanê barîyan virazena. Tawo ke mordem virardeyê aye de nîyado nê dereyî sey şitî sipî kenê. Îta de vewre qet kê m nêbena. Vewre kumberfan ser

o yena pêser. Naye ra kî awa xo zaf a.

Kela Memê çiqas rindek a, hende kî zor a. La hevalî musaybî aye. Tozê aye, serdê aye, qefelîyena aye, vêşanîya aye...

Wext wextê çerexîyena aye bî. Sey her wextî gereke verê grûbêk şoro keşf bikero. Yewînîye zaf qefelîya. Heta ke grûbade qice şoro keşf bikero ê biarisîyê ra. Çar-panc saetî zemanê înan esto. No kî zemanode şenik nîyo.

Bi Jîyan û Hîlale ra heşt hevalî kewtî raye. Gereke ê rew biresê nuqta. Naye ra kî ê do her bimeşîyêne. Xora bêhewn bî û înan zanîtene ke hona zaf bêhewn bimanê. Vereşanêk kewtî raye. Raya ke bişîyênê pêro kaşî bî. Hîlale kaşan ra qet hes nêkerdêne. Kaşan de zonîyê aye zîbayêne. Naye ser o seba ke bêhewn bîye, coka her-tim ginayêne war ro. Hende zaf ginaybî war ro ke zonîyê xo bîbî pirê telîyan. Hevalanê aye yarenîya xo bi aye kerdêne vatêne "Hevala Hîlal, ma seba ke telîyanê to vecîme, ma birrêk derzînî ardê, çunke birrêk derzînî ancax qîmê telîyanê to bikerê." Hîlale çiqas vajo, "Heval şima kî nê halê mi ser o yarenîya xo mekerê" înan goş nêdayêne aye. Xo rê pê aye bîyêne şad.

Verê destê şodirî reştî nuqta. Her ca hende bêveng bî ke ti vana qey înan ra teber candarêk çin o. Xoz a guretibî virada xo. Ê bîbî leteyêkê xoz a. Mabênê înan û xoz a de ahengêko weş estbî. Înan bêrîya jûmînî kerdîbî.

Dosere de dinya her şîye bîye roşt. Bi roştîyene rindekîya koyî û xoz a kî vecîya meydan. Hetêkê koyî keskode tarî, hetêkê xo keskode yakerde yo, hetêkê xo gewr o, hetê deşte kî mijin o. Ê kî tam mîyanê nê ahengî de serê gilê Koyê Şanstêrî der ê. Şanstêr koyode zaf bi heybet o. Nê koyî zaf bawerî dayêne gerîlayan. Dostê înan bî û ê seveknayêne. No yew çeyeyê înan o zixm bî. Oxrê hende teknîkî, teyara û helîkopteran kî koyê Şanstêrî hertim ê seveknaybî. Bi serran bî ke înan poştîya xo daybî ê, ceng kerdîbî.

Ax eke o mebîyêne; dişmen mebîyêne! Înan şikîyêne heta bêpeynîye hînî bi ê koyî ra, bi a xoz a ra hînî têvirare de xoşebere bikerdêne. Çi heyf ke o rew ameybî xefike naybî ro. O xefike de paweyê gerîla bî. Ê emser herey mendîbî. Dişmen emser verê înan ameybî.

Lêlê şodirî de vengê helîkopteran ame. Qaso ke aseno nîyetê dişmenî esto ke demêk uca vîndero. Hadirîya ey ra hînî asayêne. Hîlale keşf kerd, peyê cû xebere daye qomutanê yewîne Ekremî. Rewşe ey ra vate. Hona temasêk çin o. No kî seba înan fersendode girs o. Saetêk bo, ê rakuyê. Şewe heta şodir rayîr şîyê. Hal ra kewtê. Bêhewn û rincan ê...

Hîlale nê cayan ra bîye. Xora nameyê xo dewa xo ra guretibî. Dewa Hîlale ra. Nika ê cayode xeylê berz de bî. Dûrî ra dewa Hîlale asêne. Hîlale bêrîya dewa xo kerdo û halê peyên yê dewa xo meraq kena. Hîlale vîstêk dûrbîne eşte dewa xo ser. Vîrameyîşê xo yê ke nika peyê zemanî de mendîbî ardî verê çimanê xo. Hêşê xo tayê ard û berd ka hela ê rojan ra hêşê aye de çî mendîbî. Ferq kerd ke hende zemanê

aye çine bî ke nînan bifikirîyo. Nobete kerde mane. Hevalanê xo ra va, "Şima biari-sîyê ra, ez û hevala Jîyane ma nobete cênîme. Tabî nê mabênî de ez tayê kî xo bi-derî efsunîya Hîlale."

Hevalê xo oncîyay ke rakuyê, tabî bi ê cilanê xo yê ke areq ra bîyê hît û zeleşîyê leşa înan ra, eke înan de nêcemedîyê bişikîyê rakuyê. Ê tenê tayê çimanê xo biyarê pêser. Nêşikîyêne xo têkîşte de derg bikerê. Neçar bî ke meterîsan de bimanê. Xora senî ke reştîbî gilê koyî, karo verên meterîsan de ca bîbî. Jû bi jû yan kî di bi di...

Hîlale û Jîyane kî nimitkî xo da cayê nobete. A raste zeman zemanê dewe de nî-yadayene, xo bi aye mucul kerdene nêbî. La ti bê bivîne ke meraq û bêrîkerdiş nê-verdeno ke Hîlale xo naye ra bicêro. A kî cad kena ke pawitişê hevalan mekero xeterîye, zaf bi baldarî hem têwgerê dişmenî de nîyado hem kî ge-gane dewa xo de, mekanê domanîya xo de nîyado.

Hîlale şopêk sereyê xo çarna, hevalanê xo de nîyada. Bêçika pêrunê tetîke ser o bî. No halê înan zaf weşa Hîlale şî û hêz da Hîlale. A raste hewnê înan kî zaf ame-yêne. Çimanê înan ra hewn herekîyêne. La înan zanitêne ke hewn zaf reyan beno ez-raîl kuno gonîya înan, kuno gonîya hevalan. Naye ra kî vera hewnî de xo pêt guretêne. Hewayê wareyan dosere de zaf serdin o. Kincê înan ke areq ra bîyê hît eke ginêne canê înan ra, sey kardî birnayêne û zîyadêr cemednêne. Tayê hevalî estê, rewşe çi bena wa bibo ê şikînê rakuyê. La tayê kî estê heta ke cayê înan rehet mebo nêşikînê rakuyê. No het ra derdê Asmîne giran bî.

Xeylê zeman vîyart. Şenik mendîbî ke tije peyê koyan ra silam bido înan. Zereyê Hîlale mewazo kî neçar bîye ke hevalan hêşar bikero. Hevalan ra "Hevalên, rojbaş" va peyê cû, Jîyane ra va:

- Heval Jîyan heta ke hevalî hêşar bibê ez kî tayê dewa xo ya rindeke de nîyadî.

Dûrbîne gurete verê çimanê xo, demêk nîyada. Nîşte ro. Hîlale nika binê çimanê guretiyan de doman bîye. Vilê ke her serre dormeyê baxçeyî de nayêne ro, ameyî verê çiman. Vilê renginî. Maya xo û birayê xo dest de xortumê awe, verba aye amey ke aye hît bikerê. Vengê maya xo koyan de, zinaran de gulbang da. Mabênê aye û birayê aye de hertim lej bî. Birayê aye seba ke heyfa xo bicêro vilê ke aye nayê ro, bi hende kede kerdê girs, qilaynênê ra. Ê tawan Hîlale bîyêne xêxe. Bîyêne qijî û wî-jîya aye, vengê maya xo dayêne. Amêne vîrê aye nêamenê, aye hertim vilan ra hes kerdîbî. Çi taw fersend bivîno koyan de kî vilî nayêne ro.

Hîlale resmê ê tawanê ke zerrîya xo de nexş bibî û resmê nikayî şanayî têver. Dewa Hîlale ke ê tawan şên û awan bîye, nika tup û tal bîye. Tenê hukmê bêvengîye bî. Ne hok-hoka şîwanan, ne vengê cinîyan, ne kî vengê domanan yê kayî... Vengê kutikan birriyabî. Çeyanê wêranan cad kerdêne ke lingan ser o bimanê.

Birayê Hîlale Mevlan zereyê Hîlale de dirbetade xorîne bî. Mabênê înan de dîya-lektîk tam gurîyêne. Înan jûmîn de hem zaf lej kerdêne hem kî jûmînî ra zaf hes kerdêne. Beşdarbîyena Hîlale bi gerîlayan, bi plan nêbî. Hîlale bîryar dabî ke çend rojan

şoro waran. Heta a roje aye û birayê xo qet jûmînî ra cêra nêbîbî. Seba ke wareyî serdin bî nêwaştî birayê xo yê qicî bi xo ra bero, ey bicemedno. Şîyayîş o şîyayîş bî. Hîlale reyna anêgêrabî. Uca ra beşdarê gerîla bîbî. Û xo ra vatbî "Birayê mi nika hona qic o, tawo ke o bî pîl ez ey bicêrî leyê xo. Xora ez mecêrî kî o bi xo bêro".

La hînî nêbîbî. Hîlale ke birayê xo ra kuna dûrî, badê, birayê xo nêweş kuno. Di serran xo ver dano, dima, dinyaya xo vurneno. Dirbeta ke birayê aye zerreyê aye de naybî ro, na bîye. Hîlale merdena birayê xo ra xo succar dîyêne. Mentiqê Hîlale çiqas ci ra vajo "mobalê to çin o" kî wicdanê aye a rehet nêverdayêne. Şewa peyêne heta herey birayê xo de kay kerdîbî û verê ke şoro panc rey çerexîyaybî birayê xo ser. Destê eyê qickekî kerdîbî mîyanê destanê xo, sirot û çimê ey lew kerdîbî. Xo bi xo va "Demêk mi o taw hîs kerdîbî ke ez reyna birayê xo nêvînena." Şima bêrê na hîkmete de nîyadêrê, birayê Hîlale di serrî badê a roja ke Hîlale ra visîyeno, cuya xo qediyena.

Dewa Hîlale Hîlale kerdîbî verê xo şîyêne. Dîqetê Hîlale dişmenî ra birîyaybî. Hîlale dişmen xo vîr ra kerdîbî. Vengê zereyê Hîlale Hîlale xafil de ardebî xo. Ci ra va "Ti se kena, dormeyê xo de nîyade!" Hîlale goş na vengê zereyê xo ser û dormeyê xo de nîyada. Dî ke dişmenî her ca girewto. Dişmen rew ra amaybî. Dar-ber, dere û derxuleyî, tumî her ca pirê eskeran bî. Çîyo rind xebera dişmenî înan ra çin bî. Û înan şewe ra hadirîya xo kerdîbî. Gerek nêmendbî ke bikuyê telaş, kobrayan ra xo binimnê. Nê rewşan de şerto yewin xo nimitene bî. Înan kî hînî kerd.

Cayêko zaf stratejîk der ê. Naye ra kî beno ke rew bikuyê pêrodayîş. La goreyê talîmatî ra gereke heta şan mekuyê pêrodayîş. Zinarê gilî zaf zixm ê û sey labîrentî yê. Naye ra kî heta ke jû meyeroyê verê pîrnika şima, şima nêvîneno û şima kî ey nêvînenê. Boya herra zuwaye ra teber çîyê nêheşnêne. Hîlale û Jîyane mabênê xo de bi vengêde nizm qisey kenê. Se bikerê se mekerê, têwgerî ser o muneqeşe kenê, plan virazenê. A vîste de înan dî ke jû esker bi çimanê matmendeyan, seke bicemedîyo, ha yo serê sereyê înan de vineto. Kifş bî ke esker paweyê vînîtena înan nêbî. Naye ra kî şoke bîbî. Rincan asayêne. Herhal bêhewnîye ey kî esîr guretbî. Bêhewnîye ra çimê xo yê ke bîbî qic, seba ke înan nevînîtene ra bêro, tayê bîn kerdî qic, peyê xo çarna û kîpa uca ra kewt dûrî. Ê vatbî "Ne mi şima dîyî ne kî şima ez dîya!" Înan kî va, "Temam eke to ma nedîyo ma kî ti nêdîme." Çünke înan nêwaştênê heta ke hevalê bînî bêrê, bikuyê şer. A bîne kî nêwaştêne biroj bikuyê şer. Xora eke esker xebere bidero kî verê verkan kobrayan anê. La na rewşe de seba ke eskerî kewtîbî mîyanê hevalan nêşkiyêne kobrayan kar bîyarê. Heta ke bi kobra û teyaran galim mekerê kî nêtaurenê bêrê hevalan ser.

Verba perojî grûbêk hevalî kewtî pêrodayîş. Înan bi teqîbkerdişê muxabereya dişmenî ra fam kerd ke dişmen zor dano grûbe. Seba ke dişmenî bixapênê, bala dişmenî vîla bikerê û poştî biderê hevalanê xo, înan kî bîryar da ke bikuyê pêrodayîş.

Tawo ke dinya bîye tarî seba înan newe roje dest pêkerdene. Nê halan de hertim

şewe bena hevala gerîlayan. Kewtî pêrodayîş. Nika her ca axir-şer bî. Her ca ra vengê gule û bombayan ameyêne. Boya barudî rew ra boya herre mîyan ra kerdîbî ra, hukmê xo naybî ro. Gula înan veşnayêne. Demêko kilm de înan di cayan de çember qelişna. Û nika pêroyê tabure kewtîbî pêrodayîş. Tumê ke dişmenî guretîbî nika zîyaderî kewtîbî destê înan. Meterîso ke hefteyêk verê di hevalê înan tede şehîd kewtîbî nika di eskerî uca de, ê meterîsî de merdîbî. Gonîya înan kewtîbî tēmîyan. Hîlale tawo ke meyîtê eskeran de nîyada, va "Na kî cîlweya cengî ya herhal!" Boya gonî û boya barudî kewtîbî tēmîyan. Hîrê mordemî berdêne.

Pêşewe her ca bî bêveng. Sîlehî vinefî. Înan na bêvengîye de cebilxaneyo ke eskeran ser ra kerdîbî ra cayêko sexlem de da we. Û reyna meterîs guret. Serê şodirî kobra û helikopterê skorsky amey. La seba ke esker û gerîlayî tēmîyan de bî, nêşîkîyênê çîyê bikerê. Ne şîkîyênê galim bikerê ne kî şîkîyêne eskeran ronê. Înan tenê serê sereyê înan de fir da...

Vereşanê roja diyine yo. Tîje verê ke şoro xow ra, bîya sûr û sûrbozrax. Mîyanê ê cengî de kî şîkîna bala mordemî bionco xo ser. Nê mabênî de qomutan Ekremî cîhaz de xebere daye ke tumê ke mendê kî kewtê destê înan. Bi na xebere ra ê zaf bî şad. Pêro bîbî şerxoşê serkewtene.

Hîlale, Jîyane û Çekdarî seba ke meyîtanê eskeran kontrol bikerê, nasnameyê înan bicêrê, kewtî mîyanê înan. Hîlal û Jîyane şî hetêk. Çekdarî kî xo da hetê bînî. Asmên de aşma çarêsi... Hîlale nişka ra kîştî zinarêk de vengêk heşna. A vîsta de pozîsyonê seveknayîşî û galimî guret. Hîlale cansivike bîye. Û xeylê bi lez bîye. Refleksê aye xurt bî. Bi nê pozîsyonî hêdîka-xo nêzdîyê vengî kerd. Eskerode dirbetin sey mîlçîka perşîkîyayîya serê vewre recifîyêne. Zereyê xo de nîya vîyarna "Herhal dirbeta xo zaf xedar a." Ca de bi tirkî veng fîşt xo ra:

- Meterse! Ma to rê çîyê nêkenîme. Hen va û tayê bîn nêzdîye ci bîye. Xora halê eskerî yo ke bişikîyo çîyê bikero çin bî. Matmendişê eskerî bi vateyanê Hîlale "Ma hetkarîya to bikerîme" ra zîyade bî. Hîlale dî ke esker bi vateyanê aye bawer nêkeno, gerîla ra çîyêko henên nêpaweno, xo tayê bîn nêzdîyê ci kerd û va:

- Rew ma ra cayê dirbetanê xo vaje ke verê ke ti hînî zaf gonî vîndî bikerê çî destê ma ra bêro ma bikerîme.

Hîlale dî ke esker ne himeno ne gimeno, naye ser o vateyê xo nîya domnayî:

- Ma ra meterse. Ma kî sey şîma însanî me. Zerrîya ma kî esta. Wicdanê ma esto. Merdişê nê mordeman ma dejneno. La ma se bikerîme. Şîma yenê ma ser, ma kî neçarî me ke xo biseveknîme.

Nê vateyan ser o esker tayê beno rehet. Vateyê verênî yê ke fekê eskerî ra vejînê nê benê:

- Ma kî bi zerrîya xo nême...

Hîlale dî ke halê eskerî yê qiseykerdişî çin o. Û çiqas qisey bikero seba ey xirabêr beno, lezkanî va:

-Temam. Ka ma dirbetanê to bipêşîme têra.

Esker her di zonîyanê xo ra û sereyê xo ra bîbî dirbetin. Hîlale û Jîyane dirbetê ey girêdayî, badê bi vengê Çekdarî hetê vengî de nîyada ke Çekdar û Xalis verba înan yenê. Tawo ke eskerî ê dî, tersa. Hîlal û Jîyane ke leyê eskerî ra tayê kewtî dûrî, eskerî înan dima bi vengêde qisawitinî va:

- Eke şîma şorê, hevalê şîma mi bikişê.

Naye ser ro Hîlale verê xo çarna ey:

- Nê nê meterse, hevalê ma to nêkişenê.

Zemanê înan zaf çin o. Gereke vîstêk rew meyîtan kontrol bikerê û uca ra dûrî bikuyê. Şodirî rê zaf zeman nêmendo. Talîmatê pey de şîyayîşê heme hêzî ameyo, înan ra teber kes nêmendo.

Hîlal û Jîyane hona zaf dûrî nêkewtîbî ke Çekdar û Xalisî eskero dirbetin dî. Tersan ra bî lerze-lerza eskerî. O eskero ke tayê rehet bîbî, şî jûyode bîn ame. Eskerî va:

- Şîma mi bikişê şorê ne?

Hîlale tayê nêzdîye ci bîye û va:

- Eke ma biwaştêne to bikişîme, ma çîra dirbetê to piştî têra? Hem ti zanena, na egala ke mi bi dirbeta to girêdaye, yê hevalade mi bîye. A hevala mi çend rojî verê cû şehîd kewte. Na mi rê aye ra yadîgarêk bîye.

Bi na tore Hîlale waşt ke ey tayê rehet bikero. Qisawetanê ey bivîyarno ra. Hîlale vateyê xo qedênay, badê, çerexîyaye Çekdarî ser ke bi ey ra rewşe munaqeşe bikero.

- Heval Çekdar, no esker her di zonîyan û sereyê xo ra dirbetin o. Mi waşt ez xebere bidêrî hevalê Ekremî la pîlê cîhazî qedîyê. Xora zaf zeman nêmendo ke dinya roşt bo. Ma neçarî me ke ey nîya caverdîme şîme. Ma cad kerd ke dirbetanê ey girêbidîme, la çiqas dîyax bikero, ez nêzanena.

Eskerê ke nê vateyê înan goşdarî kerdêne xo nêguret kewt mîyan:

- Ez zanena, şîma mi bikişê.

Na rey Çekdarî vate guret, tayê bi îronî eskerî ra va:

- Eke destbera ma ra biamêne, ma ti rakerdêne nêweşxaneyê Amedî. La ti kî zanena ke ne teyareyê ma ne kî helîkopterê ma estê.

Nê vateyanê Çekdarî ra dima bêvengîyêk kewte kar. Kîfş bî ke esker tayê bîbî rehet. Hîlale seba ke na bêvengîye vila bikero, eskerî ra pers kerd:

- Ti kotî ra wa?

Esker vera na perse de bêveng mend. Hîlale fam kerd ke terseno ke vajo "Ez tirk a." Hîlale dî ke persa Hîlale reyna eskerî tersnaya, qisawetê mergî esker gureto, poşman bîye. Seba ke rewşe rast bikero, bi vengode nerm va:

- Nîyade bira esker, ti nika destê ma de eskerêko esîr î. Ê ti dirbetin î. Ti tirk, kurd yan kî şarêkê bîn ra bê, zêde ferq nêkeno. Naye ra kî rehet be.

Nê vateyanê Hîlale ra dima eskerî va:

- Ez tirk a.

Hîlale va:

- Ti verê nikayî qet kewtîbî ceng yan reya jûyîn a?

Eskerî va:

- Nê, reya jûyîn a ke ez kuna ceng.

Esker nika tam bibî rehet û zîwanê xo hînî rehet gêrayêne. Hîlale seba ke dîyalogî tayê bîn derg bikero va:

- Ti zanena hevalî nasnameyanê eskeran ruşnenê malbata înan rê.

Nê vateyanê Hîlale ra dima, eskerî va:

- Mi maya xo rê meterîs de nameyêk nusnayo. Ti şikîna naye biresnê maya mi.

Verê na waştene eskerî de Hîlale matmayî mende. To vatêne qey nika di hevalê jûmînî yê. Û o kî wesîyetê xo yê peyênî aye rê keno.

Hîlale va:

- Nê nê qet meterse ti nê mirena. Ti do bicuyê.

Xalis kî ame leyê înan:

- Dirbetê xo zaf giran ê? Ma xebere bidêne hevalê Ekremî rind bîyêne.

Hîlale va:

- Ya heval pîlê cihazî qedîyayî. Mebîyêne, ma venga hevalê doktorî bidêne. Dermanî kî leyê hevala Zozane der ê, a kî nika îta ra zaf dûrî ya.

Xalisî va:

- Ma şîma qet pers kerd, leyê ey de derman çin o?

Hîlale va:

- Nê wule ma pers nê kerd. Qet nê ame aqîlê ma.

Nika Adil kî ameybî leyê înan. Adilî pers kerd:

- Esker cuyeno?

Hîlale va:

-Ya, cuyeno. La dirbetê xo giran ê.

Adilî va:

- Heval rew ra talîmat ameyo. Gereke ma îta caverdîme, şîme. Zemanê ma çin o.

Her di hevalan jûmînî ra zaf hes kerdêne. Hîrê serrî eynî ca de pîya pratîk de bî. Naye kî mabênê înan de têkilîyade germe û heskerdiş virastîbî. Înan xeylê qîymet dayêne jûmînî. Vera jûmînî de xeylê hurmetkar bî. Her diyan rewşa eskerî ser o munaqeşe kerde, badê, biryar da ke tewr rind eskerî uca caverdê şorê.

Hîlale bi egala xo ya sîya û sipîye kî linga eskerî reyna rind girêdaye. Çend hebî konserveyî û çenteyêk de çîyê şîrinî ardî leyê eskerî de nayî ro û eskerî ra va:

- Nîyade, to zaf gonî kerda vîndî. Naye ra kî ez leyê to de awe nê nana ro. Eke ti awe bivînê kî qetîyen meşime. Nê çenteyî de çîyê şîrinî estê, înan biwere. Îhtîmalode girs şodir helîkopterê şîma seba ke meyîtan rakerê yenê. Ti bi na tore şikîna bixele-

sîyê ra. Cayê xo ra melewîye.

Wina va û destê xo eşt tûnika êlega xo, fîrikêk vete, dergê eskerî kerde û va:

- Na fîrike bicê, tawo ke helîkopterî ameyî bicine ke rew to bivînê.

Eskerî fîrike gurete, kerde tunika îşlîga xo. Çekdar, Xalis û Jîyane halê înan de nî-yadayêne. Hîlale verê ke leyê eskerî ra cîya bo, nê vateyî ci ra vatî:

- Eke ti û ma weş bimanîme beno ke ma peyê nê cengî de jûmînî bivînîme.

A vîste de eskerî dest de çiyê, dergê Hîlale kerd:

- No resmê min û maya min o, wa leyê to de bo.

Hîlale tayê matmende la zaf zemanê fikirîyene çin bî. Resim guret û va:

- Temam, soz bo to rê, ez do nê resmî muhafeze bikerî.

Qada pêrodayîşî ra kewtî dûrî. Şodir ke helîkopterî ameyî, ê nîya fikirîyayî: "Gelo esker weş mend yan nê, gelo o xelesîya ra yan nê?"

11.08.2012

ZEMAN SEY FEKÊ KARDÎ BÎ
(HÎKAYEYÊ KOYÎ)

Şeyda ASMÎN

HİKAYE

Şeyda Asmîn,
Zeman Sey Fekê Kardî Bî,
Weşanxaneyê Roşna,
Diyarbakir 2013, 152 rîpelî

ADIRÊ MA JÛ BI

| Alî Aydin ÇÎÇEK |

1.

*Ma cîranê jûbînî bîme
adirê ma jû bî...*

*Binê tîja Homayî de
bi eynî hineyî
porê heme cinîyan sûr kerdêne.
Boya tutinê çeqerî
heme dest û herdişê koxîman ra
bi têduştîye vîla bîyêne.*

*Ma cîranê jûbînî bîme
Huyayîş û peşmirîyayîşê ma jû bî...*

2.

Mabênê ma de
soz û îqrar bî
awgarê hêgayanê ma
kêmera arêyê ma
nonê sifreyê ma
û areqê çareyê ma kewartê têmîyan.
Beşîgê dergûşan têlewe de
û di ziwanan de
vengê lorikên kewartê têmîyan . —
Ma cîranê jûbînî bîme
qisey û kîlamê ma
dej û birînê ma mendîbî jûbînî...

3.

Nîka mezelanê bêwayîr û talanan ra
bêvengîya xorîne oncîna sêneyê ma
dej û birînê xorînî...

Serê zonê ma de kîlamê armenîkî mendî
û çiqas ênê vatene
cîgera ma newe ra kenê qule û veşnenê...

Ma cîranê jûbînî bîme
qetlê ma jû bî...
qetlê...

DOMANÊ WARWAYÎ

| Alî Aydın ÇÎÇEK |

I

Sîya dara tuyêre de di domanê qijkekî...

Pirnika jûkekî ra çilmî bîya derge; destê ê bînî de nona anculî. O jû bi huçikê fanulîya xo çilmîya pirnika xo keno pak. O bîn zî zê merreyê binê andalî nonê anculî koçeno.

Duştê domanan de jû cinîka qijkeka zeîfe; maya domanan. Honde bejne, poro derg û sîya. Poro derg û sîya û munite êno reseno binê lingan. Cinîka qijkeke sîya bonî de sêpî girê dayê, giran-giran yavuxa (meşke) doyî hejnena. Vengê yavuxa doyî û lawikê cinîke kewtê tēmîyan...

Kutiko sîya û vêşan kaleka bonî de, zereyê mereke de. Kutik vêşan o, der û dormeyê kutikî mêş û vizikan girewto. Mêş û vizikî dormeyê kutikî de çerexîyenê û zereyê kutikî vêşanîye ver xureno.

II

Domanî sîya dara tuyêre de. Cinîke sîya bonî de. Kutik zereyê mereke de.

III

Kutiko sîya û vêşan mereke ra vejîya. Raye ramite ver bi domanan. Domanan çimî kerdî vît. Pirnika jûyî ra çilmî bîye derge, ê bînî nonê destê xo da war o. Cinîke dî...

Kutik lawa û reşt sîya dare; nona anculî fekê kutikî de... Domanî warwayî perrayî binê pêşa maya xo. Cinîke bîye çewt virane fîşte domanan ra...

Kutik sîya dare de gina war o. Ê çimanê kutikî de hewnode giran...

Cinîke domanî kerdî berz û yavuxe ser a nayî ro, bi keyf dest pêkerd yavuxe şanaye. Rîyê domanan de peşmirîyayîşode xorîn...

ÎTLAFÊ KITABAN*

| Yaqob TILERMENÎ |

*Seba Gilles Deleuze û Ray Bradbury...***Beş-I**

Caran waştîşê mi nêameyî ca. Kilîtê cuya mi destê melekêk de mend. Ez verê beranê xerîban de paweyê abîyayîşê beran menda. Yewî vatêne "Xoverdayîş afirnayîş o." Vatişî reyde xo dayêne hetêk. Ma kotî ra kiştîşê kitabana ra xebera ey bibo! Hem zî kiştîşê bi şewatî. *Fahrenheit 451*** hema nêmebi dinya. Beno ke amebi weşanayîş la o ci ra bêxeber bi.

Nika ez behsê yew vîyarteyê xirabî kena. Ez bena meraqdarêko ciwan û mîyan-serre yê ê wextan. Sey xeyalî yeno verê çimê mi ke senî merdimî tédima rêz kerdêne û ê wenayêne cemseyanê rengneftinan. Tew verê çimê dayk û bawkê înan de ê dilqêk ra kerdêne dilqêko bîn. Mi vatêne qey ez yew leyîrçik a ke halîn ra kewta war. Ez mîyanê çemêkê hêçî de pêlan reyde berz bîyêne û şîyêne binê awe. Kewtêne hewa û şîyêne binê awe. Bi yewbînan şabîyayîşê ap û nacînîya mi bîyêne sey kabusêk. A manzaraya mîyanê nivîne de —gama ke înan xo eştêne yewbînan ser- yewrey ez kerdêne qesasêko bêkêr. Mi kîbrîtê serê lode diznayêne û pûşê mehla dayêne adirî ver. Qîrîya îtfaiyeya şaredariye û heyteholê zilmê pîlî zarqeyê mi teqnayêne. Gama ke leşkeran berê ma cenayêne ez pêşê dapîra xo da qicekêr bîyêne. Dapîra mi bi her hîrê nameyanê Homaî sond wendêne. Vatêne, o şewra verara mi de ronîşte yo. Mi zî wayîrwejiyayîşê dapîre ra bawer kerdêne û ro yewbînan lefiyayîşê ap û nacînîya xo hişê xo ra dûr vîstêne.

*Na hikaye "Yaqob Tilermenî, *Metamorfoz*, Weşanên Na, Îzmîr 2012, r. 18-23" de weşanîyaya. Roşan Lezgînî seba kovara Şewçila kurmanckî ra tadaya.

****Notê tadayoxî:** "*Fahrenheit 451*" nameyê romanê nuştexo amerîkanî Ray Bradbury (22.08.1920–05.06.2012) yo. No roman reya verêne 1951 de çap biyo. Babeta romanî wina ya. Demêko ameyox de îtfaiyekarî kitabana îtlaf kenê, însanî tena televîzyonan ra şowê ke merdimî xirênenê temaşe kenê, însanê ke kitabî înan het estê û fikirîne zî yenê îtlaf kerdîş. Roman nameyê xo naye ra gêno ke kaxide 451 derece (*fahrenheit*) de weşena.

Yaqob Tilermenî 1972 de qezaya Mêrdînî Qoser (Kızıltepe) de ameyo dinya. Dî-bistane, mektebê mîyanên û lîse Qoser de wendê. Dima qismê fîzîkî yê Fakulteya Perwerdeyî yê Unîversîteya Dîcle wend. 1995 de dest bi malimîye kerde.

Eserê ey ke heta nika weşanîyayê nê yê:

- 1) Êşbazî (hîkayeyî), Weşanên Si, Îstanbul 2002, 111 rîpelî
- 2) Bermeqlûb (hîkayeyî), Weşanên Elma, Îstanbul 2003, 92 rîpelî
- 3) Ferhenga Sirgunê (hîkayeyî), Wşanên Lîs, Dîyarbekir 2004, 141 rîpelî
- 4) Kitim (roman), Weşanên Lîs, Dîyarbekir 2005, 221 rîpelî
- 5) Qerebafon (roman), Weşanên Do, Îstanbul 2009, 239 rîpelî
- 6) Bavfileh (roman), Weşanên Do, Îstanbul 2009, 299 rîpelî
- 7) Sergotina Calvino (roman), Weşanên Avesta, Îstanbul 2013, 238 rîpelî
- 8) Kulîlken Apê Mûsa (kayê tîyatroyî), Weşanên Zîbeq, Qoser 2012, 48 rîpelî
- 9) Kermêşa Gerok (hîkayeyî), Weşanên Zîbeq, Qoser 2012, 56 rîpelî
- 10) Metamorfoz (hîkayeyî), Weşanên Na, İzmir 2012, 68 rîpelî
- 11) Danişîna Zimanekî (kayê tîyatroyî), Weşanê Şaredarîya Bajarê Girdî ya Dîyarbekirî, Dîyarbekir 2012, 30 rîpelî

Tercumeyê ey ke weşanîyayê nê yê:

- 1) Özcan Karabulut, Rojda (hîkayeyî), Weşanên Lîs (tirkî ra tercume), Dîyarbekir 2005, 159 rîpelî
- 2) Şükrü Erbaş, Cam û Kevir (şîrî), Weşanên Lîs, (Dîlber Hêma reyde tirkî ra tercume), Dîyarbekir 2005, 63 rîpelî
- 3) A. Hicri İzgören, Bêbaran (şîrî), Weşanên Lîs (Lal Laleşî reyde tirkî ra tercume), Dîyarbekir 2005, 89 rîpelî

Beş-II

"Vanê vîrusêko nenas dinya ra vila bîyo, bi lezûbez hucreyanê merdimî de ca gêno. Ewîlî verê xo dano merdimanê mîyanserreyan. Dima çimê xo ro ciwanan çar-neno. Hema vajîn ke qet goş nêdano domanan û extîyaran. Herçiqaş nê her di grûbê zeîfî xetere de nîyê zî ancî karbidestê welatî û çapemenîye xo rê kerdê sedemê buhranî û têdima beyanat danê. Hem çapemenîya nuşteki hem a dîtîşkî binê qilafetê înan de tewêyenê û tay mendo ke erd ra duz bibê:

"Ma do demêko kilm de welatê xo bigîrin binê karantîna. Do qet cayêk nêmano ke ma bikewin ê vîrusî dima. Ma nameyê ey nêzanê, şeklê ey nêmaneno tu vîrusêkê bînî. Her dîyayîş de beno çiyêko bîn. La ma seba çinkerdîşê ey rayîrêk dîyo."

Çimê min ê domanekî sey tasêk abenê. Lîlikê mi, seke tarîyîye de mendê, sey di qulan hîra benê. Ez nê qulanê çimanê xo ra heme tersê miletî qurtnena. Qasê naşî-nêk vateyê bêedebî fekê mi ra vejîyenê. Lemata dadîya mi reyde virsikî çimê mi ra perenê. Ez fehîm nêkena ke çira vateyê mi şîyayîşê birayê şorişgêrî (xalê mi) dima benê sedemê kuwayîşê mi. Her kesî goşê xo girewtê û awa sîyaye dekerda çimanê xo. Kilîtê ziwanan binê sindoqanê kanan de ameyê nimitîş. Wayîrê keyeyan xo nanê ro nezaniye û heta ke kitabanê matematîkî zî mîyan ra darenê we. Berê camîyan sey cayê xo seternayîşî yenê weçînayîş. Ez vateyê xalê xo yê şorişgêrî sey sloganêk bêveng qîrena: Homayî heme xerîfîyayê.

Bê ke ez bizanî manaya homayan çi ya, seba ke mi nameyê înan girewto xo fek ez kuwayîş wena. Dapîra mi zî rey-rey mi ra cigirîyena û vera lematan de xo mi rê nê-kena mortal. A tornê xo ra hes kena la ancîna zî a "vateyanê min ê tewşan" rast nê-vînena.

Beş-III

Kuçeyo tengêk yê mehlaya şaristanî de, bînaya tewr peyêne. Hewşê na bîna de, erdê binê zeytûnêre hetê karkeranê şaredariye ra bi huye û kulingan yeno kendîş. Goreyê vatişan ra, xorînîya 75 santîmetreyan de tenekeyêko des kîlo yê rûnî vînenê. Dima xorînîya 110 santîmetreyan de tewreyêk ke mîyanê naylonan de pişte yo, vînenê. Badê ney, xorînîya 145 santîmetreyan de telfîsêko pîrr kitaban vînenê. Mezel-kendoxê ke tehemulê înan kendîşî rê nêmendo, amiranê xo bi koneyî îqna kenê ke ney ra wet herre huşk a, mumkin nîyo ke çiyêko bîn tede bibo.

Gama ke ez merdimanê xerîban wina kom bi kome hewşê cîranan de vînena, xo rê heyret manena. Cewabê persanê min ê domankî êdî nêdîyenê. Her kes bi çimê yew weledê zinya ewnîyeno mi ra. Dapîra mi heta ke eşkena nêverdena ez xerîban de qisey bikerî. Tersê aye no yo ke ez cayê kitabanê xalê xo fekê xo ra bişehitnî. Sey meznûnêk lerzena. La caran hesab nêkena ke ez senî bîya şahidê bi yewbînan şa-bîyayîşê ap û nacînîya xo; o terriko qirase ke mendêne qolê nepoxe, senî aver û apey bîyêne ke nika sey serabêk verê çimanê mi de şewq dayêne. Ez qasê cihûdêk

ke marreyê xo ra anêgêreno bi înad a. Ez bi nê hawayî tinazê xo bi mezeltendoxan kena. La dapîra mi cayê xo de tersî ver lerzena.

Bi şewe ez sanikanê dapîra xo reyde cîhanê efsûnan ra gêrena. Rey-rey ez kewena pîzeyê ejderhayêk, ez xo rê bi loqîranê ey kay kena. Rey-rey serebutanê bapîranê xo rîyê dêsanê şikeftanê kanan de neqîşnena. Ez fehîm nêkena ke karbidestî çira hende ciwanan û kitabînan ra tersenê. Ez meraq kena ke rojêk aver muhtewaya kitabînan bimusî, coka ez wazena wextê xo ra ver bibî wendekarê sinifê pancin û heme kitabînan biwanî. Xalê mi odaya xo ya xebate de yew xêzeroman nawitbi mi û serebutê merdimêk ke nameyê xo *Zagor* o, mirê qisey kerd bî. Rey-rey çakuçê *Zagorî* vurîya-yêne bîyêne demançeyê destê *Kaptan Siwingî*, rey-rey zî merdimêk ke maske rîyê ey ser o bî û nameyê xo *Mandrake* bi, ez deryayêkê hîrayî de kerdêne asneber.

Beş-IV

Şahidîya mi dewam kena. Çi ciwan û mîyanserreyê welatî estê yew bi yew binê herre de nimitişê kitabînan ver tepîşîyenê. Hewşê tu keyeyêk nêmaneno ke hetê mezelkendoxan ra nêro kendîş. Nika her hewş de çalikê qicekî têkişte de rêz bîyê, merdim vano qey koremuşî welat ra vila bîyê û herre kenenê. Kitabê ke binê herre ra vejîyenê, tenûranê xususîyan yê şaredariye rê pare benê û tavilî yenê veşnayîş. Herçiqas feqîrê welatî ke ardûyê xo çin o, nê kitabînan seba xo germkerdîş wazenê zî karbidestê bajarî veşnayîşê kitabînan ra teber sewbîna rayîr qebul nêkenê. Hema vajin ke berê heme weşanxaneyan kilît bîyo. Bi nê hawayî hêvî kenê ke vernî ro vîrusê wendîşê kitabînan bigîrîyo.

Gelo xalê mi nika kotî bi, qey mi rê mektubêk nêşawitêne? Pîlê keyeyî qey verê mi de fekê xo bi hewî kilîtînan kilît kenê? Xêzeromanê ke binê boxçaya dapîra mi de bî, ser a şî? Kesî nêva ma destê xo bisawin sereyê nê putekî ra û cewab bidin yew persa ey. Nê peynîyan de babîyê mi zî nêameyêne keye. Rojêk nameyê yew bajarî kewt serê zîwanî û vatêne ke o nika uca maneno. Mi kerdêne nêkerdêne dapîra mi sedemê şîyayîşê lajê xo mi ra nêvatêne. Rey-rey kuncikêko tarî yê odaya qiceke de vengê bermîyê aye ameyêne û xo her kesî ra dayêne kişte. Gama ke ez hetê aye ser şîyêne, bi pêşê xo yê çilminî rîyê xo nimitêne, qasêk badê cû hema çimê xo yê sûrbîyayeyî nîşanê mi dayêne. Ez ke berminik bîyêne, destê mi girewtêne û ez keyeyê cîranan ra çarnayêne. Bi çimanê xo cîranî hişyar kerdêne ke verê mi de çîyêk aye ra nêpersê. La hewna zî tayê cîranan nêşayne xo bigîrê û rewşa xalê min û hevalanê ey kerdêne babeta suhetê xo. Mi bi mizawirî xo cayêkê xewleyî de nimitêne û ez bîyêne goşdarê niç-niçê înan ke senî merdimêk ke nameyê xo *Gestapo* yo, bi kutikê xo çî ano bi sereyê ê merdimanê ke qasê koyan xurt ê.

Reyke keyeyê yew cîrana ma de ez xo ra şîya û badê ke domanêko hevalê mi qîra, dapîra min û wayîra keyeyî mi ser o ameyî pêser. Înan çî rey fehîm nêkerd ke semedê xoraşîyayîşê mi çî bi. Înan vatêne qey nêweşîyêk mi de esta û mumkin nîyo ke

ez eşnawitişê çîyanê derheqê xalê xo de bi no hawa kewta.

Dadîya mi ke bêrkerdişê babîyê mi ver bibî lepêk goşt û estikî, hêrsan ra gala da-
pîra mi kerdêne û a sedemê nêweşkewtişê mi diyêne. Bi hawayêko qethî waştêne ke
a reyna mi keyeyê cîranan ra nêçarno. Pîrika min a zerrîtenike vengê xo nêkerdêne,
destê mi girewtêne û mi ra vatêne, lajê mi, ma xo rê şîrîn dewe, nê qerqeqşûnê şaris-
tanî ra başêr o. Ez nêzana çi sedemî ra bi, rey-rey apê mi dadîya mi ra cigirîyayêne.
Pîrika min a ke vera zewtanê dadîya mi de bêveng mendêne, sey zirxêk ro dadîya
mi lefêyayêne û qîrayne lajê xo yê pîlî ser. Vatêne, kutiko heram, qey ti do bi nê ha-
wayî cayê babîyê xo bigîrî û sermîyantîya keyeyî bikerî? Biteqezîye, wa birayê to bi
na şerûdîya to nêhesîyo, o do fek û pîrnikanê to ra biyaro teber.

Vengê tiq-tiqê huyayîşê mi reyde apê mi waştêne ke mi ra zî bicigirîyo la pîrika mi
ra tersayêne. Tersanê xo ver her ameyîş de mi rê dîyarîyêk ardêne. Ez pê hesîyayêne
ke nacînîya mi nê kerdenanê apê mi ra hesidîyena û wazena ke mêrdeyê aye do-
mananê aye reyde vêşêr eleqedar bibo. Ap û nacînîya mi qasê di rîyê yew pereyî di
merdimê yewbînan ra cîyayî bî. Şima do vajê kotî ra xebera mi pere ra esta. Madem
wina yo, ez şima rê vajî. Apê mi zafê reyan pereyê asinênî dayêne mi û ez şawitêne
dikanê qicekî yê cîranê ma. Apê mi neke tena sey boxeyêkê nacînîya mi ser o vîrê
mi de mendo, sewbîna zî zaf xatirayê min ê weşî ey reyde virazîyayê.

“Xoverdayîş afirnayîş o” la ê merdimê ke no vate vato, nêzano ke nika afirnayîş
yeno veşnayîş. Herra welatî bîya qul-qul. Ciwan û mîyanserreyan zereyê çar dêsan
dekerdo. Karbideştî zimbêlan tadanê. Extîyarî paweyê domanan ê, ke pîl bibê.

* * *

Axirî ez pîl bîya. Mi zî sey xalê xo kitabê qedexeyî wendî. Mi zî ê binê qomodînan
de nimitî. Ez zî daldeyê keyeyan de hevalanê xo reyde kom bîya...

Çi heyf! Îtlafê kitabanê mi destê babîyê mi ra virazîya. Babîyê min o ke badê se-
rranê dergûdilayan ê şaristanî ra agêra. Hewce bi mezêlkendoxanê şaredariye nêbî
ke hewşanê ma de kitabanê qedexeyan dima bigeyrê. Xora tersê înan kewto zerrîya
merdiman û êdî ci ra nêvejîyeno.

Ez zî nika rîyê kitabêk ra mîyanê çar dêsan de ya. Nê mexzenê bêhewayê hutinî
de, ez xo erzena bextê kitaban û rojanê xo sey mûrayanê tîzbîye hûmarena. Babîyê
mi rehmet kerdo, dadîya mi cîle de ya. Nika estikê pîrika min binê herre de puyayê.
Apê mi bîyo terefdarê rêxistinêka dînpereste; eleyhê şorişgêranê welatê xo de xebi-
tîyeno. Datiza û datkênayê mi tersê babîyê xo ra nêaftarenê fekê berê ma bivînê. Ez
sayeyê lajê xo yê desserreyî de nê çîyan ra xeberdar bena. Ê ez pê hesîyena ke o
zî bîyo muhtelayê xêzeromanan. Verî ke merg berê mi biceno, ez zaf wazena ke zer-
rîya lajê xo de heskerdişê kitaban bizêdnî.

GOŞ BIDE MÎ

| Hacer PETEKKAYA |

Ez doman ane, werdîyek ane
Qet çî fehm nêkenane
No varan çî vareno
Dinya çî mij û duman a
Nê rayîrî çî tim û tim pirr ê
Hen merdimî şinê komca?
Çi warzenê, çî pawenê na dinya ra

Ez qeçek ane, gird bîyayene nêwarzenane
Qet fehm nêkenane, leşkerî, polîsî çî estê
Çi warzenê nê merdimî yewbînan ra
Na herre kamî rê qîm nêkena
Kam nêkewno nê azmînî bin?
Fehm nêkenane, fehm nêkenane

Yew çekuye esta, nameyê ci weşî ya.
Kes nêzano manaya na çekuye esta?
Ez ge-ge eşnaweno pîlanê xo ra
Wesar ameyo, daran vilî akerdê, çî weş
Weyve yo, ciwanan govendi tepiştê, çî weş
Çend rey pîyê mi zî vatibi marda mi ra
Destê to weşî bê cenek, şamîya to zaf weş bîya.
Çekuya weşî esta, eceb manaya ci vinî bîya

Hey heyyy! Kurdo, tirko, erebo, fariso
Almano, fransizo, inglizo...
Goş bidê mi lo looo!
Biewnîyê se vano no doman?
Çekuyî manaya xo vinî kenê looo lo!

MERDENA MÎ

| Adir DÊRSIMIY |

Otobuse jû fette ra dime pirdî ser ra vêrde ra û giran-giran kote zereyê Dêrsimî. Mi çimê xo hona kerdîbî ra, to mi ra ver salam daybî û virare fiştîbî her çî ra. Ez mi-rozin bîne, zereyê mi de qet şabîyayîş çine bî. Otobuse pird ra ke vêrde ra, kinar de vinete. Mi helmê ont xo zere û qoltuxê verê xo pêguret, wustûne ra pay, hetê çêverî ser lingê xo yê bêqewetî ontî. Çêver bî ra, mi xo est teber. Di-hîrê gamî otobuse ra dot şîne.

Çewres serrî ra dime ez amebîya Dêrsim. Mi nat û dotê xo seyr kerd, eceba çî vur-yaybî ra. Çemê Munzurî tuway nêasêne. Cêr û cor binê pirdî ra heta werteyê Dêrsimî bîbî gole. Qet şîyayîşê awe û vengê xo çine bî. A deqa de ame ra mi vîr ke na gole, barajo ke vanê, o yo. Yanî Munzur xeneqîtîbî. Terteleyê 38î ame ra mi vîr. Mezgê mi va ke: "38 dewam keno." Zereyê mi kot huîrê. Dewqa mi şîye. Mi destê xo est ra kinarê olaxî û nistûne ro. Tîje estêne rûyê mi. Mi bi destê xo çimanê xo rê şîye viraste û çimê xo dormeyê Dêrsimî de fetelnayî. Hetê Gazike ser tenê biney jêdîyaybî, jû kî di sey metreyî mi ra dot jû Cemxane viraştîbî. Cemxane binê rayîre de gilê jû tepeyî de viraştîbî. Çêberê Cemxaneyî hetê rayîre ser bî, peyê xo kî barajî ser bî. Dêrsim de nînûn ra teber qet tuwayê nêvurîyaybî.

Mi çimê xo tenê mişt dayî ke hewnê mi biremo. Eke bêro raştîye, hewnê mi çine bî. Nêweşîye mi de qewet nêverdaybî. Oxro ke ez çarêş saetî rayîre ra amebîya. No riwal ra mi besenêkerdêne ke çimanê xo rakerî. Hard ra tayê herre gurete ra xo dest, destê xo de tenê fetelnaye û o ra dime xo est werteyê vaşî. Dima mi jû kemera qij-keke gurete este. Nê hereketî têde kî bêzerrî ra bî. Peyê coy wustêne ra, payê mi rezefîyêne. Hem vêsan bîne hem kî qefelîyabîne, hema gereka ez bişîyêne dewe. Çike wextê min o jêde çine bî. Erebeyê ke yenê şonê, qayîtê înan bîne. Ez xo xo de fiki-rîyaya ke eceba nînan ra jû mi cêno erebeya xo beno yan kî nêbeno. Qasê vîst de-qayî leyê rayîre de vinetane û mi têdine rê dest fişt ra hewa, hema têde kî viz-viz vêrdêne ra. Ez êdî biqmîş bîbîya ke, tam o wext jû kamyone ebe tis-tis ameye leyê mi de vinete. Mi girka qolê çêverê kamyone pêguret û quwetê xo yo peyên ra kerd ra. Linga xo este nêwergana kamyone û mi xo est qoltux. Binê çiman ra qayîtê mor-

demekî bîne û ci ra va:

- Ma ve xêr dî. Heq to ra rajî bo, ez xeylê yo tîya erebe pawena.

Mordemekî gula xo kerde pake, ebe şabîyayîş va:

- Muhîm nîyo. Kam ke bibo sey mi hereket keno.

Mi mîyankî-mîyankî qayîtê mordemekî kerd. Ti hen zonena ke emrê nê mordemekî rayîran ra vêrdo ra. Porê xo gincikin bî, seke tenê jêde bîbî derg û na dergîye gosê ey werteyê porê ey de kerdîbî vîndî. Didanê xo kêmi bî û zimêlê xo vêrdîyaybî lewû ser. Poncas serrî ra nêjdî bî. Deqa de reyê yan vêreyê xo yan kî serê zonîyê xo kinitêne. Na kinitene dîqetê mi ont. Ez kerdêne narehet.

Mi mexsus verê xo çarna pencera ra, hetê teberî ser seyr kerd. Çike mi nêwastêne ke qesey bikerî, mi xo de qet qewet nêdîyêne, hama o hen nêbî. Her halê ey ra belî bî. Her keşî kî fam kerdêne ke mordemekî ez seba hevalîye guretibî erebeyê xo. Zaf wastêne qesey bikero. Ey xo jêde pêneguret û bêvengîye kerde vila, mi ra va:

- Bira, qusur nîyamede, ez wazon ke di-hîrê persû to ra pers bikerî. Se vana?

Haq zoneno ke mi qeseykerdiş nêwastêne hama na ereba çeyê ey bî. Mi ke qesey nêkerdêne bêterbîyetî kerdêne. Nê hereketê nîyanênî kî era mi nêşikîyêne. No riwal ra mi vileyê xo hetê ey ser çarna, qayîtê ey bîne û va:

- Senê qusur o, şono zorê Heqî. Tabî pers bike.

Verî vêreyê xo kinit, dima zimêlê xo tadayî, lewê xo sey domonê sermikinî lewnay û va:

- Kotî ra yena, şona kotî?

Mi vat ke ez vajî "to rê çî" la desin de vaz bîne. Mi fekê xo rind qapat kerd ke na qese tever mevejîyo. Mi qese peyser rind tahn da, reste zere, zobîna qesey kerd:

- Ez Anqara ra yeno, şono dewe. Dewa mi kî hewtay kîlometreyî na ra dot a.

Mi qeseyî xo fek ra ebe lerze vetîbî ke no şofor reyna mi ra perse pers mekero. La o hen nêfikirîyêne. To vatêne ke no mordemek eke qesey mekero di-hîrê deqayî ra dime mireno. Sankî o kî no hal zoneno û no riwal ra pêdima qesey keno. Persî sey zincîle nayî pêra û hetê mi ser kerde derge. Her helqaya zincîle de jû perse bîye. Ti çond serre yî, domonê to estê, çond tene yê, ti xebetînî, çî kar kenî, cenîya to gureyena, a çî kar kena, domonê to şonê mekteb, çondine der ê, çeyê to esto yan kîra der î, tîya rindek o yan Anqara, eke teqawut bîyî weşîya xo kotî dewam kena, may û pîyê to wes ê yan merdê?...

Nê persan nîya dewam kerd şî. Ti hen zonena ke fekê mordemekî de motor bî, qet nêvinitênê.

Ez bêzar bîyêne la onciya kî zonê mi honde ke cêra, mi cewab da ci. Mi ci ra va, ez çewres û panc serre ya, ez Anqara de weşîya xo ramena, hîrê domanê mi estê, hîreme kî çêna yê, ez malim a, cenîya mi hemşîra wa, Dersim tewr rindek o, wuza bonê mi çin o, ez kîra der a...

Rast-delmast, mi kerd têwerte ra, cewab da. Ge-ge mi xelet cewab dayêne, çike ame ra mi fek, mi o cewab dayêne ra ey. Mi nêweşîya xo ra qal ranêkerd, belkî wer-

teyê heşteyê de ez mirena, hama o no hal ra bêxeber bî. Heto jû ra kî no ezîyet key qedîno eceba. Na perse mezgê mi de fetelîyêne vinetêne. Çike qeseykerdişî rê qet waştîşê mi çine bî.

Rayîre ma ver de sey marî tadîyêne. Kamyona ma nê tadîyayîşê rayîre teqîb kerdêne. Binê rayîre de darî bî, darî jêde ra vîyalî bî. Çi ke tenêna înan ra cêr çemê Pulemurîye ebe xuşayîş şîyêne. Awa xo hen pak bîye ke roştîya tîje tede bereqîyêne. Hende dûrî ra bile mosey belî bîyêne. Awe kotî esta uza kerdêne rindek. Dormeyê awe çemê Pulemurîye kî qir-kewe bî. Însan qayîl bî ke ebe rozûn na manzara seyr kero.

Şoforî xo kerdêne hazir ke persanê neweyan pers bikero, mi lerze kerd dest kerd qeşî:

- Nameyê nazayî Zaxge yo, no vîraj ra dime, tunelî kî ravêrîme, mi rone. Heq to ra rajî bo, rayîra to de qet çewtîye mebo, rayîra to rakerde bo.

Mordemek sas bîbî, rûyê ey ra û çimanê ey ra no hal amêne wendene. Her ke şîyêne serê zonîyanê xo, vêreyê xo daha zaf kinitêne. Ge-ge porê xo hem kinitêne hem kî fiştêne têwerte. Her halê ey ra belî bî ke rayîra ke na ra dot menda, aye fiki-rêno. Çike ey nêwast ke pîyabîyena ma biqedîyo, ey xo rê newe heval dîbî. La o kî sey teyrî desin de perra ra, şono. Werteyê nê fikran de ma tunel ra vêrdîme ra û vîraj kî ma peyê xo de ca verda. Ey qet nêpawitêne, ez xil bîne:

- Aha, mi naza rone.

O sey domonê pêsaş hewn ra bî têra, çimê xo mîşt dayî, dîreksiyon hetê kinarî ser sikit, linga xo na ro frenî ser, kamyone werkeyê haylemeyê qacîr-qacîr de vinete. Mi destê ey toqa kerd û desin de amûne war. Ci rê dest sana ra. Kamyone oncîya wer-teyê haylemeyî de hereket kerde. A deqa de ame ra mi vîr. Mi nê mordemekî ra qet tuway pers nêkerd. No kam bî, kotî ra ame û şono kotî? Sey nînu tayêna persî mezgê mi de fetelîyayî, cirît estî. Mi xo xo de va, caverde, a fişeke wuza de tûre ke, o êdî şî. Haydê ez kî êdî rayîra xo ra şêrî.

Mi xo hetê dewe ser çarna. Çemê Pulemurîye ebe xusayîş vêrdênê ra. Pird hurendîya xo de çine bî. Ti hen zonena ke tîya qet pird nêbîyo yan kî nêvirasto. Pird ra qet rêçê nêmendîbî. Çareyê mi çine bî, gereka awe kuwî, hen şêrî bover. Oncîya ez wextê rindî de amûne. Amnûnê werteyî de awe tenêna senik a, eke qet nêbo însûn awe de bas keno. Rind bîya nêjdîyê awe, mi tayê mosey dî. Awe zalale bîye. Gereka xo qeyîm bicêrî, çike na awe însônî ke dêmdero cêna bena. Mecbur, mi gama xo ya virêne este awe. Awe zaf serdine bîye. Qayîtê zereyê awe bîne, hîra mi şîye. Qewetê awe her ke şîyêne jêdîyêne. Lesa mi de lerzayîs dest kerd ci. Ximacîgê mi recefîyêne. Senik mendîbî ke ez şêrî bover, linga mi gina ro kemere, awe kuya mi, ez dêmdûne fîştûne ra xo ver. Ez tayê ca berdûne, mi awe kerde war hama mi azney zonêne. Çîp-çîp azney kerd. Mi eve qewetê xo yê peyênî xo est kinare. A deqa de mi solê diye, şîne xo est aye ser, mîyaneyî ser meredîne ra. Tîje estêne çimanê mi hama gereka kincê jua bibê, mi çimanê xo destê xo ra cadayî, tayê wext uza hen mendûne.

Zatî ke ruh xagûnê mi de nêmendîbî. Eke amûne ra xo, tîje xo nîya mi ser bîye. Roze peroz ra dime bî. Gereka hona ke tarî nêbîyo, ez şêrî xo bierzî dewe. Di saetî ra jêde rayîra mi bîye. Xagûnê mi de qet ruh nêmendîbî, ez ebe lingan çar-panc saetî de ancax şîyêne restêne uza. Leyê mi de qet toway çine bî ke mi rê sitarênî bikero. Geste merdena mi rê senik mendîbî. Qet werdene leyê mi de çine bîye. Kutne ra rayîre, giran-giran oncîne. Payê mi sey awe rezefîyêne. Mi xo xo de fikir kerd va, nê lingî eceba mi heta kotî benê. Qet omîdê mi çine bî ke ê mi berê dewe resnê. Oncîya kî mi rayîra xo ra dewam kerd. Dewe dûrî bo kî asêne. Werteyê koyan de bîye. Koyî hen berz bî ke to sereyê xo fîstêne hewa qayîtê gile înan bîyêne, hîra to şîyêne. Hen berz bî ke ti vana ê kî wazenê ke Heqî resê. Halê nê hardê dewrêşî Heqî rê mana kerê. Hama Heqî ne hîris û heşt de ne kî zilmo ke o ra dime ardîbî ra ser, hesnaybî. No hard de kerrîye bîbî nêweşîye û nîştîbî her ca ra. Her çî ra aver ma bîbî kerr.

Mi tîje gurete peyê xo, sîya mi kî mi ver ra, ma pîya her ke şîyêne rayîre kerdêne kilme. Eke raştîye vajî ez nêşikîyêne gamû bierzî. Mi leşa xo kaş kerdêne. Ez qet xo de nêbine. Leşa mi kontrolê mi ra vecîyaybî. Êdî verê çimanê mi lêl kerdêne.

Mi helmo xorîn guret, destê xo eşt kalekûnê xo, dewe ser seyr kerd. Dewe ra cor jû dere vecîyêne binê dewe ra verdîyêne ra, werteyê koyan ra, leyê mi ra kî şîyêne, verdîyêne çemê Pulemurîye. Rayîre çetin bîye. Ca-ca bîbî kaş, ca-ca kî gavan bî. Di-hîrê rey ez ginûne war ro. Nê waroginayîşû leşa mi de rêçî verdayî. Ge-gane zonîyê mi ra gonî ameye, ge-gane kî sereyê mi ra cêr bîye. Hama no hal qet xemê mi de nêbî. Mezgê mi de tena şîyayena bi dewe bîye. No riwal ra çimanê mi qet tuway nêdîyêne.

Jû va vecîya, ezo bêqewet tîya û haza ro vaydîyêne. Mi va nika mi fînenî ra xo ver beno. Dar û berî zaf asabî asêne. Peyê coy jû helî vecîya, koyo jû ra pirr da, leyê mi ra vêrd ra şî nîşt koyê bînî ra. Mi rê hen ame ke ey kî ez tîya nêwastêne. Sankî mi xo sas kerdîbî. O sira de mi ferq kerd ke mîja mi yena. Dotê mi de jû kemere bîye, şîne ke aye ser ra mîja xo bikerî, mi vengê marî hesna, leyê kemere de bîbî tise-tisa ey. Hen xo kerdîbî ra top ke mi goşdarî bikero. Mi no hal ferq kerd û desinde xo peyser rest rayîre. Mi zereyê xo ra vîyarna ra ke naza hardê dewrêşî mi nêwazeno. Mi dest kerd cêbê xo, cêbê mi de jû MP3 bî. Eke nêbo xo rê ey ra muzîk goş bidîne. Şansê mi bî, awe zerar ci nêdaybî. Qablo kutîbî têare, mi kerd rast, rind kerd ra derg. Eşnawitekî kerdî ra gosanê xo, veng kerd ra. Eke Silo Qiz hewayê Seterî vano. Mi kî xo sana ra ey va, heto jû ra kî hesrî zerrîya mi ro şîyêne war:

Dayê Seter o, Seter o

Îmam Hesênê mi vesayê, Seter o

Seter o, Seter o, cîgera mi

Îmam Hesênê mi vêsayê, Seter o

Maa dertîye berverna, dana be çok û zonîyonê xo ro

Dumanê deşt û kowû biko, mi bijêro

Wîy!

Ewro taburanê hukmatî emir do, na yê yenê
 Ewro alayîyonê hukmatî emir do, na yê yenê
 Îmam Hesenê mi kelepçe kerdo, na wo alayîyû ver de
 Cayîlê mi, sefkanê mi kelepçe kerdo, na wo alayîyû ver o
 Dayê Olî kena ke, lermînê pîyê mi ra vase altûnanê sûro bimoro
 Zalimî dest ra cîgera to ebe weşênî bijêro

Biko dewre Kirmancîye nîyo, pîyê to cilo sîya piracêro
 Wertê êl û talibonê hezbetonê Kurêso ra şêro
 Hêfê aslanê xo bijêro wîy!

Dayê, alay qumendanîyê zalimî bivêne
 Kilê, alay qumendanîyê xayînî bivêne, le minê kilê
 Alamanê mi ra mi dest do, dest ro cinî
 Alayîya xo emir ci do, mi dima rast kero
 Pusula bijêro Gile Pulê ra roniso
 Helmê cengê aslanê to de ax şeyr bikero

Kilê Seter o, le min ondêr Seter o
 Îmam Hesenê mi cadê de şên o
 Dêrdê Îmam Hesenê mi rê adir koto kemer û dar-berê Heqî vêseno
 Şîne ke Silêmanê Xerzikî nîşt o
 Qaymaqamî ver de altûnanê sûro risvet moreno
 Xirmalê Silemanê Xerzikî nîşt o
 Qaymaqamî ver de altûnanê sûro risvet moreno
 Mi belkîya gon û qeyretê Kurêsizênî amo ci
 Lacê mi Mavîyayê zalimî dest ra ebe weşênî cêno
 Xirmalê Hesê Mamî Kurêsizênî xo vîr a kerda
 Dismenîya kane arda xo vîrî
 Dakila mi çeverê hukmatî de nîşt o sîşîya xo gureta
 Hêdî-hêdî xo ver de gîzlî sone keno
 Mi nêzona roza Îmam Uşênî ya
 Eve destê Muavîyayê zalimî kardîya aslanê to onceno
 Wîy wîy!

Ax Seter o, Seter o
 Îmam Hesenê mi cade yeno ko ra
 Maye qedayê, lazê to bijêro biko
 Gonî ken be semtênî û sefkanêna to ra
 Dakila mi meberve lazê ciwanik û camêrdo

Qanûnê na dîna ra tim ra mirenê
 De dayê dayê, qedayê to bijêro biko biko
 Dêrdê cîgere giran o
 Îlam destî guretêne, lingî guretêne, kardî ontêne
 Heqo yamano, çi qesade zor a!
 Qomo hala reyê bêrê şîne ke des û dî mordemo lazê mi merredno ra
 Kardî na ro vile, sarebirno tîjî ver a
 Dest û bojiyê Îmam Hesênê mi cira kerdê
 Eve weşênî kerdê be cendegî ver a
 Wel û kemerê dînalîgî do arê
 Kerdo cendegê sêrê mi ser ra
 Meyîtê lazê mi lete binê wele der o
 Lete verdo tîja amnonî ver a
 Wîy!

Nê qeseyan adir dekerd zerrîya mi, sey vasê huskî zerrîya mi desin de kerde wele, fîşte ra vayî ver. Mi xo zerrî de Silê Qizî rê duay kerdî, va, Heq ey ra rajî bo. Barê ey heta nika giran bî, çike zon-zagonê ma, kulturê ma heta roza ewroyî ey arde. Ma se kerd, ma ginayme derdê xo ro. Çewres serrî ra dime welat ame ra mi vîr, amûne welat. Belka kî coka yo ke no hardê dewrêşî mi nêwazeno. Mi ke Silo Qiz gos da, sebebê na nêwastene daha rind fam kerd. Boya vengê ey de Dêrsim bî, Munzur bî. Ez ebe nê hewawû bîne pîl. Zerrîya mi de, mezgê mi de nê hawayî vaydîyêne. Mi zerrîya xo ra Silê Qizî rê sipas kerd, xeylê wext gosanê mi sewdaya eya weşe ra pakîye dîye.

Nêzona mi çiqas rayîre gurete, yan kî çond saetî yo ebe lingan rayîre ra wûne; qet ferqê mi de nêbî. Sey mordemê xoraşîyaye bîne. Reyê mi çimê xo kerdî ra ke zereyê dewe der ûne. Heta çengê bonûnê çeyê apê xo amûne. Ez key amûne tîya yan kî kamî ez ardûne. Ez înam nêbîyêne. Çike ez vêsan û têsan bîne. Astikê mi sey awe amêne war, qewet qet mi de nêmendîbî. Eke mi dotê xo nîyada, çimê mi sey marî peyser xil bî. Ez sas bîne. Mi hen zona ke koyî wustê ra pay, amey ra mi, hebêna ke mi ser biyamêne, têde rijîyêne mi ser. Mi çimê xo mîşt dayî, belka xelet vînena, yan kî hesarê xo beno. Hema nê, qet tuway nêvirîya. Amika Zeyneme dotê ronîştîye bîye. Na kokime hîris serrî ra aver merdîbî. Nika dustê mi de bîye. Qet merde nêasêne, wes-war bîye. Kurşî ser o nîştîbî ro, porê xo seyrek bî. Sere ra senik mendîbî, ê di-hîrê têlî kî eke nêbîyêne to vatêne gir a. Mansê xo serê zonî de hevîkê cêr bîbî, lingê xo rut bî. Dormeyê Amika Zeyneme de vizikî top bîbî. Lesa aye de fetelîyêne. Aye kî ge-ge destê xo sanêne ra. Hama vizikî qet vaznêbîyêne. Na manzara nîya dewam kerdêne. Amika Zeyneme korre bîye, o riwal ra ferqê mi de nêbîye. Mi hetê aye ser gamêna este û aye vengê linga mi hesna. Desinde vileyê xo mi ser çarna û girka va:

- Ti kam a? Veng ra xo fîye!

Na nêmerda, mi xêlet hesnayo. Ez nîya fikirîyaya û şa bîne. Ebe nê şabîyayîşî mi va:

- Ma ve xêr amikê.

Xil bîne, destê aye lew kerd û na çareyê xo ra. Huyayîş rûyê aye de ame meydan, şabîyayîş rûyê aye ra bî çix, lesa aye gurete ra xo ver. Destê xo da ra aliska mi, aliska mi ra hes kerd, vengode nermin ra:

- Ti xêr ameya Letîf, bîya qasê camêrdan. Çitûr bî ke to ma ardîme ra xo vîr, ameya dîyarê ma?

Ez sas bîne, mi hen zona ke nika xeneqêna. Çewres serrî ra dime mi nas kena. Se bîbî bi mi. Nêtorena ke ci ra vajî ti merda. Peyê coy ters gina zerrîya mi ro, belka kî ez merdûne. Coka wo merdû de qesey keno. Mezgê mi sey doyê zereyê meske nat û bot a amêne şîyêne. Mi no halê xo qet mana nêkerdêne. Mi hen zonêne ke jû boksor nat û bot ra girmixan kuyeno mi ra. Ebe na şaşbîyene mi cewab da ci:

- Derdê dîna nêqedînê, ez se bikerî. Mi kî nîyada ke nêqedînê, têde mi xo dima caverdayî amûne. Mi va şêrî çimê dîna ra reyê dewa xo bivînî.

Mevaje ke ez amûne dîyarê to, çike mi a wes nêzonitêne.

- Tek jû dar û ber to ra nêherediya. Nê koyî, mar û milawûnî û êyê bînî.

Ez sas bîya, êyê bînî kam ê ke. Xo xo de fikirîyena. Ti vanê aye zereyê mezgê mi wendêne. Nê halî ser o dewam kena:

- Kalikê to, Ap Cemal, Dursinalî û cenîya ey, Kemal, Çêna Kuresijî...

Aye wina dewam kerdêne, hama ez qet xo de nêbîne. Mi hen zona ke lewode girs awa girênayîye verda ra mi ser, dima Kî binê koyî de mendûne. Wuza ra zirçone hama kes vengê mi nêhesneno. Ez wes ane yan merde wûne. Herhal ez wes nêbîne; çi zovîna mi besenêkerdêne merdû de qesey bikerî.

- Têde tîya der ê, keşî dewa xo ca nêverdaya. Jû şima şî. Kes reyê koçikê awe ma nêresneno, ma kokimî gilê nê koyan ra mendîme. Oncîya Heq to ra rajî bo, ti ameya.

Hama amike hêrs bîye. Na qesa xo nêqedîyabî, wuza ra xil bîye û va:

- Herv jû şima rê bî, her keşî rê bî! Nîyade, ma tîya binê bombû de bîme. Keşî we-latê xo canêverda.

Mi waşt ke ez vajî "şima merde yê", la ez vaz bîya. Çike hişê mi kî kuwt têwerte. Nê weş ê yan kî merde, qet nêzonena yan kî mi aqilê xo pernnayo. Ti hen zonena ke aye no fikirîyayîsê mi texmîn kerd û cêra ra mi ser va:

- Binê bombû de mendîme, se bî, nîyade wes-war îme. Heqî rê sukir bo ke hardê xo der îme.

- Amikê, ti çewres serrî yê na çenge de nîsena ro, kam ke to ra rayîre pers kero ti rayîre misnena ra înan.

- Ma se kerê cîgera mi, çimê mi nêvînenê. Ez kî tîya nîstûne ro, dîna ebe mezgê xo, destanê xo û ebe gosanê xo doz kerde. Na dozkerdene kam ke pers keno ey ra bare keme.

- Ti nika her cayê na dewe zonena. Zonena henî yo, ma?
- Heya cîgera mi, sey zereyê kefa destê xo zonena.
- Temam amikê, peyê na rayîre de çi esto; yanî na rayîre heta kotî şona?
- A, peyê a rayîre de merdene esta.

Ters sey kemeranê girsû ginenû zerrîya mi ro, desinde destê mi lerzenê. Mi ci ra va:

- Na senê qesa wa?
- Cîgera mi peynîya rayîran têdîne merden a. Îsûn kata şono şêro, peynîye de çê-verê merdene vecîno.

Ti êdî nînan ca verde, kalikê to ha wo haza yo, şo leyê ey. Peyê coy oncîya yena.

Senî ke na qesaya xo vate, sey tayre werte ra bîye vîndî. Nê nê, sey canbajê. Eke bêro heqîye, nêşikîna şîma rê mana kerî. Lesa aye a deqa de cêraye be lesa kalikê mi. Bon cêra ra bonûnê ma. Kalikê mi ververê coyîni de ronîşte wo. Ver de pexsunî estê pexsunan ser, bardaxê çay û seker esto. Demlige leyê xo de naya ro. Porê xo têde bîyo sipî. Zimêlê xo kilm ê. Hama o werte ra reyê têvdano. Rîye xo sey herra bêawe, sey hardî qîlîyayo ra. Ez sas bîyawûne. Çimê ey mi ser o yê. Ez bêhereket ane. O eve dest keno qeseykerdis, mi ra vano:

- Hem çond serrî ra dime yena, hem kî nîna lew mi dest ra nênana! Kerdena to eyv o.

Ez desinde xil bena destê kalikê xo cêna û bena lewûnê xo, dima bena çareyê xo. O destê xo erzeno vileyê mi, mi ra hes keno û vano:

- De rose cîgera mi, ala rose ti xêr ameyî. Eke bêro raştîye, ez şîma ra heredan a, hama oncîya kî ti cîgera min a, îsûn cîgera xo ra çitur heredîno? To werte de reyê mektuve rusnêne yan êyê bînû...

Qayîte rûyê ey bîyûne, sankî xezevê na dîna têde rûyê ey de ameyo pêser. Werte de reyê vizîkî nîsenê seker ra, destê xo saneno ra. Vizîkî perenê, tenê kunê ra dûr, oncîya peyser yenê. Ez heyran heyran ey seyr keno û ebe sermayene girka-girka qesey keno:

- Şîma honde serrî yê tîya se kenê, çi wenê çi şîmenê?
- Kesê ma çin o, ma kokimî xo rê jûbînî rê wayîr vecîme, hen îdare kenîme.

Wazeno ke vazo ma merde yê, hama lafa henêne fek ra nêvecîna. Hen vazo, ez kî rehet bikerî, bizonî ke ez wes ane, nêmerdûne. Yan kî mi aqilê xo nêwerdo. O qet mi rê ardim nêkeno, ez werteyê nê fikran de xeneqîyayene ra dewam keno. Tenê yena ra xo û vana:

- Şa bîne.
- Çinay rê şa bîya?
- To va ya, jûbîn rê wayîr vecîme.
- Eee!...
- Ti be amika Zeyneme bîyî haşt, hen nîyo?

Rûyê xo keno tirs. Pîrnika xo nano ro û ebe vengode berz û asabî ra:

- Cîgera mi, a mesela qapat bike. A sewa ma mende Haqî rê.

Ez êdî nêwazeno ke ey biqahrnî yan kî o mi rexne bikero. Hama oncîya kî meraq sey laşerî lesa mi cêno ra xo ver. Cêrena kalike xo ver, vana:

- Kalik, meqahrîye, to ra çîyê pers keno.

- Pers bike cîgera mi.

- Şima çayê herediaybî?

Her halê ey ra belî bî ke ey na perse ra hes nêkerdîbî. Hama reyê soz daybî mi. Gula xo kerde pake, zimêlê xo têvdayî. Dima porê xo yo sipî wes wes kinit, çimê xo şanitî mi, va:

- Cîgera mi a çêneka ozeve bîye. Nê nêjdîyanê dewa ma ra jû dewe de jû xort bî. Zaf bêserêf bî. Mi qet ci ra hes nêkerdêne, çike ey zaf kesî xapitîbî. Şîya esqê ey de bîye. Mi ci ra va, ney ra dûr vinde. No tayê wext to de erjîno, dima kî to ca verdano.

Mi xafil de qesey kerd:

- Ma se bîyo, cênce bîya, her kes xeta keno.

Qesaya mi ke qedîya, qayîtê çimanê kalikê xo bîne. Tî vana tede adir veseno û kila xo heta çimanê mi yena. Hen hêrs bîbî. To vatêne eke Heqî ra meterso mi xeqneno. Tenê kila çimanê xo ke bîye kêmkî, qeseyê xo dewan kerdî:

- Qeseya mi mebirne. Mi gos de. Vatena mi peynîye de bîye raste. Lazê tereşî di heştêyî ra dime çêneke arde este dewe, werte ra bî vîndî. Tabî çêneke zaf bîye mirozine û gine cile ro. Sûrekî vetî, adirê xo xeylê bîbî berz. O riwal ra çimê xo kerdî vîndî. Aw a, na wa, dinyaya xo tarî ya. Ma kî o wext herediayîme.

Ez wazeno ke no derheq de qeseykerdîşê xo dewam bikerî. Hama o rew virenîya mi birneno:

- Na fişeke wuza de tûre ke. Dewaya ma êdî menda Heqî rê. Çond serrî yê ti çin a. Ma nêzona ke weşî me yan kî merdeyî me. Her ca de peqeyîna bombû bîye. Keşî ma rê rindîye nêvate. Tî ameya tenê roşt kuwt zerîya mi. Dewizê bînî kî to pawenê. To ke firset dî, şo leyê înnûn kî.

Kalikê mi nîya va, vatisê ey ra dime sankî dinya vurîye ra. Kalikê mi werte ra bî ra vîndî. Dewizê bînî vecîyayî. Nê nê, ala vinderê, kalikê mi kî ha wo haza yo. Amike kî ameya. Têde qayîtê mi kenê, qesey nêkenê, ez çimanê înan ra waneno, çike çimê înan qesey kenê. Vanê ti xêr ameya. Hetu jû ra qahrînê, hetu jû ra kî sa benê. Çimê înan dewam kenê:

- Şima ma ca verdayîme. Welat bêkes verda. Tî ameya, Heq rajî bo, ya êyê bînî? Ma heqa xo helal nêkeme. Heta ke ameyî welatî rê, jîyar û dîyarû rê wayîr vecîyayî, o wext ma kî beme mesûd, astike ma kî rehet kenê.

Eke va "astikê ma", mi hen zona ke zerrîya mi ra çîyê qirfîya. Zerrîya mi bîye zipziwaye. Hîbîyene mi fek de nêmende. Mi va belka hewn der ûne. Mi wast ke çimanê xo akerîne, mi besenêkerd. Sankî kemer û kuçê na dîna riznaybî çimanê mi ser, her ca lêl kerdêne. Zerrîya mi binê gula mi de estêne. Ez nêşikîyane ke nefes bijêrî. Xeqîyena mi rê senik mendîbî. Mi wast ke nînan ra di-hîrê qesû vajî. Hama lewê mi

qet ranêbîyêne. Mi ebe qeweta xo ya peyêne va:

- Ez, ezzzz...

* * *

Çor saetî ra dime, vengê ame:

- Heval, hevaal!... Ala bêre, tîya jû mordemek rameredîyawo.

Jûyêde bînî va:

- Ero dîqet bike, belka numara keno.

- Nê nê, qet nêlewîno, nefes nêcêno. No merdo.

Oyo bîn vost ame leyê ey, va:

- Hen senik xo ey sane. Tedbîr ca meverde. Liganê ey ra kindir girêdîme, tenê bioncîme. Belka binê ey de bomba esta!

Jûyî çeka xo sanitîbî ey, êyê bînî kî çeka xo tenê dûrî na ro û çanteyê xo ra kindir vet. Lingê meyîtî girka gire dayî. Her di meyîtî ra kuwtî ra dûrî. Tayê ca meyît kas kerd ke bin de bomba esta yan ney. Kindir verda ra, ameyî leyê hevalê xo, her di şî ra dîyarê meyîtî, jûyî va:

- Heval no kam o, kotî ra ameyo eceva? Nîyade çiqas zar o. Tîya keş kî çin o.

- Nêro ez çi zonena! Ala çeka xo rone. Guna wo, mezele bikinîme, tîya wedarîme.

Ey çeka xo na ro ke mezele bikino. Hama zengene çine bî. O riwal ra di-hîrê metreyî ra dot çalê bîye, her diyan pîya meyît ont wuza. Dormeyê çale ra kemerê qijî estî ra ser. Her diyan de kardî bîyî. Bi kardî herre kinite, herre kî este ra ser. Meyît rind dard we. Na wedardene hîrê saetî dewam kerd. Dima kî her di kuwtî ra rayîra xo. Înan ra jûyî va:

- Heval tamam, ma dua nêzoneme, hama zerrîya mi rehet nêkerd. Ez oncîya kî mezele ser o di-hîrê qesû vana. Ti tîya mi bipawe.

Peyser cêra ra, ame mezele ser, destê xo kerdî ra xo ra cor, qayîtê asmênî kerd û va:

- Ya Heq, ez dua nêzonena. Hama nê feqîrî to rê meyman rusneno. Êdî meymanê to yo. Mekanê ey cenet ke. Nîya va, destê xo kerdî aliskanê xo ra û hetê hevalê xo ser cêra ra. Di-hîrê gamî ra dima va:

- De haydê, şîme.

Anqara, 28.08.2013

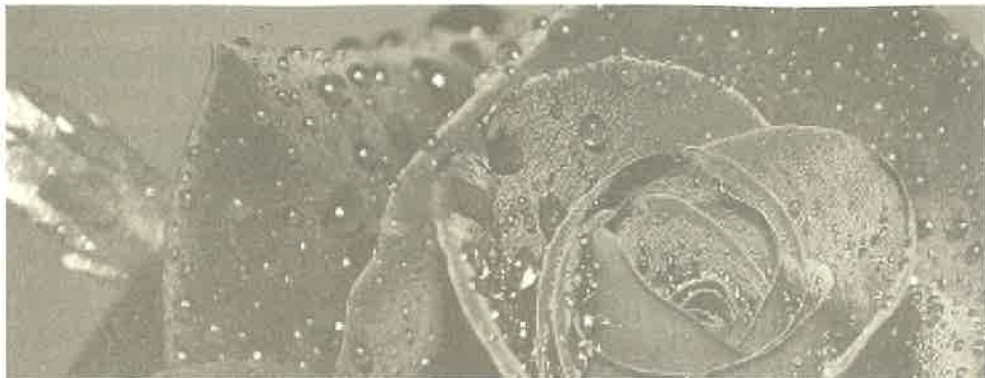
PAYÎZ, ŞEWE Û TI

| Bedrîye TOPAÇ |

Şew a
Tarî yo
Şilîye varena
Barî-barî varena şilîye
Barî-barî vareno tarî
Payîz barî-barî keweno porê daran
Daristanan de tamê koximîye

Şew a
Tarî yo
Şilîye varena
Va gineno ruhê mi ro
Vayo serdin
Vayo bêwar
Heme pelê mi rişînê
Yew ti manena kewe
Yew ti
Zerrîya dirbetine de dirbetinê mi

Şew a
Tarî yo
Şilîye varena
Destê mi de qedehê şerabî
Sipî û serdîn o, sey wextî
Goşanê mi de vengê şilîya payîzî
Û yew dilope pêl dana bijangan de
Dima behrî herekî nê
Dima hesirî ginenê qedeh ro
Şerab rengê xo gêno
Şerab beno sûrê gonî
Şerab xeneqîno rengê xo de

Şew a
Tarî yo
Şilîye varena
Ez şewe de bermena
Tarî mi de
Vengêk yeno xorîn ra
Vengêk yeno barî-barî
Ez nêzan kam o
La şew a
Payîz o
Şilîye varena...

HEME ÇÎ NOMEYÊ XOYÊ RAŞTKÊN A VATIŞ

| M. Mamet QETEKONIJ |

No sernmêyo ki mi xo rê çardo babete, eslê ci çitafê nuştoxê sovyetan Borîs Pasternakî *Доктор Живаго* (dr. Jîvago) ri vêreno. Ez wazani ki îfadeyê “nomeyê xoyê raştikîn”î ser o vindî û dî-ri qiseyon û mîsalon a nê îfadeyî îzah biçî.

Mîsalê mi verîn felsefeyê zanayîşî (epîstemolojî) ra wo. Şima kî zonê ki têx verdê mîladî çaxo verîn di fiçirçerdoxê pîlî zanayîşî ser o vindardê û dî-ri persayo rê ciwawî ceyrayê. Mesela, nê persayo ra çend teney nî yê. Zanayîşê raştikîn esto, çinî yo? Esto se, çendi raşt o? Mezgê ma eşeno heqîqat reso? Ya zî, çemê zanayîşondê ma çi çî yo? ûsn. Û nê persayo rê kî her fiçirçerdoxî xo core ciwawî dayê. Mesela, sofîsto vato ki “zanayîşo ki her kes ser o beno jê çinî yo. Zanayîş şaro ra şaro hetta îsono ra îsono vurîyeno.” En namdar sofîstîkî Protagoras û Gorgîas ê. Rasyonalîsto kî vato ki “zanayîşê raştikîn esto û çemê ci kî aqil o.” En namdar rasyonelîstî kî Sokrates, Platon, Arîstoteles, Farabî, Descartes û Hegel ê. Yanê şima vînenê ki estbî-yayîşê zanayîşê raştikînî muhîm o. Û dî-ri îsono core çemê ci hîs, aqil, Homa ûsn. yo.

Eki ez fiçirê xo vajî se, zanayîşê rastikîn esto û çemê ci tewir tewir o. Feqet mi core muhîm o yo ki jê nome objeya xo rê çendi deng o? Epîstemolojî ri kî jê nome çendi objeya xo rind biro silasnayeni se, hendi rind o û hendi zanayîşê xo rahat beno. Yanê ez ney rê voni “nomeyê xo raştikîn”. Ez wazani ki bîyografîyê Chrîstopher Johnson Mc Candlessî ra şima rê mîsal birî û şima mi daha weş fam biçê.

Chrîstopher Johnson Mc Candless, 2 sibate 1968 di eno dunya. May û pîyê ci bol dewlemend ê. Feqet pê desta qet hewl nîyê û timûtim pê ri lej çenê. Hetta pîyê Chrîsî jûney cenîya zewjaye wo û jiney qeçê ci pira esto. Feqet no hal ra xevera Chrîsî çinî ya. Chrîs bê waya xo heme îsono ra dûrî yo û kesî ya rind nîyo, timûtim teyna vindeno bol-bol çitafo wineno û ciwîyayîşê kovî ra bol hes çeno. Wexto ki unî-versîte wineno heme hal û waxtê pîyê xo museno û hendiney çê rê xo ra çûno dûrî.

Chrîs wexto ki unîversîte qerneno heme nasnameyonê xo weşneno û çê ra remeno. Ey core heyat bê pero, bê îsono û şaristano ra dûrî jê ca der o. Cokoney wexto ki çê ra remeno safî çitafonê xo ceno xo het û şûno ciwîyayîşê kovî mîyon. O ki heme

çî ra xo arzeno çeyver û çîşt a ciwîyayîşê kovîya şûno 22 serre yo û nê seyhatê xo ri nomeyê xo raştikîni vurneno û nomeyê xo çeno "Alexander Supertramp".

Heyatê nê mardûmî di serrî bolê ci bê pero û îsono ra dûrî, ciwîyayîşê kovî ri çita-fona vêreno. Royondê pîlo ra, çolo ra, çoyondê barco ra, rayiro ra, behro ra, bêkes daristano ra ûsn. ca-ca rayirda ci ser o zey xo îsonona ombazîni çeno feqet bol pa nêvindeno. Çunkî îsono ra bolê ci xiravîni vî-neno.

Chrîs nîsane 1992 ri şûno Alaska. Wexto ki şûno Alaska heme ca vewrin o. Cokoney dî-ri heftî çina ceno xo het û çita-fondê xo wa şaristan ra çûno dûrî û şûno çoyondê vewrino. Çend rojî çoyo ra ceyreno û peynîya nê seyhatê xo ri çoyondê vewrino ser o jû otobusa xiravê vînenno. Na otobusi verdê coy çûmî arda nê çoyo ser se, zey jê bonî çarda hadire û tey ciwîya vîyo. Feqet hîni bêwahar vîya. Cokoney Chrîs na otobuse çeno paçî û sevê ciwîyayîşê xo çeno hadire.

Chrîs nezdîyê ponc aşmî tîya ciwîyeno, bol bol çitafo wineno û heme ceyrayîşê xo nuseno. Feqet aşma hezîrane ra pey bol tenconey vînenno. Çunkî heywonê seyrî tîyayona nêmonenê û sevê warden a ci tevayê ci kî nêmoneno. Cokoney Chrîs çita-fonê xo û zewmbî çinayê xo ceno tîya ra bar çeno. Feqet wexto ki neyeno ray ra royê pîl ra nêşeno bivêro û peyser ceyreno a eno otobusi. Na ara ri bol beno veyşon, pûrê dar û berî û vaş weno. Feqet rojê vaşê axûyîni weno û beno nêweş. Nezdîyê se roj ona nêweş û veyşon zor pay vindeno. Na nêweşînda xo ri kî citafo wineno û heyat ey rê beno jiney heyat. Çunkî nê ciwîyayîşê kovî mîyon di beno hepis û nêşeno bi-xelisîyo. Hetta nê wextî mîyon di çitafê Boris Pasternakî dr. Jîvagoyî wineno û îfadeyê "heme çî nomeyê xo raştikîni a vatiş"î vînenno. Cokoney hendiney fiçirîyeno. Çunkî di serrî yo nomeyê xo vurnawo û eslê xo ra remayox o.

Daha dima bol şatîyeno û teqet ra çûno. En pey ri kî 18 tebaxe 1992 ri otobusi zere ri mireno. Aşma êlule ri kî seyrwonê peso meyîtê ci vînenê û xeveri donê çê rê ci. Chrîs verdê mardena xo otobusi ver di jê nuşte nuseno û nê nuştî bin di nomeyê xo raştikîni nuseno. Yanê nomeyo ki ey en rind dono silasnayeni "Chrîstopher John-son Mc Candleless".

Hettani tîya ez famçerdişê îfadeyê "nomeyê xoyê raştikîni"î ser o vindardonê. Newe ra pey kî ez wazani ki eslê nomeyo ser o vindî. Yanê nomeyo eslê xo wa vatiş

Boris Pasternak (10.02.1890-30.05.1960)

çendi muhîm o?

Mi core eslê heykelê bêqol Venusî hezar tene qastikîn, qoldar û newî heykelonê Venusî ra daha rind o. Çunkî ez heykelê Venusî bêqol û konek silasnani. Yanê eslê ci mezgê mi ri hono ca ciroto. Hetta eşani vajî ki xatirê heqî pîl o, qetîne xatirondê bîno rê feda nêveno. Çunkî bêqol Venus heqîqî yo. Feqet heykelê bînê ki teqlîdçardoxê Venusî yê, çendi newî û qoldar vê se, peyka hendê eslê xo nêvenê. Yanê ganî sevê rindekîni û newîyey ma xatirê eslê ci meşîknimi û mevardimi heykelê qastikîni cayê eslê xo bîyerê.

Ya da ez zey sloganê **Zazakî.Nefî** eşani vajî kî “merdim bi veng û rengê xo rindek o”. Çunkî jê mardûm çendi venc û rengê xo ra dûrî vo, yanê çendi eslê xo ra cîya vo, o mardûm hendi qîmet ra çûno û rindekîna xo vîni çeno. Heta zewmbî tewir teqlîdçarîni bena û hendê eslê xo nêşînîyeno. Û heqîqat rê kî jê zûlmê pîl çeno.

Eki alfabeyê erebkî û latînkî ra mîsal birî se, şima mi daha weş fam çenê. Mîsal, eynîyonê verîno bîyarê xo vîri. Eynîyê ki welatê ma ri verdê cûmhûriyeti virazîyayê, nomeyê ci alfabeyê erebkî ya nusîyayê û mardûmo ki erebkî ra fam çeno eşeno ki nomeyê nê eynîyo ra tarîxê viraştîşê ci vejî. Yanê her herfa erebkî dengo jê hûmarî ena. Feqet nê nomeyo eki alfabeya latînkî ya binusê se, ona teva çinî yo. Çunkî alfabeya latînkî ri zey alfabeya erebkî hûmaritîş di qîmetê herfo çinî yo. Û kes nêşeno ki nomeyê eynî ra tarîxê viraştîşê ci vejî. Cokoney heme nomey bi eslê xo rindî yê. Û daha vêşî mana îfade çenê.

Hetta Seîdê Kurdî çîtafê xo *Mektubat* ri mektuba 29. ri vono ki “eslê jê îfadeyî sitarçardoxê xo yo. Eki şima pûrê jû meywe ~~ser~~ biçê se, ya da posteyê jê heywonî ser ra boncê se, senî verî rind eyseno feqet dima wirney pûyayîş rê benê maçûmî, jê îfade kî eynî ona ro. Eki eslê xo ra vejîyo se, vera-vera mireno.” Yanê şima vînenê ki Seîdê Kurdî na mana hendi weş îfade çarda ki zewmbî îfadeyo rê luzûm nêmendo.

Na maqale ri amacê mi famçerdişê îfadeyê “heme çî nomeyê xoyê raştikîn a vatiş” vî. Çunkî ez kî hettani no wext nomeyê xo raştikîn ra bol nomeyondê xo qastikînona ciwîyayonê. Yanê na maqale mi nuşti ki mi rê çare vo û heyatê mi ri pero newî aço. Resmîyet ri nomeyê mi “Muhammed Çelikten” o. Nuşttoxîni ri kî “Mehemed Çelikten” o. Feqet nê wirney nomey silasnayena mi ri çemî monenê. Çunkî ez nomeyonê “Muhammed” û “Mamet”a bîyonê cird. Û bol kes kî nê nomeyona yada nê nomeyo hetî nomeyê dewî ra min a mi silasneno. Yanê ez aîdê nê nomeyo yo û nê nomey kî aîdê min ê. Cokoney ez nomeyê xo vurnani û çani “Muhammed Mamet Qetekonij”. No nome ri cekuyê Qeteko nomeyê dewa min o. Dewa mi silasnayena mi ri nefê ci bol o. Yanê nomeyo ki mi en rind biro silasnayeni no wo. Û ez kî newe ra pey timûtim nê nomeyê xo şuxulnani. Qalê mi peyin no wo ki “heme çî raştikîn û eslê xo wa rindo, vurîyayîş heqîqetî rê zuro pîl o, û zûlm o.”

Trabzon, 25.06.2013

VEYNC Û WEXT

| M. Mamet QETEKONI |

Jê veyncê eno
Tarîyîya bêpeynî ri û wexto sardin di
No veync pîyê mi, kalîyê mi û bawkalê mi kî eşnavi
No veync xorîyîya zemonî ra vejîyeno
Cayê xo qedîmî ra

No veync
Derderi çoyon û daro cil ra jû pîvîna vayî
Derderi arisîyo mîyon di xirîna tenî
Derderi pixêrî ri cixîna adirî
Û derderi kî la ro corîna sêlî yo

No veync timûtim jî yo
Çimê to racendey û coşê to, îyê tey
Hîni ti çewtê xorîyîya nê veyncî
Jû larzi çuna condê to
Û mezgê to heme wexto ra ceyreno
Heme rojon û aşmon û serro ra
Heme qar û weşî benê jê
Heme ombazî enê to vîri
Heme çoy, dewî û verînî

Derderi ti xeyalo virazenê
Xeyalonê rindo û bêqusuro
La no veync to ra vono
Dunya ceyreno
Wext vêreno
Omir qeryeno
Ti yê kî bivêrê ra
Zey pî û kalî no qedîm ca ra
Zey mi aja û tîya ra

Coko jê hewnê nemir nişeno leşa to
Û ti heme xeyalonê xo nîmjet tarnenê
Ti şuni hewn a
Têêêx hetani şew ra

Qeteko, 29.07.2013

EZ Û DI DADÎYÎ

| Seyîdxan KURIJ |

Yew wadeya des metrekare de panc kesî dormareyî yew masaya gilore de ro-niştî, qederî mi ser o, ameyeyî mi ser o qerar danî. Bê fehmkerdişî hîsanî mi, bê pers-kerdişî fikrî mi, wazenî derheqî heyatî mi de qerar bigêrî. Panc kesî pîlî, panc kesî ke merdimî kamil hesibîyênî. Qaşo ez qic a, ez nêşkêna heyatî xo ser o, ameyeyî xo ser o qerar bigêrî.

Dapîrê mi wazena mi bigêro xo het, çünke des serrî yo ke a miqatey mi bena, a ewnîyena mi ra. Dadîy mi îtfraz kena, a zî wazena mi bigêro xo het, çünke a vana, "Mi Mîran ardo dinya, o lacî min o, ez wazena ewro ra tepîya miqatey lacî xo bî."

No welat de her çî tenya bi waştîşî dadî û babîy qican nibeno, dewlete zî mudaxil a, dewlete zî qederî qican ser o qerar dana. Bi nameyî dewlet a tîya de xebatkarê Daîreyî Ciwanan (Jugendamt), bajarî dadîyê mi ra xebatkarê sosyalî û tercuman hedre yî. Dapîrê mi hol almankî nêzana, o rid ra dewlete yew tercuman ardo.

Verî xebatkarê Daîreyî Ciwanan Claudia xanim dest bi qisêkerdiş kerd:

- Dadî Mîran lacî xo yew serre caverdayo û şîya, çend rey tepîya ameya keye, la her rey yew mude cuwa pey reyna lacî xo caverdayo û şîya. O wext ra Mîran ho dapîrey xo het, o keyeyî dapîrê xo de ciwîyeno, dapîrey ey o kerdo pîl, a miqatey ey bîya. Nika dadîy Mîranî Helîn xanime wazena lacî xo bigêro xo het. A vana, "Ez kerdinanî xo ra poşman a, nika yew embazî mi esto, ma pîya yew keye awan kerdo, mi hinî ca dayo xo, ez wazena miqatey lacî xo bibî." Ma sey Daîreyî Ciwananî yê nê bajarî, bajarî Helîne ra derheqî ciwîyayîşî aye de yew rapor waşt. Xebatkara Sosyalî Nêrgiz xanime no derheq de yew rapor hadre kerdo. Ma no rapor wend, la ma ancî zî wazenî Nêrgiz xanime goştari bikeri.

Tercumanî her çekuyî Claudia dapîrê mi Gulîzare rê açarnayêni kirdkî. Dapîrê mi seke almankî fehm kena, sereyî xo leqnayêni.

Înan vatênî qey ez tiway fehm nikena, la mi her çî fehm kerdênî. Wexto ke Claudia qalê dadîy mi kerd, ez şîya ê rojanê kehenan, o wext ame mi vîr. Mî qet babî xo

nisinasnâ, ez nêzana babîy mi kam o. Reya verên, ez hama yewserre bîya dadî mi mi keyeyî dapîrê mi de caverdabi û şîybî. O nîno mi vîr. Ez bîya diserre, dadîy mi amey keye. Kesî mi ra behsê şîyayîşî aye nikerd. La yeno mi vîr ke ez çarserre bîya, aye mi verî marketê "Aldi" de caverda û şî. Ez bermaya, nata şîya, weta ameya, la erd qelişîya dadî mi tira şî war. Cîranî dapîrê mi, mi hesîyayî, înan ez berda keye. Tî nivanî aye zanayêni ke cîranî mi bivînî û berî keye, o rid ra hende rehet ez caverdaya û şîya.

Ez pancserre bîya dadî mi reyna amey keye. Helbet mi kêf kerd ke dadî mi ameya mi het, ma pîya ciwîyenî. Aye her şewi ez kerdênî xo varar û ma pîya rakewtênî, la hertim tersî şîyayîşî aye mi zerrî de bi. O rid ra ez aye het ra nîleqayêni, aye bişînî kamca, ez zî pa şîyenî. Ma ge-ge pîya şîyenî Aldi, la ma heta bişîyenî, yew ters kewtênî mi zerrî. Tersî terkbîyayîşî zaf pîs o, merdimî zerre de maneno. O rid ra mi niwaştênî bi dadî xo ya şîyerî Aldi. Heta ewro zî Aldi mi rê yew cayo xof o. La çi heyf ke peynî de tersî mi ame mi sere.

Ez şeşserre bîya reyna dadî mi ez caverdaya û şî. A şîyenî kamca, şîyenî kam het, ça de mendênî, mi nizanayêni, dapîrê mi û pîrikî mi zî nizanayêni. Aye şîyayîş û ameyîş xo rê kerdibi edet.

Bi vengî Nêrgiz xanime ez mîyanî xîyaleyan ra aya bîya. Nêrgiz xanime derheqî raporî xo de melumat da hedreyan. Nêrgize va:

- Ma yew serr a hê ciwîyayîşî Helîne teqîb kenî. A cuwa ver senî ciwîyaya, o derheq de zî ma pîya suhbet kerd. Nika yew keyeyê aye esto, a nika xebitîyena, yew embazî aye esto. Nêrgize bi embazî xo ya ciwîyena. Mi çend reyî embazî aye de zî qalî kerd. Nika Mîran zî ho înan het de, qet problem çin o, ê eşkenî wina biciwîyî. Ez bawer kena ke hinî Helîne eşkena miqatey Mîranî bo.

Dapîrê mi ca de îtiraz kerd:

- Helîn nêşkena miqatey Mîranî bo. Aye heta nika çar rey Mîran caverdayo û şîya. Ma senî eşkenî bawerey xo Helîne biyarî. Cuwa ver zî çend rey amey, va, "Temûm, ez hinî nişina, ez lacî xo het mûnena." La her rey yew mude cuwa pey reyna Mîran caverda û şî. Mi Mîran kerd weye, mi o ard nê serran, des serrî yo ez miqatey ey bena. Ez tornî xo nidana, o heqî min o.

Dapîrê mi waştêni ke ez tim û tim aye het de bimanî. Çünke lacî aye çin bî, aye ez sey lacî xo dîyenî. La pero bîn ra dadîy mi zî hinî waştênî ke mi bigêro xo het. Ez beynate de mendibîya, ez bar nibîyeni, la kesî mi ra pers nikerdêni.

Claudia mudaxele kerd:

- Gulîzar xanim, ma nêşkenî goreyî waştayî to qerar bîdi. Ma ewnîyeni qanûn ra, ma mecbur î ke goreyî qanûnan qerar bîdi. Goreyî qanûnî qic yê dadî yo. Wexto ke dadî nêşko miqatey qicî xo bibo, o wext ma eşkenî qicî bîdi to yan zî ma qicî bigêrî. La o qeyde ayseno ke Helîne eşkena miqatey Mîranî bo.

- A eşkayêni miqatey Mîranî bo, qey heta ewro nibîye? Mi kede daya, mi o ardo

nê serran, o mi het de şino mekteb. Embazî Helîne zî siba-bîr miheqeq problem veceno, o Mîranî niwazeno.

Tîya de Nêrgize mudaxele kerd, aye bi tirkî Dapîrê mi ra va:

- Xala Gulîzar Mîran lacî Helîne yo, heta ke a mewazo, dewlete nêşkêna lacî aye bido to. Mi embazî Helîne de qalî kerd, o zî Mîranî qebûl keno. Semedê Mîranî ya zî wina hîna hol beno. Ti hol almankî nizana, ti nişkêna wendişî ey de eleqedar bî. Mekteb bedilnayiş rehet o, ma eşkenî bajarî Helîne de Mîranî yew mekteb de qeyd bikeri.

- Ez şima ra rica kena kêneyê mi, Mîranî bidêni mi. Heşt kêneyî mi estî, qet lacî mi çin o. Mi tim û tim waşt ke yew lacî mi bibo, la Homay yew lac nida mi. Mîran roja ewilîn ra ho mi hetî de yo. Ez sey lacî xo miqatey ey bîya, mi o sey lacî xo qebûl kerd, ez o qeyde ewnîyaya ti ra. O heta nika zî mi het de kuweno. O hama zî mîzî keno xo bin. Helîne nêşkêna miqateyî ey bo. Ez rica kena Mîranî mi ra megêni.

- Dayê ti qey wina qal kena. Helbet ez eşkena miqateyî Mîranî bî. Ti hama zî Mîranî sey yew gerguşî vînena, o rid ra mîzî keno xo bin. Ez Mîranî tu ra nigêna, ti her wext eşkena ey vînî. Peynî her hefteyî de o eşkeno bîyero şima het, la wa zereyî hefteyî de mi het bo, mi het de şîyero mekteb. Temûm mi zaf xetayî kerdî, qusirî mi zaf î, la ez hinî wazena lacî xo de eleqedar bî.

Claudia reyna qisê kerd:

- Ez teklîfî Helîne hol vînena, teklîfî aye maqul o. Wexto ke ti biwazî ma eşkenî o qeyde qerar bigêri ke Mîran bieşko peynîye hefteyî de bîyero keyeyî to. Yan zî ma Mîranî danî Helîne, şima beynateyî xo de her çî hal kenî.

Nêrgize va:

- Xalê wina şima rê zî Mîranî rê zi hol o. Wa Mîran Helîne het de şîyero mekteb, wa hinî hêdî-hêdî bimuso dadîy xo. Peynîyê hefteyî de zî eşkeno bîyero to het.

- Ez şima ra rica kena Mîranî mi ra megêni. Ez bê Mîranî nêşkêna biciwî. Des serrî yo mi xo nayo Mîranî ser, Mîran bîyo xayeyî cuya mi. Kêneyî mi pêro zewicîyayî, keye ra şîyî. Ma tenya mendî, Mîran ma heyat a girê dano.

- Dayê ez Mîranî to ra nigêna, o biwazo her hefte eşkeno bîyero to het. Wazena wa tehtîlan de zî bîyero to het, la ez zî wazena lacî xo rê dadîyîye bikerî. Ti kokim a, ti hinî nêşkêna miqateyî ey bî, ti nêşkêna mektebî ey de eleqedar bî.

- Kêneyê mi, Helînê mi, ez tu ra rica kena Mîranî bidi mi. Ti hama ciwan a, ti eşkena qican bîyarî. Mîranî bidi mi, xo rê çendna qican bîya dinya. Ez bê Mîran nêşkêna biciwî.

- Dayê o çî yo ti vana? Ez des tene qican zî bîyarî, cayî her qicî yewna qeyde yo. Ez senî lacî xo bidî to. Ez dadî Mîranî ya, ti dapîrê Mîranî ya. Xo mekiri herindê mi, sey yew dapîre Mîranî ra hes bikerî. Dadî dadî ya, dapîr dapîr a. Dapîr nibena dadî. Ti gereka biney Mîranî zî bifikirî. Hewcetîyî ey hem dadî esta, hem dapîre esta. La dapîr herindê dadî nigêna.

- Pekî ti înan zana, ti hende çî zana, to qey sey kayî qican her rey Mîranî caverda

û remaya şîya?

- Temûm dayê, mi yew gî wird, mi xeta kerde, hinî bes o, mi xeteyanî xo ra derse girewte. Ez wazena xo bidî efûkerdiş. Ez wazena ewro ya pey lacî xo het de bî. Ez hinî niwazena Mîran bê dadî verdî.

Tercuman zî şaş mend. Dapîrê mi û dadî mi hende têfekra qisê kerdênî ke o nêş-kayênî her çî tercume bikero. Reyna Nêrgize kewte mîyan:

- Xalê! Biewnî na cînîya almane zî eciz bîye. Helîne lacî xo nêdo, dewlete nêşkena lacî aye bido to.

- Se beno, Helîne hama ciwan a, a eşkena yewna lacî bîyaro dinya, wa Mîranî bido mi.

- Xalê, Helîne senî lacî xo bido to. Na yew eşya nîya bido to!

Claudia hinî deyax nikerd, aye dest bi qalkerdişî kerd:

- Gulîzar xanime, kar û gureyî ma esto. Ma nêşkenî bi saetan tîya muneqeşe bikeri. Mîran dadîy xo het de bimano. Şima eşkenî beynateyî xo de qal bikerî, Mîran eşkeno her wext bîyero to het.

Dapîrê mi bermayî, xo eşt erd, va:

- Ez şima ra rica kena, ez yena dest û linganî şima, Mîranî mi ra megênî, ez bê Mîranî nêşkena biciwî.

- Dayê wina mekeri, ti karî ma hîna kena zîwar.

Ez tîya de dapîrê xo rê zaf qehrîyaya, zerrê mi zaf bî teng. Mi ferq kerd ke tîya de zerrê tercumanî zî bîye tenge, hesirî kewtî ey zî çîman. Kam zano, belka yew derdî ey zî bi. Çünke nê rewşan de her kes derdânî xo ano xo vîr. Dadî min û tercumanî dapîrê mi erd ra kerde berz. Nêrgiz xanime va:

- Xalê wina mekeri, ti wina bikerî Jugendamt qet niverdeno ti Mîranî vînî, hinî Mîran to nimojnenî. Çünke no halî to semedê psikolojîyî Mîranî ya hol nîyo.

- Mi va, ez rica kena Mîranî bidenî mi. Tîya de tesîrî raporî to zî esto. Embazî Helîne yew keso xerîb o, belka o tornî mi niwazeno, belka o tornî mi rê hol nîyo.

No qisêkerdişî dapîrê mi ser o Nêrgize teqa û bi yew vengo hêrsin bi tirkî va:

- Aman, bana ne el alemin çocuğundan! (Mi rê çî lazim o lacî şarî!)

Claudia zî qerarî xo va û warişte şî:

- Mîran dadî xo het de maneno. A meselaya bîni şima dadî û kêna beynatê xo de hal bikênî.

VENGÊ TO

| Muhamed Deza BATUR |

Emşo reyna ti kota mi vîr
Reyna xem bi meyman
Xemî ena dore nameyê xo şewe ra girotbi
Şewe, ti heta vacî tarî
Û xem sey zimistanî xidar bi
Veng ameyêne welat ra
Vengê to!
Vengê to,
Bêvengîya mi de cemidîyayêne.

Îşev dîsa tu ketî bîra mi
Dîsa xem bû mêvan
Xem îcar navê xu ji şevê girtîbû
Şev, tu heta bêjî tarî
Û xem mîna zivistanê xidar bû
Deng dihat ji welêt
Dengê te!
Dengê te,
Bêdengîya min de dicemidî.

Emşo reyna ti kota mi vîr
Reyna çimê mi bîyî pir
Ez gêrawa çimanê to.
Ez gêrawa verisnîya to.
Çimê to, çimanê mi de mendibî
Verisnîya to, verisnîya mi de mendibî
Vengê to mendibi
Vengê to mendibi
Bêvengîya mi de, vengê to mendibi.

Îşev dîsa tu ketî bîra mi
Dîsa çavê min tijî bûn
Ez li çavên te gerîyam.
Ez li sîya te gerîyam.
Çavên te, çavên min da mabûn
Sîya te, sîya min da mabû
Dengê te mabû
Dengê te mabû
Bêdengîya min da, dengê te mabû.

31.08.2013

BILBILÎ

| Îsmet BOR |

Yew bacaro qijkalek. Beynateyê çar koyanê berzan de. Orteyê bacarî de yew dere. Binê bacarî de yew deşte, hîna cêr de yew royo qijkalek ca bi ca hêdî-hêdî, ca bi ca lezkanî vîyareno ra, şino Royê Muradî ser.

Banê bacarî pîyor herrên ê. Qet yew bano beton çinîk o. Reyar zî asphalt nîyo. Xora erebeyî zî bacar de çinîk ê. Ca-ca herî, ca-ca qatirî, û tek-tuk zî estorî estê.

Şarê nê bacarî tim û tim sereberz bi. Sereberzîya xo koyanê xo ra girewtbî.

Rojê nê bacarî de bêvengîye hukim kerdên. La eke bineyke asmên tarî bibên, no bacar gêrêne kokê xo, bîyêne ganî, dar û ber ameyên ziwan. Tersê bêvengîya rojî kewtbî zerrîya dewlete, na bêvengîye normal nêbî. Û şewanê derg û dilayan de çi qiseyî benê, nêzanayêne.

Kes nêşîyên cûmî, her kesî keyeyê xo de nimajê xo kerdên û wextê azanî ber û pencerayê xo qefilnayêne.

Seîd zaf bîyên şa ke o no bacar ra wo. Xururê nê bacarî perrabi rîye ey. Sey koyanê nê bacarî sereyê xo berz bi. Çira wina nêbo ke? Nê bacarî hetanî nika kesî rê vileyê xo çewt nêkerdbi. Sereberzkerdiş karê nê bacarî bi. Eke hîn hewayî ey ra bî, eke awka ey ra bî yan herra ey ra bî, kesî nêzanayne. To ke nat ra payê xo bieştên nê bacarî, ti qayîl bî sere wedarî. Tîmûro Leng ke kerra kerra ser o nêverda, o bile nêeşka vileyê nê bacarî çewt bikero. No bacar wareyê egîtan bi. Ino bacar sey teyrê sîmurxî bi. To çend bivêşnên o hewna wela xo ra hîna rindek hîna mexrur bîyên gane.

Tîjêka şîrine sereyê xo peyê Koyê Şemî ra vetbi û şewlê xo eştibi gilê Koyê Hesarî û Qere Emerî. Serê koyan kakatî ra vilikê zavîlî, kam vilika ke şewlê tîje piro ginayên, boya xo kerdên mîyanê hewayê germinî û her het ra sey laserî boya vilikan herikîyêne zereyê bacarî.

Hema tîje tam nêvejîyaya, nişka ra hewrê tarî vejîyayne, nêverdayên tîje şewlê xo tam bierzo pîyorê koyan û bacarî ser. Nê hewranê tarîyan bi xo ya varite ardên; varitêka serdin û lîmine. Varite xelîyek wina varayên lakim nişka ra herindê varite de

marê sîyayî varayên. Bi henzaran marê sîyayî; peyê vileyê înan de helqayê gewez û sipîyî, sey laserî ameyên bacar.

Nê maran nişka ra rengê xo bedilnêne biyêne sipî lakim zerrê înan sey qirî sîya û sereyê înan nişka ra bedilîyên, biyên sereyê yew bilbilî, hêdî-hêdî şeklê yew bilbilî gi-rewtên. Serê gilê daran, serê kerran, kamca ti ewnîyêne mela bilbilê zerrîsîyayî. Lakim nê zerrê sîyayî tena Seîdî ra asêne. Bilbilan bi vengêko çend weş a azan wendên, hem zî bi erebkî, lakim bi vengêko bêruh wendêne...

Dinya hema ra zî tip-tarî ya. Estareyêk asmên ra vejîyeno. Estareyêko kewe. Şewlê ey gineno koyan ro. Koyî benê berz, benê berz û gilê koyan reyna bi şewlanê tij a beriqîyên û adir gên. No adir hêdî-hêdî hetê bacarî ya yeno, yew qerqilîyayîş kuweno mîyanê nê bilbilanê zerrîsîyayan...

Vengêk yeno, eynî bilbilî na rey bi tirkî azan wanenê. Vanê "Tanrı uludur, Tanrı ulu..." (Homa pîl o, Homa pîl...). Na vîstike de Seîd nê vengî ra biters hesîyeno xo. Eke raşt a ke mela ho bi tirkî azan waneno. Seîd penceraya xo rindarind şedînenê ke vengê melayî meyerê. Seîd arîyeq de bîyo vînd. Hema ra zî dest û lingê ey reci-fîyên. Dormaleyê xo ewnîyeno, ecêba reyna hewn dîyo.

Seîdî hîrê şewî eynî hewn dî û her rey wexto ke melayî bi tirkî azanê sere sibayî wendêne, o wext bi aya. Çi duayî ke ey zanayêne pîyor wendî, destê xo kerdî a û va, ya Rebî ti biçarnî xeyrî ser. Ya Rebî ti ma belan û qedan ra bipawî...

Seîd nêşkeno manayêk bido nê hewnî. Kuweno mîyanê xeyalan şîno.

Yeno vîrê ey ke rewna nêşîyo dîwan. Xo bi xo vano, howlê gureyî ez emşo şîyerî dîwan. Ez dîwan de hewnê xo vacî, belkîya kesêk mi rê yew mana pado, tebîr bi-kero.

Ha bacar beno ha dewî benê, eke şewêk asmên bibîyên tarî, her kurdî nimajê xo yê şandî kerdên û şîyên dîwan. Dîwan de qal qalê xelasîya welatî bî. Hetanî nêmeyê şewe nêamayên keye.

Seîdî a roje bi qerqilîyayîş vîyarna ra. Bi şand, kewt reyar, şî dewe. Seîd dewê Zeyneba Husênan ra bi, la dîwan Zeyneba Cêrên de ameyên pîyeser. Hetanî resa Zeyneba Cêrên hîn melayê eşa wendên. Melayan bacar de azan bi tirkî, lakim dewan de nimitkî bi erebkî wendên. Melayê bacarî memurê dewlete bî la yê dewan, dewijan heqê înan dayên.

Seîdî selam da bi cematî û nişt ro, keyf-halê yewbînan persayî. Ap Mehemed ewnîya rîyê Seîdî ra, zana ke cayê çîyek zerrîya Seîdî weno. Va, Seîdê mi, se bîyo? Seîd dormaleyê xo ra ewnîya û va, apo, hîrê şew ê ke ez eynî hewnî vînena, lakim ez nêşkena manayêk bidî ci. Ez qayîl a hewnê xo cematî rê vajî, belkîya kesêk vejîyeno mi rê mana keno. Eke musadeyê şima esto ez qayîl a hewnê xo vajî. Kesî qalê xo nêkerd. Na bêvengîye ameyên a mana ke her kes goşdar o.

Seîdî hewnê xo vernî ra hetanî peynî vat û vengê xo birna. Bêvengîya cematî

dewom kerdên. Na bêvengîye wina xelîyek dewom kerde, la her kes ewnîyên Şêx Evdîlayî ra. Şêx Evdîlayî zana ke her kes qayîl o ke o hewnê Seîdî tebîr bikero. Şêx Evdîlayî dest kerd herdîşê xo ra, çimê xo cinayî pîyor, xelîyek o tewir çim pîyorcinaye vindert. Çimê xo kerdî a û ewnîya cematî ra. Va, Homa biçarno xeyrî ser. Seîdê mi, hewnê to zaf baş o. Ê hewrê tarî xora hukmatê Romî yo. Cuye ma rê kerda teng û tarî. Bi henzeran merdimê ma ye weçîniteyî kiştî, zafê însanê ma pa keyeyê înan a veşnayê. Sey maranê sîyayan rijîyayê ma ser. Ê marê sîyayê ke benê bilbilî, ê zî mela û memurê dewlete yê. O estare zî yeno na mana, nêzdî ra merdimêk vejîyeno, ma bi destê ey zaliman ra xelisîyenê.

Her kesî cenêko xorîn ant. Her kes bi bêveng la çimanê her kesî de yew roşnê hêvî vindertbi...

Dewlete veng nêvindertên. Aye zî zanêne ke na serfirazîya aye kilmek a. Dewî vêşnaybî, însanî qetil kerdbî la nêşkîyabî fikrê azadiye sereyê însananê nê bacarî ra bivejo. Gereka na mesela kok ra hel bikerdên. Nê bacarî merdimê xo yê tewr weçîniteyî kerdbî vîndî. Lakim yew wexto kilmek de hewna herindê ê merdiman bibî de. Dewlete zanêne na rey sey verî nêbena. Eke na rey kurd sere wedaro!...

Dewlete şewe û roje planê îmhakerdiş ser o xebate kerdên. La peynîya peyêne de çareyêko bingeyên dî. Goreyê nê planî hîn kes nêşkîyêne sere wedaro, xurur bîyen tarîx, vile çewtkerdiş û dest akerdiş bîyên serfiraz. Gureyo zaf rehet. Ne qetlîam ne tehdâyî. Pê yew şiknayîşê gişt a, pê yew-dî qiseyanê weşan a, yew Elah yew Muhemed vatîş bes bî. Wina asan ini bacar hîn xo bi xo teslîm bîyên, bi rizaya xo vileyê xo kerdên çowt.

Plan wina bî: Komara newîye gereka hetê yew partî ra nêameyên îdarekerdiş. Sucê na tek partî şabît bî. Her kesî zanayên ke welat bi destê înan ameyo veşnayîş, qetlîamî bi destê înan bîyê. Na partî gereka zereyê xo ra partîyêk bivetên. Partîyêk ke bingeyê aye eynî sey tek partî yo, lakim seke zaf cîya ya.

A roje ameye. Tek partî zereyê xo ra yewna partî vete. Kadroyê tek partî yê tewr weçîniteyî bîyî serek û awankarê na partîya newîye. Hîn îstîlaya welatî eşkêne dest pêbikero...

Planê diyin zî estbî. Ê merdimanê ke Herbê Şêx Seîdî de pîr û pîrkalê xo kerdê vîndî gereka na partîya newîye de ca bigirewtên. Yan zî merdimê dîndarî bibîyên kadroyê na partî. Heta înkê dîn yewbîyayîşê kurdan de çîyêko tewr xurt bî la goreyê nê planî dîndarî bîyên sebebê cîyabîyayîşê nê miletî.

Îblîs gureyê xo zano!

Goşê Seîdî tim û tim dinya ser o bî. Xora zaf tay însanan ziwanê Romî zanêne. Seîdî xeberî goştarî kerdên û şand ra şand dîwan de a roje çî qewimîyo vatên. Cuwa pey dîwan de xeberan ser o fikrê xo vatên.

Tarîxî 7 çile 1947 motên ra. A roje xeberanê radyoyî de wina yew xebere vila bîye: "Yew partîya newîye nîyawa ro, nameyê aye DP ya."

Seîdî xebirî goştari kerdî, nişka ra hewnê ey kewtî vîre ey. Bilbilê zerresîyayî, estareyo roşn û kewe... Xê bi xo va, nêbo ke ini estareyê ma bo? Nêedilîya, ca de kewt reyar şî dewe û xebra radyoyî dîwan de tek û tek vat. Her kesî fikrê xo vat. La vateyo peyên Ap Mehemedî va: "Seîde mi, mevinder, ca de siba reyar kuwe, şo Anqara. Ma rê ca biker, dê inî çî yê, çî kes ê. Ecêba semedê ma ya se vanê? Polîtîkaya înan çî ya, ma rê her çîyê înan bimuse û agêre bîye. To ya wet, ma mîyan de wende çinîk o. Ti înan sinaşnenê."

Seîd kewt reyar şî Anqara. Serekê DP dî, ewnîya ci, eke bê nameyê Homayî ya wet çîyek fekê ey ra nêvejîyeno. Zaf goştari kerd, her qiseyê serekê na partî sey şekerî fek ra vejîyêne, ti qayîl bî goştari bikerî. Hetan rojêk va, ma azan reyna kenê erebkî. Ma pîyor way û birayê yewbînan ê. Ma nê welatî de biratî awan kenê û bi nameyê bisilmantî naye kenê. O wext hîn şik û şubheyê Seîdî pîyor bî vîndî û xo zerrî de va, o estareyo ke mi hewnê xo de dîyo in o, ini xelaskarê ma yo. Roja bîne şî bi endamê na partî.

Çend aşmî bête ra vîyarî ra, Seîd bi serekê DP yê bacarê xo. Xo xo va, hîn kes nêşkeno nê bacarî. Ma heqê pîrîkan û pîrkalanê xo gêne.

Seîd kewt mîyanê xebatêka girde. Morcela rê vindertiş bî la Seîdî rê vindertiş çin bi. Qayîl bî rojêk cuwa ver mîletê xo binê nê zulmê Romî ra bixelisno.

Seîd çend şewî bêhuzur bi. Nêzanên ecêba raşt keno yan xelet keno. Ey zanêne dişmenî ra medet nêno waştîş, lakim belî nêbi. Ecêba nê dişmen ê yan hewlê Homayî yê. Nameyê Elayî ya wetîyer çîyêk fekê înan ra nêvejîyayên. Ê raşt ra zî weçînayîş qezenc kerdbi, azan kerdbi erebkî. Xora çîyo tewr ecêb no bi. Nê azanê erebkî hewnê ey ardên vîre ey. Ê bilbilê zerresîyayî ardên vîre ey. Rey-rey xo bi xo vatên, nêbo ke ê bilbilê sîyayî nê merdimê na partî bê, nêbo ke ê bilbilî nê melayê ke hîna bi vengêko weş a erebkî azan vendanê, nê bê?

Çend duayê ke ê zanêne wendî, pif kerd xo ra û kewt ra. Lakim a şewe yew hewno tewirîyek dî. Her hetê bacarî reyarî, serê her reyarî ya eynî merdim. Yew şara gezeze û yew ebayo sipî piradaye, ti resenê verê inî merdimî, to beno serd, zerrîya eya sîyaye sey eynikî to ra asena. Yew xof to gêno, muyê to benê têt bi têt. Rîyê nê merdimî Seîdî rê şinasî yeno la nêno vîre ey ke ini merdim kamca dîyo. Reyaran ra sey mûr û melî insanî herikîyenê hetê bacarî ya yenê.

Kam ke ha yeno zereyê bacarî ha kam ke vejîyeno teverê bacarî, ini merdim çîyêk xo fek de waneno û pif keno çepalêkê rizî û dano însanan. Ê însanî o riz wenê, verê çîyêk sey yew roşnê gewezî zerrîya înan ra vejîyeno, hêdî-hêdî rengê înan bedilîyeno beno sîya, rîyê înano nûranî beno tarî. Ê gêrenê a, şinî verê nê merdimî, vanê to se kerd, çî ra rîyê ma bi sîya, zerrîya ma hend bîye serdine? O reyna çîyêk fekê xo de waneno û pif keno înan. Nê reyna benê nûranî la zerrîya înan eynî sey zerrîya bilbilanê ke Seîdî cuwa ver dîbî, sey qîrî asena.

Seîd hewn ra hesîyeno xo, xof yeno ci. Xo bî xo vano, no çî bi mi dî? Manayê nê

hewnî çi ya? Rîyê ê merdimî yeno verê çimanê Seîdî. Seîd xêlîyek fikirîyeno, ecêba ê merdimî kamca ra şinaseno? Ini hewnî waştêne Seîdî ra se vajo? Seîd manayêk nêdano hewnê xo la zaneno ke hewnêko xeyrên nêbi. Xo bi xo va, belayêko gird ma ser a gêreno. Homa biçarno xeyrî ser.

A serre zimistan zaf xidar vîyartbi. Vewre ra sorinîyê banan zî nêasêne. Ne dewan ra kes eşkêne bîyero bacar, ne zî kes eşkêne bacar ra şîyor dewan. Fekê kamî ke abên, vatên, Homa gureyê xo zano, kes nêeşkîno aqil gureye ey resno, la wina aseno ke emser hamnan zî erey yeno. Eke hamnan erey bîyero, xele zî nêbeno. Ma çi wenê, Homa rizqê ma bido.

Raşt a zî a serre hamnan zaf erey ame. Ne xele vejîya ne zî renca bîne. Milet xorîn-xorîn fikrîyayên. Nêzanêne senî rizqê qijanê xo rizqê dewarê xo peyda bikerê...

Miletê bacarî wina kewt xeyalanê xorîyan, gêrêne çareyêk bivîno. Aha vengê delalî vejîya, va, wa her kes ewro bîyo verê cûmî. DP ewro riz kena vila.

Adir binê lênê rizî de dûman vetên. Nê dûmanî eynî sey hewnanê Seîdî liyef eş-tîyên û asmên kerdên tarî. Xof ame Seîdî ya. Hewnê eyê verênî reyna bîyî ganî ameyî verê çimê ey. Însanan xo rê hêvîyêk dîbî. Her kesî dest a yew beroş kewtbî dore ke xo rê çengêk riz bikerî beroşê xo. Merdimê ke serê lênan a vindertîbî eynî mendêne ê merdîman, êyê ke Seîdî hewnê xo de dîbî. Rîyê înan nûranî la ruhê înan sey qeşa bi. Dirîyîya înan her halê înan ra belî bî.

Seîdî hîn zana ke ey çi xeta kerda! Hetanî nika destê milletê ey de tena bawerîye mendbî. A zî bi ardimê ey kewtbî dewlete dest, milletê ey kerdbî vileçewt. Seîdî hîn zana ke dişmen asmên ra zî bîyor war hewna dişmen o. Xeyrê dişmenî milletê ey rê çin o. Herbê Şêx Seîdî de zî dişmenî Quran kerdbi berz û milletê ma xapitbi Hîn dest akerdîş û mil çewt kerdiş bi qederê însananê nê bacarî...

Sultan Selahedîn el-Kurdî kewt vîre Seîdî û xo bi xo va, eke Romî raşt zî nameyê dînî ya xo têwbidên o wext Quds binê destê ewropîjan ra xelisnên. Esil temsîlkarê dînî ma yê, milletê kurdî yo. Ma tornê Selahedînî yê, ma tornê Seîdî Kurdî yê, ma tornê Feqîyê Teyran ê, ma tornê Ehmedê Xanî yê, ma tornê Melayê Xasî yê, ma tornê Şêx Evdilqadirê Gêlanî yê, ma tornê Mewlana Xalidî yê, ma tornê Şêx Ubeydullahê Nehrî yê, ma tornê Şêx Seîdî yê, ma tornê Şêx Osmanî yê... Hîn nêeşkîya bihûmaro.

Seîd gêra ke na şaşîya xo reyna rast bikero. Sereyê xo hetê koyan a kerd berz. Estareyêk ke roşnê ey ginêne gile koyan ro û koyî kerdên adir, kewt vîrê ey. Seîdî hîn zana ke no estare o bi xo yo. Senî kewto şaşkanî û dişmenê xo kerdo estare. Senî kewto vernîyê dişmenê xo û bi nameyê dînî ya milletê xo teslîme înan kerdo. Înî kam bî ke milletê kurdî bi nameyê dînî ya bixelisnê?

Seîd hêdî-hêdî hetê koyan a şî. Şîyayîş o şîyayîş. Reyna kesî Seîd nêdî. Lakim her kesî her şewe serê koyan a roşnêk dî, roşnê adirê Seîdî.

FÎHRÎSTÊ ŞEWÇILA (NO: 1-10)

| Roşan LEZGÎN |

Fîhrîst goreyê nameyê nuştoxan amade bîyo û nameyî **A** ra bi **Z** rêz bîyê. Binê nameyê her nuştoxî/nuştoxe de goreyê kronolojîyê tarîxî ra nameyê nuşteyan/eseran rêz bîyê. Nameyê nuşteyan/eseran dima mîyanê parantezî de tewirê nuşteyî/eserî nusîyayo. Mavajîm eke eser şîre bo, nameyî dima mîyanê parantezî de (şîre) nusîyaya. Vera her nuşteyî de nuqtayan (...) ra dima hûmara Şewçila, dima zî hûmara rîpelî esta. Mavajîm ke "7/16" nuşte bo, yanî eser hûmara hewtine, rîpel şîyês de weşanîyayo.

Des hûmaranê Şewçila de **96** şîrî, **89** hîkayeyî, **31** cigêrayîş/analîzî, **13** ceribnayîşî, **5** roportajî, **1** xebere û **1** zî sanike, pêro pîya **236** eserê **86** kesan weşanîyayê. Nînan ra eserê **15** kesan sewbîna çimeyan ra tercume bîyê. Êyê bînan rasterast Şewçila rê nušto.

* * *

Abdulah Çelîk

Edebîyatê Kirdkî de Ziwanê Qiseykerdişî Ser o (analîz) 8/22

Adem Karakoç

Dej (şîre) 4/22

Xeyalê Bêsînorî (şîre) 10/12

Adir Dêrsimij

Çiqrê Mezgê Mi (şîre) 5/55

Roştîya Mi Racêre (şîre) 6/12

Qatira Cere (hîkaye) 6/52

Hêrs (hîkaye) 8/41

Kila Eşqî (hîkaye) 9/73

Adir Tilistone

Kal (şîre) 7/17

Ahmet Say

<i>Ma Serê Koyan de Goş Bidî Qerîye</i> (hîkaye), (Tirkî ra tercume: Seyîdxan Kurij)...	4/47
<i>Mehmed Şerîf Efendîyo Guêrizij</i> (hîkaye) (Tirkî ra tercume: Seyîdxan Kurij).....	7/72

Akman Gedik

<i>Çi Taw Şîliye Bivaro</i> (şîire)	4/7
<i>Yadîgarî</i> (şîire)	4/55

Alî Aydın Çîçek

<i>Xatir</i> (şîire)	1/10
<i>Jan</i> (hîkaye)	1/60
<i>Asmên</i> (şîire)	2/8
<i>Çila</i> (hîkaye)	2/28
<i>Xeyal</i> (şîire)	3/13
<i>Derman</i> (hîkaye)	4/36
<i>Reş</i> (şîire)	5/15
<i>Goşê Elîcanî</i> (hîkaye)	5/66
<i>Lêl</i> (hîkaye)	6/34
<i>Welat</i> (şîire)	7/32

Alphonse Dauet

<i>Estarê</i> (hîkaye) (Kurmanckî ra tercume: Roşan-Lezgîn)	10/15
---	-------

Bedrîye Topaç

<i>Cinî</i> (ceribnayîş)	2/4
<i>Seba To</i> (ceribnayîş)	2/56
<i>Kênayî</i> (hîkaye)	3/7
<i>Têduştîye</i> (hîkaye)	3/46
<i>Çuwe</i> (hîkaye)	3/65
<i>Dejê Xerîbîye</i> (hîkaye)	4/16
<i>Ziyare</i> (hîkaye)	4/77
<i>Şîira Dirbetine</i> (hîkaye)	5/3
<i>Şaîr û Şîire</i> (roportaj)	5/29
<i>Giranîya Sozî</i> (hîkaye)	5/61
<i>Wad</i> (hîkaye)	5/75
<i>Şahê Maran</i> (hîkaye)	6/3
<i>Eşq Gêj o</i> (hîkaye)	6/62
<i>Waştî Bé</i> (şîire)	7/16
<i>Şewa Sipîye</i> (hîkaye)	7/27
<i>Alî Aydın Çîçekî Reyde Roportaj</i> (roportaj)	7/32
<i>Qîrîya Şabîyayîşî</i> (hîkaye)	8/4

Çend Şîrî (3 şîrî)	8/49
Cinîyê Dicle (hîkaye)	10/22

Berxwedan Pîranij

<i>Dersa Kirdkî Dest Pêkerd</i> (şîre)	1/59
--	------

Bîlal Zilan

<i>Hetê Şuxulnayîşê Ziwan û Îdyoman ra Tehlîlê Hîkaya "Beyi Sê Bena?"</i> (cigêrayîş) ...	1/47
<i>Kam o Ez?</i> (şîre)	2/18
<i>Xeyalo Rastikên & Payîz</i> (2 şîrî)	3/54
<i>Bêname</i> (şîre)	8/3

C. Sidqî Taranci

<i>Ez Welat Wazena</i> (şîre) (Tirkî ra tercume: Wehdet Sîwanij)	2/44
--	------

Celadet Bedirxan

<i>Lehçeya Dimilkî û Mewlûdê Usman Efendî</i> (analîz), (Kurmanckî ra tercume)	4/64
--	------

Cemal Kuhak

<i>Merdene</i> (şîre)	4/40
-----------------------------	------

Çetîn Satici

<i>Şeyda Asmîn û "Zeman Sey Fekê Kardî bî"</i> (analîz)	10/64
---	-------

Deniz Dilar Pîrejmanij

<i>Vengo Bêveng</i> , (hîkaye)	1/6
--------------------------------------	-----

Dilo Bargiran

<i>Dayê</i> (şîre).....	6/80
<i>Fedayê To Bo</i> (şîre)	7/71
<i>Eşqê To</i> (hîkaye)	8/39
<i>Ez</i> (şîre)	9/33
<i>Çarane</i> (şîre)	10/60

Dr. Sebahedîn Bor

<i>Eyşî</i> (hîkaye)	10/66
----------------------------	-------

Duzgun Axdat

<i>Cîgera Mi</i> (şîre)	3/40
-------------------------------	------

Ehmed Arif

Merheba (şîire), (Tirkî ra tercume: Newzat Valêrî) 5/48

Ehmed Kirkan

Mulemmaya Ehmedê Xanî û Mulemmaya Ehmedê Xasî (analîz) 7/56

Enwer Karahan

Çimê Ey Akerde Mendî (hîkaye), (Kurmanckî ra tercume: Roşan Lezgîn) 6/20

Erkan Tekîn

Kalmem û Xaskare (şîire) 4/28

Bike Bivîne, Meke Mevîne (hîkaye) 5/77

Sanika Nare (hîkaye) 6/48

Dayê (şîire) 8/21

Alî Xidir Bakus (hîkaye) 8/64

Esad Namdar

Serçimeyê Azadîye (ceribnayîş) 5/26

Ziwanêko Gane: Îbrankî (cigêrayîş) 10/3

Ferat Kaya

Dejê Barî (şîire) 2/19

Ferat Roşna

Şiyayîşê Roşnîya Çiman (hîkaye) 5/19

Gursel Bîngol

Ziwanê Xizirî (şîire) 4/23

Hacer Petekkaya

Maya Mi (şîire) 7/12

Jara (şîire) 8/8

... (şîire) 9/10

Hebûn Okçu

Çante (hîkaye) 3/42

Helîm Yûsiv

Sen Türk müsün? (hîkaye), (Kurmanckî ra tercume: Roşan Lezgîn) 6/26

Hemîd Hozan

Bêre (şîire) 1/46

Hesen Bektaş

Adiro Sûr (şîire) 3/36

Welatê Ma (şîire) 4/79

Hesen Qizilcî

Nuşteyê Amîna Xane (hîkaye), (Kurmanckî ra tercume: Roşan Lezgîn) 4/41

Hudai Morsumbul

"Omid Esto"yê Huseyîn Karakaşî Ser o (analîz) 2/67

Huseyîn Çakan

Xem Nêbo To rê (şîire) 4/46

Huseyîn Karakaş

Vaye (hîkaye) 2/13

Soro û Romannuştoxîya Deniz Gunduzî (analîz) 2/34

Torzên (hîkaye) 6/69

Îdrîs Yazar

Roşna (ceribnayîş) 5/36

Tenyayîye û Ez (şîire) 6/43

Ciwayîşo Bermikin (şîire) 10/20

Îsmail Guven

Saya Sûra Girde (hîkaye) 2/9

Gandîyaye (şîire) 3/68

Îsmet Bor

Fotograf (hîkaye) 9/69

Lezgîn Gozen

Eza Bextsîya (şîire) 3/74

Ma û Ziwanê Ma (şîire) 5/60

M. Mamet Qetekonij

Mardena Mi (şîire) 10/7

Mahîr Dogan

<i>Vewrsipîyeke (sanike), (almankî ra çarnayox)</i>	1/74
<i>Şîra Robert Herrickî "Azêban rê": Ceribnayîşê Çarnayîşî û Analîzê, (cigêrayîş)</i> ..	9/27

Mehmed Yergîn

<i>Pawitene (şîre)</i>	1/28
<i>Bê To (şîre)</i>	2/36
<i>Mela Mehmed Eliyê Hunî û Mewlidê Ey (cigêrayîş)</i>	2/52
<i>Pawitene (şîre)</i>	3/77

Mela Eyub Qizilaxacî

<i>Roja ke Mi Vîr ra Nêşîna; 15.07.1994 (ceribnayîş)</i>	6/77
--	------

Menaf Mutlu

<i>Areqê Çareyê Tu (şîre)</i>	5/42
-------------------------------------	------

Muhamed Deza Batur

<i>Cinî (şîre)</i>	10/13
--------------------------	-------

Murad Canşad

<i>Romananê Mehmed Uzunî de Enstrumanê Muzîkî (cigêrayîş)</i>	1/29
<i>Xem (ceribnayîş)</i>	2/51
<i>Marwer (ceribnayîş)</i>	2/60
<i>Ziwanê Nêrkî-Makî (analîz)</i>	3/62
<i>Tercumekerdex (ceribnayîş)</i>	4/74
<i>"Bero Sûr" (analîz)</i>	8/25
<i>Şewla (hîkaye)</i>	9/11

Mutlu Can

<i>Provaya Mergî (hîkaye)</i>	10/9
-------------------------------------	------

Nadîre Guntaş Aldatmaz

<i>Romano Verên yê Kirmanckî (analîz)</i>	3/16
<i>Destpêkê Hikayanê Kirmanckî (Zazakî) (cigêrayîş)</i>	3/50
<i>Dewe de (hîkaye)</i>	5/13
<i>Rîyo Bîn Yê Îstanbulî: Gula Çemê Pêre (cigêrayîş)</i>	5/43
<i>Mêrdeyo Demokrat (hîkaye)</i>	5/72
<i>Qesawete (hîkaye)</i>	6/13
<i>Torbeyê Xeycane (hîkaye)</i>	7/2
<i>Boya Mume (hîkaye)</i>	8/35

<i>Poşmanîye</i> (hîkaye)	8/77
<i>Serekirî</i> (hîkaye)	9/20
Kitabê Murad Canşadî " <i>Hesê Mişî</i> " Ser o (analîz)	10/61

Nedîm Gürsel

<i>Agêrayîş</i> (hîkaye), (Tirkî ra tercume: Nadîre G. Aldatmaz)	3/37
--	------

Neşe Babij

<i>Qeçekîya Mi Boya Rihanî bî</i> (ceribnayîş)	2/7
--	-----

Newzat Dodanij

<i>Şewe û Xirabîye</i> (şîire)	2/20
<i>Hîkayanê Roşan Lezgînî de Teswîrî</i> (analîz)	2/57

Newzat Valêrî

<i>Tî</i> (şîire)	3/41
<i>Bêbextî</i> (şîire)	5/28
<i>Dewrêşêko Xerîb</i> (şîire)	7/54
<i>Dî Şîirî</i> (2 şîirî)	8/16
<i>Vateyê Dapîra Mi</i> (şîire)	10/39

Nûrî Keleş

<i>Ma</i> (şîire)	4/34
-------------------------	------

Oktay Ersoy

<i>Zerrîya To Peleyê Vewri</i> (şîire)	1/58
--	------

Osman Tetik

<i>Dejê Ceylane</i> (şîire)	2/12
<i>Şîyayîş</i> (şîire)	3/29
<i>Waştîya Koyan</i> (şîire)	4/14
<i>Tîja Mi</i> (şîire)	5/24

Receb Dildar

<i>Serebutê Hîkayeya Kurmancî</i> (cigêrayîş), (Kurmanckî ra tercume: Roşan Lezgîn)	8/17
---	------

Remzî Gelener

<i>Roşan Lezgîn: "Şîire Letafet û Zerafetê Vatişî ya"</i> (roportaj)	9/34
<i>Tewre</i> (şîire)	9/19
Kitabê Roşan Lezgînî " <i>Ez Gule ra Hes Kena</i> " de Unsûrê Folklorîkî (cigêrayîş)	10/27

Remzîye Arslan

Perîyê Kederî (hîkaye), (Tirkî ra tercume: Roşan Lezgîn) 3/10

Rindê Beceriklî

Ma (şîire) 3/9

Çimanê Mi Bibere Xo de (şîire) 5/12

Cinîyê Bêziwanî (ceribnayîş) 5/38

Rohelat Aktulum

To Zûrî Kerd (şîire) 3/31

Lal (şîire) 4/13

Resayîş (şîire) 4/39

Ez Hes Keno (şîire) 5/37

Waştîş (şîire) 6/31

Êdî Wext Nêmeno (şîire) 6/32

Sînayeya Mi (ceribnayîş) 6/33

Şewê Mi (ceribnayîş) 7/80

Rojen Barnas

Hecî Mihmed Elîyê Qelşo (hîkaye), (Kurmanckî ra tercume: Roşan Lezgîn) 7/40

Roşan Lezgîn

Mulemmaya Ehmedê Xasî (cigêrayîş) 1/7

Kirmackî de Aversîyayîşê Hunerê Hîkaye (cigêrayîş) 1/12

J. Îhsan Eşpar: Şîire Cewherê Mezgî û Ahengê Vengî ya (roportaj) 1/20

Şala Sîya (hîkaye) 1/68

Teberik (daşinasnayîş) 1/83

Kitabêko Muhîm: Dêrsim (daşinasnayîş) 1/85

Edebîyatê Modern yê Kirmanckî (Zazakî) (cigêrayîş) 2/37

Nêweşîya Dîyarbekirî (hîkaye) 2/63

Nêweşîya Sîyataleyî (hîkaye) 3/55

Firçe Eştene (hîkaye) 3/69

Edebîyatê Ma de Eserêko Muhîm: Xafilbela (analîz) 3/78

Nêweşîya Maseyan (hîkaye) 4/56

Nêweşîya Nêweşan (hîkaye) 5/56

Nêweşîya Leblebîyan (hîkaye) 6/36

Aversîyayîşê Lehçeyanê Kurdî de Rolê Edebîyatî (cigêrayîş) 9/3

Rojnameyê Roja Welatî de Metnê Kirmanckî (analîz) 10/71

Sadiq Hîdayet

Kutiko Veradaye (hîkaye), (Fariskî ra tercume: Roşan Lezgîn) 2/21

Séchu Sende

Hewnan de zî Ez do Ziwanê Xo Vîndî Nêkerî (hîkaye), (Kurmanckî ra tercume: Roşan Lezgîn) 2/61

Seîd Aspar

Çimê Ma Roşt Bo (mesaj) 1/81

Selîm Temo

Ê Cinî (şîre), (Kurmanckî ra tercume: Roşan Lezgîn) 3/45

Sevîm Aydın

Akman Gedîk: "Şaîr Peyayê Omîdî yo" (roportaj) 9/51

Muzîsyen Saît Bakşî (cigêrayîş) 10/40

Seyîdxan Kurij

Şitê Kilkorî (hîkaye) 8/50

Trajedîya Zebeşan (hîkaye) 10/68

Sidqî Hirorî

Kurdîstanê Başûrî de Edebîyatê Kurmancî (cigêrayîş), (Kurmanckî ra tercume: Roşan Lezgîn) 8/9

Sînan Sutpak

Çinêyera Mezopotamîke (şîre) 3/71

Estetîk (ceribnayîş) 4/80

Her Herê Verî (hîkaye) 5/79

Sîtarê Xelan

Qertedarî (şîre) 6/68

Sîyamend Mîrvanî

Welat (şîre) 3/48

Şeyda Asmîn

Poşmanîya Xase (hîkaye) 4/9

Zeman Sey Fekê Kardî bî (hîkaye) 5/5

Bêrî Kerdene (şîre) 6/7

Ez Bîya Çikînîyêda Bêvenge (hîkaye) 6/8

Domanê Welatê Mî (hîkaye) 7/3

Xizirî Ma Caverdayî (şîre) 7/63

Asûde (hîkaye)	8/27
Şilîya Mi (şîîre)	8/76
Dirbeta Kermecine (hîkaye).....	9/42

Umer Farûq Ersoz

Vengê Babîyê Mi (hîkaye)	3/33
Rindeka Çolîg Çepaxçur (şîîre)	3/64
Dejo Hîrê Lengez (hîkaye)	4/24
Zeraj Ti Qey Qaqibnena (şîîre)	4/73
Ziwanê Xerîbkî (hîkaye)	5/49
Zewajê Gêjî (hîkaye)	6/44
Weverê Royî (hîkaye)	7/64
Xape (hîkaye)	8/59
Hero Baş (şîîre)	10/5

Umît Yaşar Oguzcan

Mi Xo Vîr ra Meke (şîîre), (Tirkî ra tercume: Bedrîye Topaç)	6/30
--	------

Wehdet Siwaniy

Dayka Mi (şîîre)	3/61
------------------------	------

Weysel Hanyildiz

Zerra Betilîyaya (şîîre)	2/27
Tezat (şîîre)	3/47
Ez Zano (şîîre)	9/25

Wisif Pîrbab

Roja Bimbarekî (şîîre)	4/76
Gula Verê Vare (şîîre)	4/27
Lanet Şêro Rêça Şima (şîîre)	4/62
Zîndan (şîîre).....	5/35
Kênaya Dérsimî (şîîre)	5/65
Zelula Mi Dayê (şîîre)	5/71
Canika Munzurî (şîîre)	8/24
Kergana Hîris û Heştî (şîîre)	8/57
Canika Kurdîstanî (şîîre)	9/41

Xebere

Hîkaya Roşan Lezgînî "Baba" Bîye Fîlm (xebere)	1/86
--	------

Xerîbzeman

<i>Şîretê Şaîrî</i> (şîîre)	1/18
<i>Adirê Eşqî Taca Sereyî ya</i> (şîîre)	2/49

Xeyrî Yaşar

<i>Xal Remzî</i> (hîkaye)	9/59
---------------------------------	------

Xurbet Orçen

<i>Hêsrê Çîmanê Mi</i> (şîîre)	2/5
--------------------------------------	-----

Xurşîd Mîrzengî

<i>Şîndokê Mêrdeyan</i> (hîkaye)	2/45
<i>Gevzika Dedo Salî</i> (hîkaye)	3/72

Yaşar Baluken

<i>Çîkutî</i> (hîkaye)	6/59
<i>Çend-rîyek</i> (hîkaye)	8/46
<i>Erdlerzê Wanî de</i> (hîkaye)	9/65

Zerîn Azrawa (Burçîn Bor)

<i>Tersê Bacaran</i> (hîkaye)	6/15
<i>Vileyê Xerîban Çewt o</i> (hîkaye)	6/18
<i>Xuy</i> (hîkaye)	7/14
<i>Xururê Yew Nîjadperestî</i> (hîkaye)	8/32
<i>Cinîya Kurde û Cinîya Almanê</i> (hîkaye)	8/69
<i>Vînbiyayîşê Zîne</i> (hîkaye)	9/62

ŞEWÇILA

FORMÊ ABONE YÎ YE

Seba 4 hûmaran 30 TL

Hesabê TL:

T.C. ZİRAAT BANKASI

OFİS/DİYARBAKIR ŞUBESİ

ROŞAN LEZGİN OKÇU

ŞUBE KODU: 1150

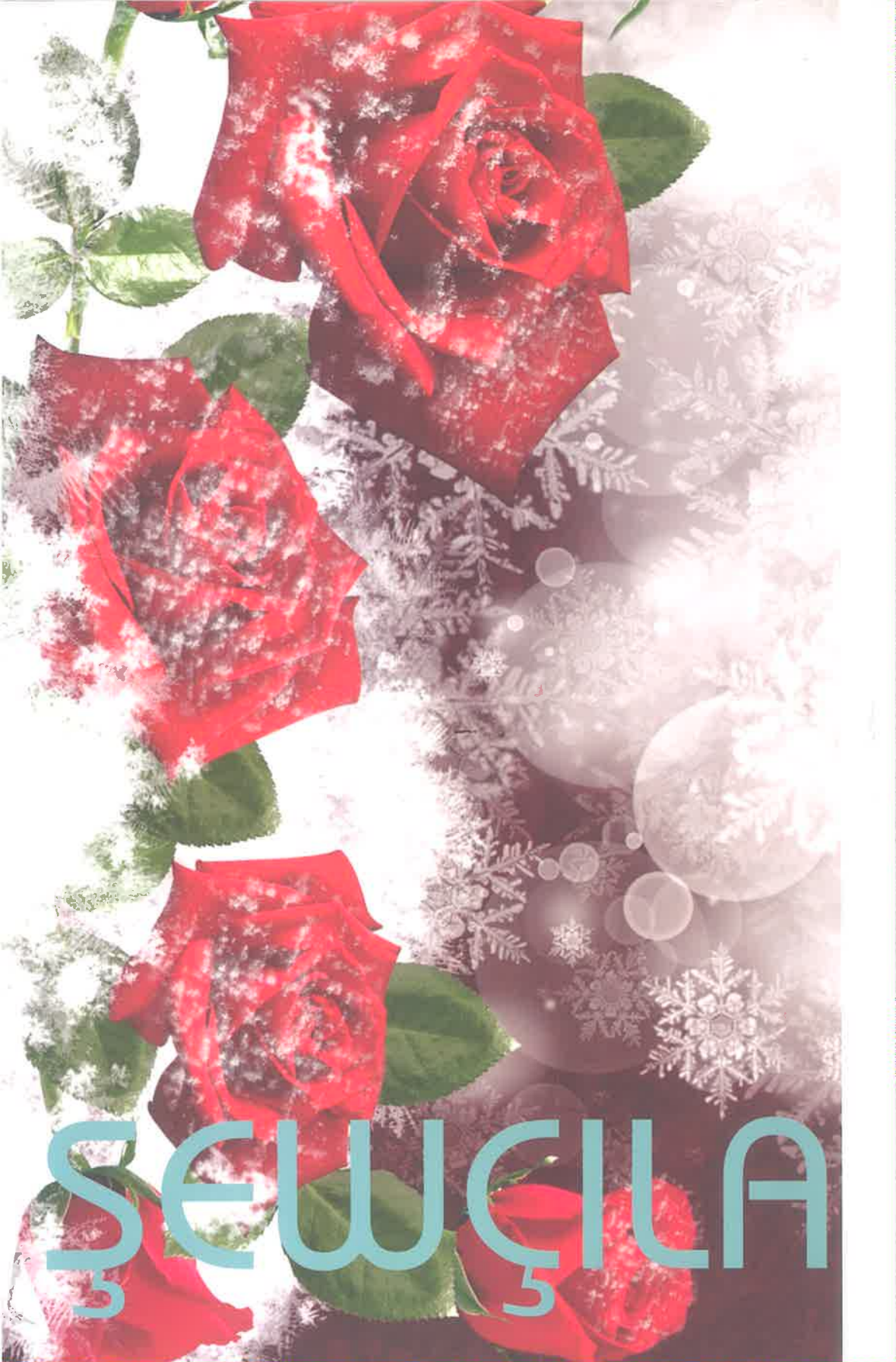
HESAB: 57301917-500

IBAN: TR 31 0001 0011 5057 3019 1750 01

Elazığ Cad. Diyar Galeriya C Blok, No: 9 Yenişehir / Diyarbakır

Tel: 0 412 223 03 69

E-mail: rlezgin@hotmail.com

ŞEWÇILA